

Måleredskaber i dagtilbud

Håndbog i vurdering og udvælgelse af måleredskaber

2. samlede udgave, november 2021



Måleredskaber i dagtilbud

1	Samlet oversigt over redskaber i håndbogen	5
2	Kom godt i gang med måling i dagtilbud	9
2.1	Hvorfor denne håndbog?	10
2.2	Sådan defineres et måleredskab	11
2.3	Håndbogen understøtter jeres valg af måleredskaber	13
3	Ti vigtige spørgsmål, når I skal vurdere og vælge måleredskaber	17
4	Etiske overvejelser	30
4.1	Målinger er ikke neutrale	31
4.2	Tre perspektiver i etisk forsvarlig måling	31
5	Sådan er redskaberne udvalgt og vurderet	36
5.1	Overblik over redskaber på markedet	37
5.2	Litteratursøgning og indhentning af dokumentation fra udviklere og forlag	39
5.3	Grundlag for EVA's vurdering af redskaberne	39
5.4	Beskrivelser og vurderinger af en række måleredskaber	42
6	Måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø	44
6.1	Dagtilbudstermometeret	48
6.2	Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition (ECERS-3)	52
6.3	Early Childhood Environment Rating Scale, Extension (ECERS-E)	58
6.4	Family Child Care Environment Rating Scale, Revised Edition (FCCERS-R)	63
6.5	Infant/Toddler Environment Rating Scale, Third Edition (ITERS-3)	68
6.6	KIDS – Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, 2. reviderede udgave	73

6.7	KIDS Dagpleje – Evaluering og kvalitetsudvikling	78
6.8	LSP – kortlægning	82
6.9	Pædagogisk læringsmiljøvurdering (PLV)	87
6.10	Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEWE)	91
7	Måling af generel udvikling	95
7.1	ALLE MED	99
7.2	Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave)	103
7.3	Rambøll Dialog	108
7.4	Rambøll Ressourcevurdering	113
7.5	Skoleparathedundersøgelse (SPU)	118
8	Måling af sansemotorisk udvikling	123
8.1	TrasMo – Tidlig registrering af sansemotoriske færdigheder hos børn	128
8.2	Rambøll Motorik	133
9	Måling af socioemotional udvikling	137
9.1	Rambøll Farvel og Goddag	142
9.2	Rambøll Alsidig Udvikling	146
9.3	Relationsanalyse	150
9.4	SEAM - Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure	154
10	Måling af begyndende matematisk opmærksomhed	159
10.1	MIO: Matematikken, Individet, Omgivelserne	164
11	Måling af sproglig udvikling	169
11.1	CDI-Sprogvurdering - The MacArthur Bates Communicative Development Inventories	173
11.2	Sprogtrappen	177
11.3	Sprogvurdering 2 år	181
11.4	Sprogvurdering 3-6	186
11.5	TRAS - Tidlig Registrering Af Sprogudvikling	191

1 Samlet oversigt over redskaber i håndbogen

TABEL 1.1

Samlet oversigt over redskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø

I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Ikke dokumenteret
------------	--------------	---------------	-------------------

Ja	Delvist	Nej
----	---------	-----

For uddybning af de to skalaers kategorier se afsnit 5.3 side 40.

Måleområde	Redskab	Målgruppe	Gennem-sigtigt	Pålidelighed dokumenteret	Gyldighed dokumenteret
Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø	Dagtilbudstermometeret	Børn i børnehave, 4-6 år	Nej	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	ECERS-3	Børn i daginstitution, 3-5 år	Ja	I høj grad	I høj grad
	ECERS-E	Børn i daginstitution, 3-5 år	Ja	I høj grad	I høj grad
	ITERS-3	Børn i daginstitution, 0-36 måneder	Ja	I høj grad	I høj grad
	FCCERS-R	Børn i dagpleje og familiepleje, 0-12 år	Ja	I høj grad	I nogen grad
	KIDS (2. udgave)	Børn i daginstitution, 0-6 år	Ja	I nogen grad	I nogen grad
	KIDS Dagpleje	Børn i dagpleje og privat pasningsordning, 0-2 år	Ja	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	LSP-kortlægning	Børn i daginstitutioner i alderen 0-6 år.	Delvist	I mindre grad	I nogen grad
	PLV (Rambøll)	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Ja	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	SSTEW	Børn i daginstitution i alderen 2-5 år.	Ja	I høj grad	I høj grad

TABEL 1.2

Samlet oversigt over redskaber til måling på børneniveau

I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Ikke dokumenteret
------------	--------------	---------------	-------------------

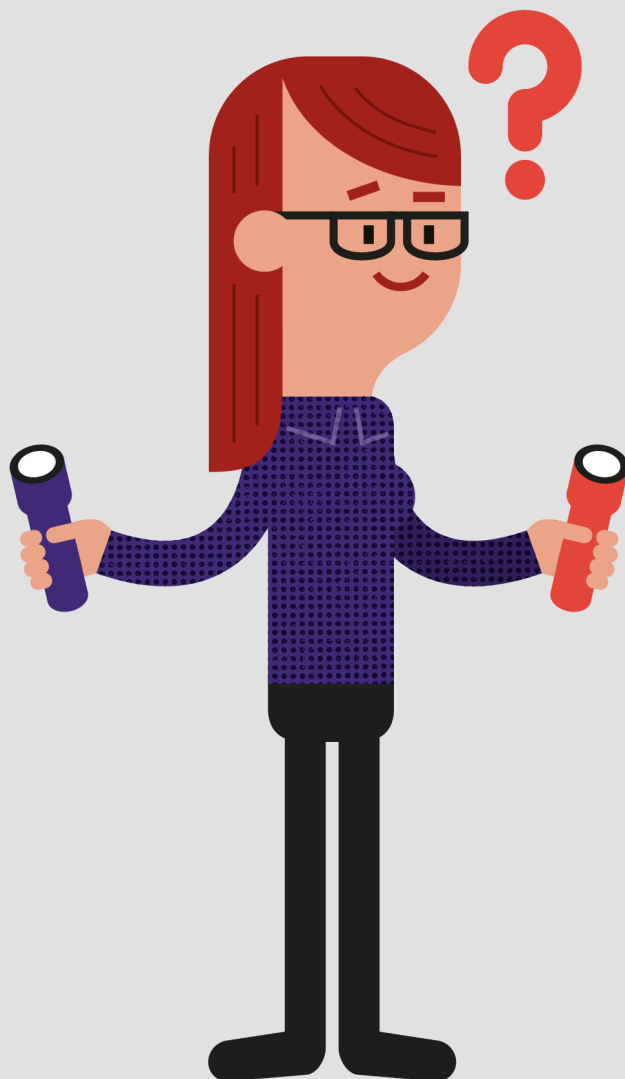
Ja	Delvist	Nej
----	---------	-----

For uddybning af de to skalaers kategorier se afsnit 5.3 side 40.

Måleområde	Redskab	Målgruppe	Gennem-sigtigt	Pålidelighed dokumenteret	Gyldighed dokumenteret
Generel udvikling	Alle Med	Børn i alle former for dagtilbud, 1-6 år	Ja	I nogen grad	I nogen grad
	Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave)	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Ja	Ikke dokumenteret	I mindre grad
	Dialog (Rambøll)	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Delvist	I mindre grad	Ikke dokumenteret
	Ressourcevurdering (Rambøll)	Børn/unge i sundhedsplejen, dagtilbud og skole, 0-15 år	Delvist	I mindre grad	Ikke dokumenteret
	Skoleparathedundersøgelse (SPU)	Børn i 0. klasse og alle former for dagtilbud, 5-6 år	Delvist	I mindre grad	I nogen grad
Sansemotorisk udvikling	Rambøll Motorik	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Delvist	I mindre grad	Ikke dokumenteret
	TrasMo	Børn i alle former for dagtilbud, 2-6 år	Ja	I mindre grad	I nogen grad
Socioemotional udvikling	Farvel og Goddag	Børn i daginstitution, 5-6 år	Delvist	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	Rambøll Alsidig Udvikling	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Delvist	I mindre grad	Ikke dokumenteret
	Relationsanalyse	Børn i alle former for dagtilbud, 3-6 år	Nej	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	SEAM	Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-5 ½ år (skolestart).	Ja	I nogen grad	I nogen grad

Måleområde	Redskab	Målgruppe	Gennem-sigtigt	Pålidelighed dokumenteret	Gyldighed dokumenteret
Begyndende matematisk opmærksomhed	MIO: Matematikken, Individet, Omgivelserne	Børn i alle former for dagtilbud, 2-5 år	Ja	I høj grad	I høj grad
Sproglig udvikling	CDI-Sprogvurdering	Børn i vuggestue og dagpleje, 18-34 måneder	Ja	I nogen grad	I nogen grad
	Sprogtrappen	Børn i alle former for dagtilbud, 0-6 år	Delvist	Ikke dokumenteret	Ikke dokumenteret
	Sprogvurdering 2 år	Børn i vuggestue og dagpleje, 22-34 måneder	Ja	I mindre grad	I mindre grad
	Sprogvurdering 3-6	Børn i daginstitution, 3-6 år	Ja	I nogen grad	I nogen grad
	TRAS	Børn i alle former for dagtilbud, 2-5 år	Ja	I mindre grad	I nogen grad

2 Kom godt i gang med måling i dagtilbud



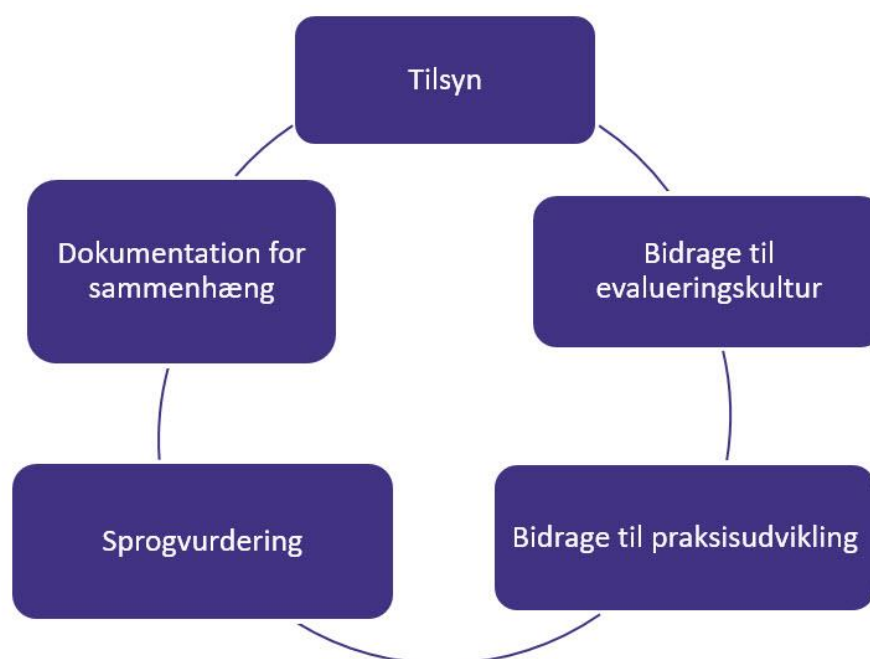
2.1 Hvorfor denne håndbog?

I de danske kommuner er dagtilbud, forvaltninger og politikere optagede af at udvikle og sikre kvaliteten af dagtilbud for at understøtte, at børnene har de bedste vilkår til at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det er kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at dagtilbuddene ledes med udgangspunkt i den styrkede pædagogiske læreplan. Som en del af det arbejde kan kommunerne gennemføre målinger af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og/eller børnenes udvikling på forskellige områder.

Der er ingen krav om anvendelse af måleredskaber i dagtilbudsloven, men i dag anvendes der en række forskellige måleredskaber i landets kommuner til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og børns udvikling, jf. nedenstående figur. Fx er der flere kommuner, der anvender måleredskaber som en del af deres tilsyn, ligesom mange kommuner anvender måleredskaber til at foretage sprogvurderinger af børnene. Lokalt i dagtilbuddene anvendes der også nogle steder måleredskaber fx som en del af evalueringskulturen og til dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes udvikling, læring, trivsel og dannelse.

FIGUR 2.1

Områder hvor måling anvendes på dagtilbudsområdet



Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut.

Der kan ligge et stort potentiale i at gennemføre målinger i dagtilbud, hvis målingerne gennemføres korrekt og på baggrund af grundige overvejelser, både før, under og efter målingen.

Meningsfuld måling som skaber værdi

Når man udfører målinger korrekt, kan det både styrke praksis i det enkelte dagtilbud og i kommunens dagtilbud som helhed. Fx kan måling være med til styrke en evalueringskultur, hvor det pædagogiske personale analyserer, vurderer og reflekterer over sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det forudsætter, at man vælger måleredskaber, der egner sig til formålet, og at den evaluerende praksis er fagligt reflekteret, systematisk og meningsfuld for det pædagogiske personale. Målinger skaber nemlig kun værdi for børn, når resultaterne bruges til at udvikle kvaliteten af den pædagogiske praksis.

Målinger kan også være med til at skabe en forandring for det enkelte barn ved at sætte fokus på områder, hvor barnet har brug for en særlig opmærksomhed. De kan også være med til at synliggøre, hvor kommunens dagtilbud står stærkt, og hvilke områder der skal arbejdes ekstra med.

Måling forudsætter høj faglighed og ledelse og er ikke omkostningsfrit

Når man bruger et måleredskab, får man et øjebliksbillede af det, der måles. Resultatet udfolder ikke nødvendigvis i detaljer, hvorfor billedet ser ud på en bestemt måde, og en måling kan derfor ikke erstatte en faglig vurdering. Målinger er kun én blandt mange kilder til viden i den pædagogiske praksis.

Selv et godt måleredskab kan bruges forkert, og det kræver derfor høj faglighed at udføre selve målingen og ikke mindst at få resultaterne fra målingen bragt i spil, så de understøtter det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse, samt den pædagogiske praksis mere generelt. Derfor er det en væsentlig ledelsesopgave i forvaltningen, såvel som i den lokale ledelse, at se valget af måleredskaber som en del af en udviklingsproces. Processen omfatter bl.a. overvejelser om, hvordan forvaltningen understøtter den lokale ledelse i dagtilbud og det pædagogiske personales mulighed for at udføre relevante målinger og efterfølgende anvende resultaterne i arbejdet med at udvikle det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet.

Måling er heller ikke omkostningsfrit. Det koster tid og penge, når kommuner og dagtilbud bruger måleredskaber i det pædagogiske arbejde. Det er derfor væsentligt, at den enkelte kommune opbygger en bæredygtig målepraksis med balance mellem ressourceforbrug og udbytte. Det er væsentligt, at man grundigt overvejer, hvad man vil måle og hvorfor – og ikke mindst hvordan man sikrer, at målingerne bliver relevante for udviklingen af den daglige praksis i dagtilbuddene.

2.2 Sådan defineres et måleredskab

Der findes flere forskellige redskaber til at arbejde med udvikling af pædagogisk praksis. En type er refleksions-/dialog-/analyseredskaber, der understøtter en vidensinformeret og reflekteret dialog om eller analyse af praksis. En anden type er der måleredskaber, der systematisk indhenter viden om praksis på forskellig vis og opsummerer til en samlet score. De forskellige redskaber på området spænder vidt, og de kan bidrage forskelligt til udviklingen af pædagogisk praksis.

I denne håndbog handler det om måleredskaber, og de defineres som følgende:

- Et redskab, der indeholder et sæt af spørgsmål eller udsagn, som tilsammen giver et billede af det, man ønsker at måle. Redskabet iagttager det, man ønsker at måle inden for et veldefineret perspektiv og på grundlag af standardiserede procedurer. På baggrund af de standardiserede procedurer fremkommer en form for samlet score.

Standardiserede procedurer er eksempelvis, når en observatør iagttager det pædagogiske læringsmiljøet i et fastsat tidsrum og registrerer sine observationer efter foruddefinerede kategorier. Det kan også være, når et barn skal løse en række opgaver i en test, hvorefter barnets opgaveløsning registreres og udregnes som et samlet tal (en score).

En samlet score er eksempelvis, når det er muligt at beregne en talværdi ud fra svarene på spørgsmålene/udsagnene. Dette ses eksempelvis i redskabet KIDS (2. udgave), som er et redskab til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Et andet eksempel på en samlet score er, når den samlede score formidles visuelt fx i en spindelvævsgraf. Dette ses eksempelvis i redskabet Rambøll Motorik, som er et redskab til måling af børns sansemotoriske udvikling. I denne håndbog indgår kun redskaber, som har en samlet score, hvilket bl.a. betyder, at redskabet KVALid ikke indgår i håndbogen, da der i det redskab ikke fremkommer en samlet score, hverken i form af tal eller en visualisering.

Forskellige typer af måleredskaber

Der findes flere forskellige typer af måleredskaber. I denne håndbog skelnes der mellem tre typer af måleredskaber:

- Observationsredskaber
- Selvrapporteringsredskaber
- Testredskaber.

Observationsredskaber er kendetegnet ved, at en observatør observerer praksis i dagtilbuddet i en afgrænset periode og på den baggrund udfylder et skema med en række spørgsmål. Observationerne kan både udføres som strukturerede observationer med klare retningslinjer for gennemførelsen, og de kan være observationer i dagligdagens samvær med barnet (hverdagsobservationer). Når redskabet bygger på strukturerede observationer, kan disse både gennemføres af dagtilbuddet selv eller af en ekstern observatør. Når redskaber bygger på hverdagsobservationer, er det personer, der har deres daglige gang i dagtilbuddet, der kan bruge redskabet. Observationsredskaber kan anvendes til måling på både læringsmiljø- og børneniveau.

Selvrapporteringsredskaber er kendetegnet ved, at pædagogisk personale og ledere selv udfylder spørgeskemaer med spørgsmål om fx deres pædagogiske praksis. Det kan også være børn eller forældre, der svarer på spørgsmål om fx trivsel eller tilfredshed. De kan anvendes til måling på både læringsmiljø- og børneniveau.

Testredskaber er kendetegnet ved, at barnet løser en række opgaver eller udfører nogle øvelser, mens barnets svar registreres. De kan kun anvendes til måling på børneniveau.

I kapitel 3 beskrives de tre typer af redskaber yderligere.



2.3 Håndbogen understøtter jeres valg af måleredskaber

Inden I i kommunen vælger måleredskab eller ser på jeres eksisterende palet af måleredskaber, er det vigtigt at overveje, hvad I vil måle, hvorfor I vil måle, og ikke mindst hvordan målingerne udføres etisk forsvarligt. Selve valget af måleredskab kan være vanskeligt, både med hensyn til at overskue udbuddet af måleredskaber og med hensyn til at skelne mellem gode og mindre gode redskaber til formålet.

Denne håndbog er lavet for at understøtte jeres arbejde med måleredskaber i dagtilbud. Den giver et overblik over og vurdering af udvalgte måleredskaber og guider til, hvordan I selv kan udvælge og vurdere et måleredskab til enten måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø eller det enkelte barns trivsel, udvikling, læring og dannelse i jeres kommune.

Håndbogen her indeholder beskrivelse og vurdering af 27 måleredskaber. Ni redskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, og 18 redskaber til måling på børneniveau inden for områderne generel udvikling, sansemotorisk udvikling, socioemotional udvikling, begyndende matematisk opmærksomhed og sproglig udvikling. Redskaberne er meget forskellige i både udformning og kvalitet.

Revideret udgave af håndbogen fra 2018

Dette er en revideret udgave af den håndbog, som udkom i 2018. Håndbogen er bygget op efter samme struktur, men redskabsbeskrivelserne er opdaterede ud fra den nyeste litteratur og indhentning af dokumentation fra udviklerne. Derudover er der tilføjet nye redskaber, og andre er udgået. Redskaberne ECERS-E, Relationsanalyse, Ressourcevurderingen, LSP-kortlægning, Sprogtrappen, Sprogvurdering 2 år og KIDS Dagpleje er tilføjet. Redskaberne PUB Krop, PUB Personlig, PUB Social, PUB Sprog, Kompetencehjulet¹, KL's redskab Temperaturmåling², Sprogets milepæle og Trivselsvurderingsskemaet (TOPI)³ er udgået.

Du kan læse mere om baggrunden for håndbogen i kapitel 5.

2.1 Før I vælger måleredskab

At foretage målinger er ressourcekrævende, og derfor kræver det grundige overvejelser og ikke mindst prioriteringer, før man igangsætter en egentlig måling. Det perfekte måleredskab findes ikke, men der kan findes gode match, som stemmer overens med jeres lokale formål, vilkår og behov. Valget af måleredskaber forudsætter derfor to trin:

1. Afklaring af formål, vilkår og behov
2. Vurdering af mulige redskaber.

Afklaring af formål, vilkår og behov

Formål – hvad vil I gerne måle?

Det er vigtigt, at I vælger et måleredskab, som passer til formålet. Forskellige formål udelukker ikke hinanden, men det kan være nødvendigt at prioritere, hvad der er vigtigst i den konkrete situation, da det er usandsynligt, at det samme redskab vil være lige velegnet til alle formål. Derfor skal I først fastlægge, hvad I vil måle. Vil I iagttage kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, eller ønsker I at iagttage enkelte børns trivsel, læring, udvikling og dannelse? Hvis I ønsker at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, kan det ske med udgangspunkt i to formål:

- Systematisk iagttagelse
- Indhentning af kvalitetsoplysninger.

Når målingen sker for at *systematisere iagttagelser* af det pædagogiske læringsmiljø er det for at give det pædagogiske personale systematisk indsigt i deres egen praksis og dermed understøtte

1 Udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation for redskabet, hvorfor det ikke har været muligt at opdatere redskaberne.

2 Udvikler har oplyst, at redskabet er forældet, og derfor ikke bør fremgå af håndbogen.

3 Både Sprogets milepæle og Trivselsvurderingsskemaet lever ikke op til de skærpede inklusionskriterier.

udviklingen af det pædagogiske læringsmiljø. Det kan også være i forbindelse med det pædagogiske tilsyn. Når målingen sker for at *indhente kvalitetsoplysninger*, er hensigten at indsamle systematiske data om kvaliteten, som kan sammenlignes over tid for at følge udviklingen i det enkelte dagtilbud eller på tværs af dagtilbud.

Hvis I ønsker at måle enkelte børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, er det typisk med tre formål:

- Opsporing og forebyggelse
- Systematisk iagttagelse
- Indhentning af kvalitetsoplysninger.

Når måleredskaber anvendes med *opsporing og forebyggelse* for øje, er det for at identificere børn, der er i risiko og har brug for særlig støtte og ekstra opmærksomhed. Når måleredskaber anvendes til at *systematisere pædagogiske iagttagelser*, er det for at danne sig et billede af et barns eller en børnegrupper styrker og udfordringer med det formål at kunne tilrettelægge den pædagogiske praksis bedst muligt. Når måleredskaber anvendes til at indhente *kvalitetsoplysninger*, skal det bidrage med systematiske data, så det bliver muligt at følge udviklingen over tid eller på tværs af dagtilbud og kommuner, fx at følge den sproglige udvikling for alle børn i kommunen.

Vilkår – måling kræver skarp prioritering

Det kræver opmærksomhed og tid at få et måleredskab velintegreret i den kommunale praksis. Derfor bør I overveje jeres aktuelle vilkår, fx hvordan kapaciteten er i jeres kommune og de enkelte dagtilbud i forhold til at tage imod et nyt redskab? Og I bør overveje grundigt, hvor mange redskaber I kan håndtere på samme tid.

Økonomi spiller også en rolle. Derfor er det vigtigt, før I vurderer de redskaber, der er på markedet, at afdække jeres økonomi til at indkøbe, implementere og drifte brug af et måleredskab.

At måle og anvende resultaterne kræver en vis viden og faglighed. I den sammenhæng er det vigtigt at overveje behovet for kompetenceudvikling. Hvilke faglige ressourcer har I til rådighed? Har I kapacitet til efteruddanne? Kan jeres medarbejdere arbejde med at udføre måling og bringe data i spil på kvalificeret vis uden opkvalificering?

Behov – hvad skal målingen konkret kunne?

Når I har fastlagt formålet med målingen og jeres aktuelle vilkår, skal I overveje, hvad jeres behov og ønsker er i forhold til brug af målingerne. I kan i den forbindelse stille jer selv en række spørgsmål til, hvad jeres konkrete måling skal kunne:

- Skal målingen spille sammen med kommunale politikker eller politiske opdrag, som stiller særlige krav til redskabet?
- Hvor vigtigt er det, at målingen bidrager med viden ind i overgange, fx fra vuggestue til børnehave eller fra børnehave til skole? Eller er det vigtigt, at redskabet understøtter samarbejde mellem hjem og dagtilbud?
- Hvordan skal målingen spille sammen med arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan?

Ofte vil ønskelisten til måling være lang, da kommuner ofte ønsker, at redskabet skal spille sammen med og understøtte flere forskellige kommunale bestræbelser på flere niveauer i ledelseskæden. Ofte vil de forskellige ønsker stille forskellige og nogle gange modsatte krav til et redskab, og derfor vil det ofte være nødvendigt træffe svære fravalg.

Vurdering af mulige redskaber

Først når I har fået afklaret formål, vilkår og behov, er I klar til at stille mulige redskaber en række spørgsmål, der stiller jer stand til at vurdere redskabets kvalitet og anvendelighed med henblik på at finde det gode formålsstyrede match.

I kapitel 3 har vi opstillet 10 spørgsmål, som I kan bruge, når I skal forholde jer til et konkret redskab. Det kan både være til de redskaber, I allerede benytter i dag, eller hvis I overvejer at anvende et nyt redskab i jeres kommune. De ti spørgsmål kan forhåbentlig hjælpe jer med at vurdere muligheder og begrænsninger ved det pågældende redskab.



3 Ti vigtige spørgsmål, når I skal vurdere og vælge måleredskaber



Det perfekte måleredskab findes ikke. Og slet ikke et måleredskab, som 100 % matcher jeres lokale kontekst og hensigt med målingen.

Her får I ti vigtige spørgsmål, som I bør overveje, når I skal vurdere og vælge måleredskaber. I kan også med fordel bruge spørgsmålene i jeres dialog med leverandører af måleredskaber. Hvilke spørgsmål, der vægter højest, afhænger af formålet med målingen og jeres lokale kontekst. Hvis I eksempelvis ønsker at måle med det formål at identificere børn i risiko, er det vigtigt at anvende et redskab, som understøtter en skelnen mellem, hvornår noget bør give anledning til særlige indsatser, og hvornår det ikke er tilfældet. Hvis I ønsker at kunne anvende målinger til at opsamle kvalitetsoplysninger på tværs af kommunens dagtilbud, er det væsentligt at vælge et redskab, som måler tilstrækkeligt præcist til, at det giver mening at sammenlægge data. Også den lokale kontekst bør have indflydelse på valget af måleredskab. Det kan dreje sig om fx børnegruppens sammensætning eller specifikke lokale ressourcer.

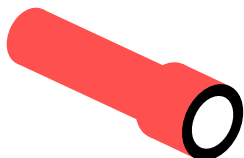
10 spørgsmål når I vælger måleredskab

1. Hvad måler redskabet?
2. Hvor er redskabet udviklet?
3. Hvilken type redskab er der tale om?
4. Hvilken målgruppe passer redskabet til?
5. Er redskabet gennemsigtigt?
6. Er redskabet pålideligt?
7. Er redskabet gyldigt?
8. Er der klare retningslinjer for redskabets brug?
9. Kan redskabet bruges til at sammenlægge data fra flere målinger, fx fra målinger af børn til den samlede børnegruppe?
10. Hvordan er redskabets praktiske anvendelighed?

1

Hvad måler redskabet?

Et måleredskab bygger altid på en eksplicit eller en implicit forståelse af det, som redskabet måler. Forskellige redskaber bygger fx på forskellige opfattelser af, hvad sociale kompetencer er og derfor også forskellige opfattelser af, hvordan disse kompetencer bedst iagttages og måles. Det kan betyde, at forskellige redskaber dækker forskellige aspekter af et måleområde. Eksempelvis kan et sprogvurderingsredskab have fokus på talesprog, mens et andet sprogvurderingsredskab kan have fokus på både talesprog og førskriftsprog.



Tjekliste

- ☐ Hvad måler redskabet?
- ☐ Er redskabets måleområde dækkende og passende til jeres formål?

2

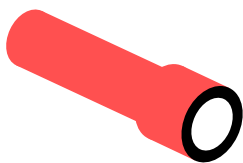
Hvor er redskabet udviklet?

Nogle redskaber er udviklet i Danmark, mens andre er udviklet i andre lande, typisk enten i de nordiske lande eller i USA eller England. De udenlandske redskaber er undertiden afprøvet med et større datagrundlag, fordi de har været brugt i befolkningsmæssigt store lande. Brug af internationalt anerkendte redskaber giver mulighed for at overføre erfaringer på tværs af lande, hvilket i nogle sammenhænge kan være interessant.

Den lokale kontekst er dog ligeledes vigtig. Forståelsen af barnets udvikling kan variere på tværs af lande, og internationale redskaber har ikke nødvendigvis et fokus, som passer til det danske pædagogiske grundlag, som det er formuleret i den styrkede pædagogiske læreplan. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, om redskabets oprindelse har en betydning for, hvordan man skal fortolke resultaterne.

I skal være opmærksomme på, om redskabet er oversat, så det kan bruges i Danmark. Det gælder både med hensyn til sprog og indhold. Hvad angår sproget, skal I se efter, om ord og begreber i redskabet og de medfølgende vejledninger er forståelige. Fx omtales personalet i dagtilbud typisk som *teachers* i USA, mens vi i Danmark skelner mellem lærere og pædagoger. Hvad angår indholdet, kan der også være forskelle med hensyn til, hvad man vægter i forskellige lande. Fx ser nogle redskaber på, om dagtilbuddet overholder officielle sikkerhedsstandarde, der som bekendt varierer på tværs af lande. Tilsvarende kan fx forventningen til, hvor længe et barn kan koncentrere sig, variere fra land til land.

Hvis redskabet oprindeligt er udviklet i et andet land, er det relevant at vide, om redskabet er afprøvet i Danmark, og om resultaterne i Danmark fordeler sig på samme måde som i oprindelseslandet, eller om der er afvigelser, som I skal være opmærksomme på.



Tjekliste

- ☐ Hvor er redskabet udviklet?
- ☐ Passer redskabet til den lokale kontekst i Danmark, i den enkelte kommune og i det enkelte dagtilbud?
- ☐ Giver de enkelte spørgsmål mening på dansk?
- ☐ Er det tydeligt, hvilke tilpasninger der er foretaget i forbindelse med en eventuel oversættelse?
- ☐ Er redskabet afprøvet i Danmark?

3

Hvilken type redskab er der tale om?

Der findes tre typer af redskaber. Observationsredskaber, selvrapporteringsredskaber og testredskaber. De er ikke gensidigt udelukkende, og der findes flere redskaber, der kombinerer flere typer i ét redskab.

Redskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø er enten observationsredskaber eller selvrapporteringsredskaber. Redskaber til måling af børns udvikling er enten observationsredskaber eller testredskaber. Derudover kan observationsredskaber på børneniveau inddeles i to typer: Struktureret observation og hverdagsobservation.

Observationsredskaber

Internationalt set er observationsredskaber de mest udbredte, når det drejer sig om måling af læringsmiljøkvalitet. Her er det særligt det strukturerede observationsredskab, som typisk anvendes.

Strukturerede observationsredskaber er kendetegnet ved, at en observatør observerer praksis i dagtilbuddet i en afgrænset periode, fx tre-fire timer, og på den baggrund udfylder et skema med en række spørgsmål, kriterier eller udsagn. Nogle redskaber lægger op til, at observatøren er ekstern, det vil sige en person, som ikke har sin daglige gang i dagtilbuddet. Andre redskaber giver mulighed for, at dagtilbuddets eget personale kan gennemføre observationen. Observationsredskaber er typisk mere krævende at bruge end selvrapporteringsredskaber. Hvis et observationsredskab skal have en høj grad af pålidelighed, bør observatøren være uddannet i at bruge redskabet, så det bruges ensartet fra gang til gang. En kritik, der undertiden rettes mod observationsredskaber, er, at de observerede vil ændre adfærd, når de ved, at de bliver observeret. Når man har efterprøvet dette i praksis, har det dog vist sig i meget ringe omfang at være tilfældet og nærmest slet ikke efter de første 30 minutter af en observation.

Børneobservationsredskaber er kendetegnet ved, at en observatør observerer barnet i dagtilbuddet og på den baggrund udfylder et skema med en række spørgsmål. Børneobservationsredskaber gør det muligt at vurdere barnets udvikling i naturlige situationer, typisk gennem en periode på et par uger, og det er som regel mindre ressourcekrævende og opleves som mindre indgribende end et

testredskab. Børneobservationsredskaber kan ses som et kontinuum gående fra *strukturerede observationer* med tydelige retningslinjer, til mere *hverdagsagtige observationer*, hvor det pædagogiske personale observerer barnet som en del af de daglige pædagogiske iagttagelser. For strukturerede børneobservationsredskaber er der typisk faste retningslinjer for observationen, fx hvor længe eller hvornår på dagen observationen skal foretages. For hverdagsagtige børneobservationer observerer det pædagogiske personale typisk barnet gennem den daglige hverdagsinteraktion og foretager herefter en vurdering af barnet på baggrund af den løbende interaktion og observation af barnet samt forhåndskendskab til barnet. Når I vælger et børneobservationsredskab er det derfor vigtigt at være opmærksom på dette skel, da der kan være stor forskel på, hvordan forskellige børneobservationsredskaber skal anvendes.

Hvis et observationsredskab skal have en høj grad af pålidelighed, bør det pædagogiske personale være fortrolige med redskabet og have øvelse i at bruge det, så alle bruger redskabet på en ensartet måde. Når I bruger observationsredskaber, er det afgørende, at det pædagogiske personale som foretager observationerne, har et godt kendskab til barnet og har iagttaget barnet i de relevante situationer.

Selvrapporteringsredskaber

Selvrapporteringsredskaber er redskaber, hvor medarbejdere og ledere selv udfylder spørgeskemaer med spørgsmål om deres pædagogiske praksis. Selvrapporteringsredskaber har den fordel, at de ikke stiller store krav til brugeren; det vil sige, at det ikke kræver speciel viden, at kunne bruge redskabet. Redskaberne giver også mulighed for at få viden om forskelle og ligheder mellem forskellige grupper oplevelse af kvaliteten, fx medarbejderen, lederes og forældres. Det er også via denne type redskaber, at det bliver muligt direkte at inddrage et børneperspektiv. Til gengæld er der risiko for, at der opstår usikkerheder og skævheder i resultaterne, fordi besvarelserne bliver påvirket af svarpersonernes bevidsthed om, hvad der er ønskeligt og acceptabelt, og således kommer til at afspejle hensigter og mål mere end den faktiske kvalitet. KIDS og Rambølls Pædagogiske Læringsmiljøvurdering (PLV) er redskaber, der måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. KIDS er et observationsredskab, mens PLV er et selvrapporteringsredskab.

Særligt for selvrapporteringsredskaber

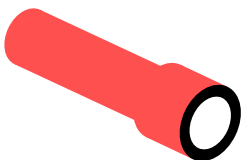
Det kan være svært at vurdere, hvornår et spørgsmål til selvrapportering er godt formuleret, og hvornår det er mindre godt. Gode spørgsmål er som regel kendetegnet ved følgende:

- Man bør ikke stille to spørgsmål i ét.
- Man bør ikke stille ledende spørgsmål.
- Svarmulighederne bør være balancerede mellem det positive og det negative.
- Svarmulighederne bør altid indeholde en neutral kategori og en mulighed for at svare "Ved ikke".
- Nogle spørgsmål bør være formuleret positivt, og andre negativt, for at undgå den såkaldte jasisereffekt.

I bør overveje, om I kan forvente, at alle i målgruppen forstår spørgsmålene og svarmulighederne. Det kan fx være relevant i dagtilbud med mange tosprogede forældre.

Testredskaber

Testredskaber er kendetegnet ved, at barnet løser en række opgaver og barnets svar registreres. Testredskaber iagttager således barnets udvikling inden for et afgrænset tidsrum, fx 30 minutter. Det stiller endnu større krav til det pædagogiske personales kompetencer til at gennemføre testen på en pålidelig måde, end tilfældet er for observationsredskaber. Den højeste grad af pålidelighed opnås, hvis det pædagogiske personale som tester, er uddannet i at bruge redskabet. Det er naturligvis også vigtigt, at den der tester, har en god relation til barnet, så barnet føler sig tryk i situationen. Opgaverne i redskabet bør være enkle, klare og entydige. Hvis testen indebærer brug af materialer, bør det tydeligt fremgå, hvilke materialer der indgår i hver enkelt opgave. Testredskaber har den fordel, at resultatet bygger direkte på barnets besvarelse og derfor i mindre grad er følsomt over for det pædagogiske personales vurdering af barnets udvikling. Testredskaber er til gengæld typisk mere ressourcekrævende og stiller større krav til det pædagogiske personales kompetencer til at foretage testen på pålidelig vis. Samtidig kan testredskaber opleves mere indgribende over for barnet, og testen iagttager ikke barnets udvikling i barnets naturlige miljø. Derfor skal I ved brug af testredskaber være særligt opmærksomme på barnets oplevelse – læs mere herom i kapitel 3 om etiske overvejelser. TRAS og Sprogvurdering 3-6 er redskaber, der måler børns sproglige udvikling. TRAS er et børneobservationsredskab, mens Sprogvurdering 3-6 er et testredskab.



Tjekliste

Observationsredskab

- ☐ Hvem skal observere?
- ☐ Skal observatøren uddannes i at bruge redskabet?

Selvrapporteringsredskab

- ☐ Hvilke grupper skal udfylde skemaerne?
- ☐ Er spørgsmålene i redskabet klare og forståelige for alle i målgruppen?
- ☐ Er svarpersonerne sikret anonymitet?

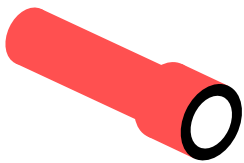
Testredskab

- ☐ Hvem skal teste?
- ☐ Skal medarbejderne uddannes i at bruge redskabet for at kunne teste?
- ☐ Er opgaverne i redskabet klare og forståelige for det pædagogiske personale?

4

Hvilken målgruppe passer redskabet til?

Redskaber er udviklet til at passe til bestemte aldersgrupper og i nogle tilfælde bestemte former for dagtilbud eller hjemmet. I bør fx ikke bruge redskaber, der er udviklet til brug i vuggestuer til at måle læringsmiljøkvalitet i dagplejen eller omvendt. Ligeledes skal I være opmærksomme på hvilken aldersgruppe, redskabet er udviklet til.



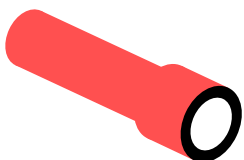
Tjekliste

- ☐ Hvilken målgruppe passer redskabet til?
- ☐ Er det tydeligt, hvilken aldersgruppe redskabet er relevant for?
- ☐ Er det tydeligt, hvilken situation (Institution, dagpleje og/eller hjem) redskabet er relevant for?

5

Er redskabet gennemsigtigt?

Et redskab er gennemsigtigt, når det er tydeligt, hvordan man er nået frem til den forståelse af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø eller børns udvikling, som man måler med redskabet. Mange af de forhold, vi gerne vil måle i dagtilbud, er abstrakte og uhåndgribelige, og det er derfor centralt, at et redskab gør det klart, hvordan man forstår det, man måler med redskabet. Et redskab vil altid bygge på en eksplicit eller en implicit forståelse af måleområdet. Nogle redskaber bygger direkte på forskning om børns udvikling, mens andre redskaber tager udgangspunkt i de mål, som er formuleret i den styrkede pædagogiske læreplan. Det er ikke altid nemt at gennemskue, hvilke forståelser et redskab bygger på. Derfor bør vejledningen til et redskab altid omfatte en tydelig beskrivelse af vidensgrundlaget. Hvis der er mulighed for at tilpasse redskabet og anvende det på forskellige måder, bør det være dokumenteret, at tilpasningen ikke påvirker resultatet.



Tjekliste

- ☐ Er det tydeligt, hvad redskabet har til hensigt at måle?
- ☐ Er det tydeligt beskrevet, hvornår og i hvilken sammenhæng redskabet er udviklet?
- ☐ Er redskabets vidensgrundlag tydeligt beskrevet?
- ☐ Hvis redskabet bygger på forskning, er det da klart, hvilken forskning der er tale om?

6

Er redskabet pålideligt?

Pålidelighed handler om at måle præcist. At et redskab er pålideligt, betyder, at det er dokumenteret, at tilfældige målefejl er minimeret. Vil en kommune fx undersøge børnenes sociale udvikling på tværs af kommunen, er det væsentligt, at målingerne ikke er behæftet med tilfældige målefejl. Det forudsætter bl.a., at målingerne er foretaget på samme måde i alle dagtilbud, så I ikke risikerer, at dagtilbud A fx kun observerer børnene i korte perioder under voksenstyrede aktiviteter, mens dagtilbud B observerer dem i længere perioder i forbindelse med fri leg. De to situationer forudsætter

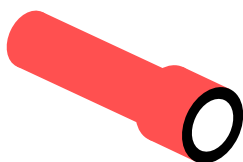
forskellige sociale kompetencer hos børnene, og derfor er målingerne ikke sammenlignelige og vil ikke give et dækkende billede af den samlede børnegruppes sociale udvikling

Tre faktorer har betydning for redskabets præcision.

- *Intern konsistens:* Her undersøges det, hvordan de enkelte underspørgsmål i redskabet hænger sammen med de resterende underspørgsmål inden for samme skala/dimension. Dvs. hvor godt hænger redskabets delelementer sammen⁴.
- *Stabilitet over tid:* Hvis der foretages målinger af det samme to gange kort efter hinanden, bør resultatet være det samme.
- *Konsistent brug på tværs af personer:* Hvis to personer gennemfører en måling af det samme, bør resultatet være det samme.

Konsistent brug på tværs af personer vil sige, at målingen i den bedste af alle verdener skal være uafhængig af, fx hvem der bruger redskabet, så hvis en pædagog på Solsikkestuen bruger et sprogvurderingsredskab til at vurdere et barns sproglige udvikling, skal en anden pædagog fra Solsikkestuen nå frem til samme resultat, hvis det samme barn vurderes. Målingen skal også være uafhængig af, hvornår redskabet bruges, om der måles i uge 12 eller 14, om der er fuldt hus på stuen eller mange fraværende. Hvis der er forbehold med hensyn til sådanne forhold, bør det fremgå, så I kan tage højde for det og undgå at gennemføre målinger under forhold, som kan påvirke pålideligheden.

Hvis et redskab ikke er pålideligt, vil det føre til større usikkerhed om måleresultaterne. Det kan sammenlignes med, at man forsøger at måle op til et nyt skur i sommerhuset ved at bruge en elastik som målesnor. Nogle vil trække meget i elastikken, mens andre vil trække mindre. Dermed vil opmålingen blive upræcis, og resultaterne af målingen vil afhænge af, hvordan man bruger elastikken, hvilket vil sige, at målingen ikke er uafhængig af hverken tid eller personer.



Tjekliste

- ☐ Er redskabets interne konsistens undersøgt?
 - ☐ Er det undersøgt, om redskabet måler stabilt over tid?
 - ☐ Er det undersøgt, om redskabet måler konsistent uafhængigt af den person, der bruger det?
 - ☐ Er redskabets pålidelighed undersøgt af andre end dem, der har udviklet redskabet?
-

⁴ Et hyppigt anvendt mål for intern konsistens er *Cronbach's Alpha koefficienten*, som angives fra 0-1, hvor værdier over 0,7 betragtes som tilfredsstillende (Evers et al., 2013).

7

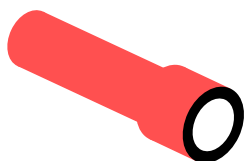
Er redskabets gyldigt?

Gyldighed handler om at måle det rigtige. Det vil sige, at redskabet måler det, som det angiver at måle og ikke andet. Med andre ord at redskabet ikke giver systematiske målefejl.

Hvis et redskab skal leve op til kravet om gyldighed, skal resultatet kun afhænge af læringsmiljøkvaliteten eller barnets udvikling og ikke af udefrakommende faktorer. Et redskab til måling af læringsmiljøkvalitet skal fx ikke måle systematisk højere eller lavere, hvis dagtilbuddet ligger på landet og ikke i byen. Hvis et redskab fx indeholdt spørgsmål om, hvor tit børnene havde mulighed for at køre med tog, ville dagtilbud tæt på offentlig transport altid klare sig bedre end dagtilbud langt ude på landet. Et sådant redskab ville altså have problemer med gyldigheden. Et redskab til måling af et barns motoriske udvikling skal ikke kun stille spørgsmål inden for et begrænset erfaringsområde. Hvis redskabet fx kun målte finmotorik ud fra et spørgsmål om, hvorvidt barnet kan lave perleplader, vil børn i dagtilbud, der laver mange perleplader, altid klare sig bedre end børn, der ikke har erfaring med eller interesse for perleplader. Det ville også betyde, at redskabet havde problemer med gyldigheden.

En anden gyldighedsproblemtik kan opstå, hvis et redskab sammenfatter flere mål i ét tal. Det kan betyde, at to dagtilbud opnår den samme vurdering med hensyn til kvalitetsparameteren fysiske rammer, selv om dagtilbud A har gode indendørs rammer, men dårlige legepladsforhold, mens dagtilbud B har middelhøje forhold både inde og ude. I et sådant tilfælde bliver det uklart, hvad målingen afspejler, og I får et dårligt grundlag for at træffe beslutninger på baggrund af resultatet. I kan ikke regne med, at et redskab er gyldigt, hvis der ikke er redegjort for, hvordan gyldigheden er undersøgt og dokumenteret.

Der findes flere forskellige måder, hvorpå man kan undersøge redskabers gyldighed. Eksempelvis kan man sammenholde resultaterne fra det anvendte redskab med et andet måleredskab, som antages at måle samme fænomen, fx kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Man kan også sammenholde resultaterne fra det anvendte redskab med et kriterium, som finder sted på et senere tidspunkt, og som antages at hænge sammen med det målte fænomen. Fx hvorvidt der er sammenhæng mellem kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø målt med redskabet, og hvordan børnene senere hen klarer sig i skolen, fx deres trivsel.



Tjekliste

- ☐ Er det undersøgt, om redskabet stemmer overens med andre redskaber, som måler det samme eller inden for lignende områder?
- ☐ Er det undersøgt, om redskabet måler ét eller flere forhold?
- ☐ Hvis redskabet måler flere forhold: Er det undersøgt, om resultaterne kan sammenfattes meningsfuldt i ét mål, eller om I bør se på de enkelte forhold hver for sig?
- ☐ Er det undersøgt, om redskabet stemmer overens med resultater på et senere tidspunkt, som antages at hænge sammen med det målte fænomen?
- ☐ Er redskabets gyldighed undersøgt af andre end dem, der har udviklet redskabet?

8

Er der klare retningslinjer for redskabets brug?

Et godt måleredskab indeholder klare retningslinjer for, hvordan det skal bruges. Det sikrer, at redskabet bruges korrekt og måler det tiltænkte. Selv et meget pålideligt og gyldigt redskab kan bruges forkert. Derfor bør et redskab altid have klare retningslinjer, så I opnår den størst mulige pålidelighed og gyldighed. Det gælder for alle typer redskaber, uanset om de er baseret på observationer, test eller selvrapportering.

Særligt for observationsredskaber – kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø

Når I bruger observationsredskaber til at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, er det vigtigt med klare retningslinjer for gennemførelse af observationer. Det sikrer, at forskellige observatører gennemfører observationer på samme måde. Uden fælles retningslinjer risikerer I, at den enkelte observatørs valg resulterer i en variation i resultaterne, som ikke har noget med kvaliteten at gøre. Fx viser erfaringen, at jo kortere tid, der observeres i, des højere score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø sammenholdt med lange observationsperioder. Retningslinjerne bør derfor forholde sig til, hvor længe observationen skal vare, hvordan I fastsætter tidspunktet for observationen, hvordan I registrerer tegn på, at de observerede ændrer adfærd som følge af observatørens tilstedeværelse, osv.

Den højeste kvalitet af observationer får I, hvis observatørerne er uddannet efter fælles retningslinjer. Ligesom ved førstehjælpskurser bør observatører desuden komme på genopfriskningskurser med jævne mellemrum for at sikre, at de fastholder den fælles standard. En standardiseret observatøruddannelse bør fastlægge klare standarder for at blive godkendt som observatør.

Et redskab bør endvidere indeholde klare retningslinjer for registrering og beregning af score og for, hvordan observatører skal forholde sig til situationer, som der ikke har været mulighed for at observere – fx rutiner med hensyn til sovetid, hvis der ikke er observeret i sovetiden den pågældende dag.

Særligt for observationsredskaber – børns udvikling

Når I bruger observationsredskaber til at måle på børneniveau, skal der ligeledes være klare retningslinjer for gennemførelse af observationerne. Det øger sikkerheden for, at det pædagogiske personale gennemfører observationer på samme måde. Uden fælles retningslinjer risikerer I, at den enkelte medarbejders valg skaber en variation i resultaterne, som ikke har noget med barnets udvikling at gøre, og I vil dermed få upålidelige resultater.

Et redskab bør derudover have klare retningslinjer for, hvordan I registrerer svar og beregner en eventuel score for barnets kompetencer og udvikling og for, hvordan medarbejderen skal forholde sig til situationer, som der ikke har været mulighed for at observere, fx barnets motoriske færdigheder i uderummet, hvis der ikke er blevet observeret udendørs.

Særligt for selvrapporteringsredskaber – kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø

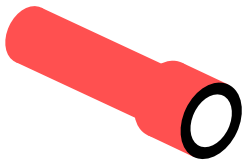
Selvrapporteringsredskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø bør indeholde retningslinjer for, hvordan I udvælger svarpersoner. Er det fx alle ansatte i et dagtilbud, som skal svare, eller kun et udvalg? Hvis I vil indsamle svar fra børn og forældre, bør I også overveje, hvordan I sikrer en rimelig svarprocent, og hvordan I undgår skævhed i besvarelserne. Hvis det fx er de mest

ressourcestærke forældre, der er mest villige til at svare, kan det give et skævt billede. Det er en fordel, hvis det er muligt at svare anonymt, så I undgår, at besvarelsenerne bliver styret af, hvad svarpersonerne forestiller sig, er ønskeligt.

Særligt for testredskaber – børns udvikling

Når I bruger testredskaber til at måle på børneniveau, skal I også være opmærksomme på retningslinjerne for gennemførelse af testen. Det øger sikkerheden for, at det pædagogiske personale gennemfører testen på samme måde. Uden fælles retningslinjer risikerer I, at den enkeltes valg skaber en variation i resultaterne, som ikke har noget med det enkelte barns kompetencer og udvikling at gøre. Hvis fx én medarbejder gentager spørgsmålet flere gange, mens en anden medarbejder kun læser spørgsmålet op én gang, vil barnet, der hører spørgsmålet flere gange, alt andet lige have bedre muligheder for at svare på spørgsmålet end det barn, der kun hører spørgsmålet én gang. Retningslinjerne bør forholde sig til, hvordan opgaverne præsenteres for barnet, og hvordan og hvor meget det pædagogiske personale må støtte barnet i forbindelse med opgaveløsningen.

Retningslinjerne bør også forholde sig til, hvordan det pædagogiske personale skal håndtere, hvis et barns svar falder mellem to kategorier, hvis barnet svarer forkert, eller hvis barnet slet ikke vil samarbejde om testen. Der bør desuden være klare retningslinjer for, hvordan barnets svar registreres, beregnes og fortolkes.



Tjekliste

- ☐ Er der klare retningslinjer for redskabets brug?
- ☐ Er der klare retningslinjer for, hvordan besvarelsener registreres, udregnes og fortolkes?
- ☐ Lægger redskabet op til lokal tilpasning, og er det undersøgt, om tilpasningen påvirker resultatet?
- ☐ Er der retningslinjer for, hvordan I skal bruge redskabet for at sikre pålideligheden og gyldigheden?

Ved observationsredskab:

- ☐ Er der klare retningslinjer for tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer?

Ved testredskab:

- ☐ Er der klare retningslinjer for tilrettelæggelse og gennemførelse af test? Fx hvordan I udvælger de børn, der skal testes, hvor meget personalet må støtte, osv.
- ☐ Er der retningslinjer for, hvordan I understøtter børnenes positive oplevelse af testsituationen uden at gå på kompromis med pålideligheden og gyldigheden?

Ved selvrapporteringsredskab:

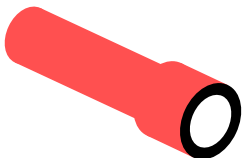
- ☐ Er der klare retningslinjer for, hvordan I udvælger svarpersoner?
 - ☐ Er der klare retningslinjer for, hvordan I opnår en rimelig svarprocent?
 - ☐ Er der klare retningslinjer for, hvordan I undgår skævhed i besvarelsenerne?
-

9

Kan redskabet bruges til at sammenlægge data fra flere målinger?

For kommuner er det relevant at skelne imellem, om et måleredskab giver mulighed for at sammenlægge enkelte resultater og se resultater på gruppeniveau. Det kan fx være at udregne et samlet resultat for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i alle dagtilbud i jeres kommune eller at udregne et resultat for sproglig udvikling for grupper af børn på stuer, i det enkelte dagtilbud eller i hele kommunen.

Mange it-understøttede redskaber rummer mulighed for at sammenlægge data fra mange målinger og derved opnå resultater på gruppeniveau. Men selvom et redskab i kraft af sin udformning gør det praktisk muligt at opnå resultater på flere niveauer, er det langt fra sikkert, at redskabets kvalitet gør det velegnet til formålet. Hvis et redskab skal bruges til at samle resultater på gruppeniveau, er det afgørende, at redskabets kvalitet er dokumenteret, så I sikrer, at de målinger, I lægger sammen, er sammenlignelige. Hvis målingerne ikke er sammenlignelige, er det nytteløst og i værste fald vildledende at sammenlægge data. Det betyder, at I må stille krav til redskabets gennemsigtighed, pålidelighed og gyldighed, hvis I ønsker at opsamle resultater på gruppeniveau. Det er derfor ikke i sig selv en kvalitet, at et redskab kan give resultater på flere niveauer, hvis redskabets kvalitet ikke understøtter dette. Et redskab, der kan give data på gruppeniveau, kan være af dårlig kvalitet, ligesom et redskab, der alene iagttager det enkelte barn, kan være af høj kvalitet, selvom det ikke er anvendeligt til at sammenlægge data. Hvis pædagogen på Girafstuen anvender et redskab til at systematisere sine iagttagelser af et barns udvikling med henblik på at tilpasse den pædagogiske praksis på stuen, er det mindre relevant, om pædagogen på Zebrastuen anvender redskabet på præcis samme måde – men hvis forvaltningen efterspørger opgørelser af børns udvikling på tværs af Girafstuen og Zebrastuen, er det centralt, at man anvender redskaber af en kvalitet, som gør sammenligningerne meningsfulde.



Tjekliste

- ☐ Hvilket resultatniveau rækker redskabet til?
- ☐ Giver redskabet praktisk mulighed for at sammenlægge data?
- ☐ Har redskabet en kvalitet, der gør det velegnet til at måle resultater på gruppeniveau?

10

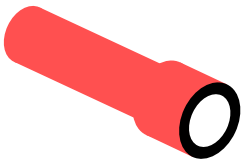
Hvordan er redskabets praktiske anvendelighed?

Et redskabs praktiske anvendelighed afhænger af en række forhold. Det kan være økonomi, tidsforbrug, og hvilke kompetencer der er nødvendige for at kunne bruge redskabet. Det kan også handle om, hvordan redskabet understøtter det pædagogiske personales omsætning af resultaterne til en relevant pædagogisk praksis og tilpasning af barnets læringsmiljø. Som kommune bør man derfor overveje balancen mellem investering og udbytte, når man vurderer individuelle måleredskabers potentiale.

I praksis er det altid nødvendigt at overveje, hvor mange ressourcer et måleredskab kræver for at kunne fungere efter hensigten. Nogle redskaber er gratis for kommunerne, mens andre skal indkøbes. For alle redskaberne gælder det, at I skal huske at medregne såvel startinvesteringer til fx op-sætning af systemer og uddannelse af medarbejdere, som de løbende omkostninger der er forbundet med at gennemføre målingerne – hvad enten der er tale om den tid, som medarbejderne bruger på at gennemføre test, udfylde skemaer eller formidle resultater til forældre, eller den omkostning, der er forbundet med at vedligeholde og integrere redskabet med øvrige systemer, samt den løbende uddannelse af det pædagogiske personale.

I forbindelse med vurderingen af den praktiske anvendelighed er det også relevant at se på, om redskabet er it-understøttet, så resultaterne kan opbevares og udtrækkes på en enkel måde. Desuden er det relevant, om it-understøttelsen kan kombineres med kommunens eksisterende systemer, redskaber, intra-platforme osv.

I denne håndbog sammenlignes der ikke priser. Det skyldes, at det er svært at sammenligne priserne direkte, da mange af redskaberne giver mulighed for at gennemføre målinger på forskellige måder.



Tjekliste

- ☐ Hvad koster det at indkøbe redskabet?
 - ☐ Hvilke forudsætninger hos personalet kræver det at bruge redskabet?
 - ☐ Hvor meget tid kræver det at benytte redskabet?
 - ☐ Hvilken it-understøttelse følger med redskabet? Hvordan spiller it-understøttelsen sammen med øvrige it-redskaber, digitale platforme m.m.?
 - ☐ Understøtter redskabet pædagogiske tiltag på baggrund af målingen?
-

4 Etiske overvejelser



Når I skal i gang med at bruge et eller flere måleredskaber, skal I være opmærksomme på en række etiske overvejelser. En måling involverer ofte flere parter såsom børn, forældre og/eller personale, og i dette afsnit beskrives de etiske overvejelser i forhold til de tre parter før, under og efter en måling.

4.1 Målinger er ikke neutrale

Målinger er ikke neutrale. Måleredskabet retter blikket mod udvalgte områder, og dermed kan fokus på andre områder potentielt svækkes. Men det er heller ikke neutralt at lade være med at måle. For eksempel kan I risikere at overse børn, der har behov for støtte.

Når forhold i dagtilbuddet eller ved det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse gøres til genstand for måling, påvirker det potentielt både iagttagelsen af barnet og det pædagogiske læringsmiljø. Derfor er etiske overvejelser vigtige, hvad enten målingen retter sig mod det pædagogiske læringsmiljø eller mod det enkelte barn.

Når I skal i gang med at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, er det pædagogiske personale de centrale parter, og de etiske overvejelser drejer sig primært om dem. Dog skal børn og forældre informeres om målingen. Hvis målingen udføres af en ekstern observatør, er det vigtigt at forberede børn, forældre og personale på, at der kommer en ekstern person i dagtilbuddet, og på hvad vedkommendes rolle er.

Når I laver målinger, som ser på det enkelte barns udvikling, er det barnet, der er den centrale part. Her skal I være opmærksomme på, hvordan det potentielt kan påvirke måden, I iagttager barnet på og måske hele det pædagogiske læringsmiljø. På den ene side er der risiko for, at målinger leder til et ensidigt fokus på barnets manglende udvikling på bestemte områder i stedet for barnets mulighed for at leve et rigt børneliv. På den anden side er der mulighed for, at målinger kan bidrage til, at personalet omkring barnet justerer og udvikler det pædagogiske læringsmiljø med udgangspunkt i det enkelte barns ressourcer og behov, da målinger kan skærpe og systematisere det pædagogiske blik på barnet. Målinger på børneniveau kan særligt være med til at skærpe blikket for børn i udsatte positioner, hvis de anvendes korrekt, da børn i udsatte positioner er en gruppe, som ofte overses.

4.2 Tre perspektiver i etisk forsvarlig måling

For at gennemføre en forsvarlig måling bør I gøre jer en række etiske overvejelser ud fra tre perspektiver: børneperspektivet, forældreperspektivet og personaleperspektiver. Perspektiverne gælder både for målinger på det pædagogiske læringsmiljøniveau og børneniveau. Perspektiverne kan yderligere inddrages i de tre faser i måleprocessen. *Før* målingen handler om planlægning af målingen, herunder målingens omfang og hyppighed samt valg af måleområder og måleredskaber. *Under* målingen handler om selve gennemførelsen af målingen. *Efter* målingen handler både om fortolkning, anvendelse, formidling af og opfølgning på målingen og resultaterne.

Konkret vil der dog være forskel med hensyn til vægtningen og indholdet af de etiske overvejelser, alt efter om målingen retter sig mod pædagogiske læringsmiljøniveau eller børneniveauet. Her følger to oversigter med relevante etiske overvejelser på de to niveauer fordelt på de tre perspektiver inddelt i *før*, *under* og *efter* måling.

TABEL 4.1

Etiske overvejelser, når I måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø

	Før	Under	Efter
Børn	Hvordan sikrer vi, at børnene bliver informeret i passende omfang forud for målingen?	Hvordan præsenterer vi en eventuel ekstern observatør for børnene? Hvordan inddrager vi børnenes oplevelser af det pædagogiske læringsmiljø?	I hvilket omfang vil vi formidle til børnene, hvad der er kommet ud af målingen?
Forældre	Hvordan sikrer vi, at forældrene får information om, hvordan målingen kommer til at foregå og hvad formålet er? Hvordan inddrager vi forældrebestyrelsen og forældregruppen som helhed?	Hvordan sikrer vi, at forældrene kan få hjælp til at udfylde eventuelle skemaer, hvis de har brug for det?	I hvilket omfang og på hvilken måde skal målingens resultater offentliggøres eller formidles til forældregruppen som helhed, til forældrebestyrelsen, til politikerne og til pressen?
Personale	Hvordan sikrer vi, at personalet på et tidligt tidspunkt inddrages i og informeres om målingen, dens formål, hvordan den skal foregå, hvilke kriterier der måles efter, og hvordan der vil blive fulgt op på målingens resultater?	Hvordan sikrer vi, at personalet har mulighed for at stille spørgsmål og behandle eventuel usikkerhed om selve måleprocessen? Hvordan sikrer vi, at personalet får tid til at udfylde eventuelle skemaer?	Hvordan vil vi efterfølgende understøtte, at måleresultaterne kommer i spil på en måde, som understøtter personalet i deres udvikling af praksis?

TABEL 4.2

Etiske overvejelser, når I måler på børneniveau

	Før	Under	Efter
Barn	Hvordan understøtter vi, at udbyttet af målingen opvejer omkostningerne ved at forstyrre barnets liv? Hvor ofte og hvor meget måler vi hvert barn? Og hvordan spiller målingerne sammen? Hvordan kan vi bedst muligt tage højde for barnets oplevelse, når vi udvælger redskaber, og når vi tilrettelægger målinger? Hvordan sikrer vi, at barnet ved, hvad der foregår og hvorfor?	Hvordan bidrager vi til, at barnet får en god oplevelse af målingen? Hvordan sørger vi for, at barnets liv kun forstyrres, i det omfang det skaber værdi for barnet? I hvilket omfang bliver barnets perspektiver inddraget? Oplever barnet at blive hørt og set?	Hvordan understøtter vi, at resultaterne anvendes med fokus på barnets ressourcer og læringsmuligheder? Hvordan understøtter vi den efterfølgende tilpasning af barnets læringsmiljø, så barnet får gavn af målingen? Hvordan bidrager vi til, at indsatser på baggrund af målingen inddrager barnets perspektiver, fx betydningen af sociale fællesskaber?
Forældre	Hvordan sikrer vi, at forældrene informeres om formålet med målingen? Hvordan sikrer vi dataetiske hensyn, fx tilstrækkelig information, samtykke, adgang til data, sikker opbevaring osv.? Hvordan understøtter vi, at overlevering af information i forbindelse med overgange er relevant og med øje for barnets bedste? Hvordan understøtter vi, at barnet har mulighed for at skabe sin egen fortælling?	I hvor høj grad skal forældrene inddrages i selve målingen? Skal de bidrage, fx ved at udfylde skemaer eller svare på spørgsmål om barnet? Hvordan informerer vi forældrene om målingen på en måde, som understøtter dem i at tale med barnet om målingen?	På hvilke måder inddrager vi forældrene i fortolkningen af resultater om deres eget barn? Hvordan formidler vi måleresultater til forældrene på en måde, så vi understøtter forældrenes handlekompetence og fremmer et udviklingsorienteret syn på barnet? Hvordan inddrager vi bedst forældrene i overvejelser om tilpasning af barnets læringsmiljø i dagtilbud og hjemmet i lyset af resultaterne?
Personale	Hvordan sørger vi for, at det pædagogiske personale får viden om formålet med målingen? Hvordan tilrettelægger vi målinger, så det pædagogiske personale oplever det som menings- og værdifuldt? Hvilken indflydelse har det pædagogiske personale og det enkelte dagtilbud på udvælgelsen af de redskaber, vi bruger?	Hvordan opkvalificerer vi det pædagogiske personale, så de får de nødvendige observations- og testkompetencer til at udføre målinger af høj kvalitet? Hvordan understøtter vi, at det pædagogiske personale fremmer en positiv oplevelse af målingen for barnet? Hvordan understøtter vi, at det pædagogiske personale har en etisk dømmekraft, der fremmer god skik i forbindelse med indsamling af data?	Hvordan understøtter vi, at det pædagogiske personale har tilstrækkelige kompetencer til at analysere, fortolke og formidle måleresultater? Hvordan kan vi klæde det pædagogiske personale på til den datainformerede forældresamtale? Hvordan understøtter vi, at det pædagogiske personale anvender måleresultaterne til at tilpasse læringsmiljøet og kvalificere den daglige praksis?



Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut

Vær opmærksom på GDPR

Siden 2018 har Danmark været forpligtiget til at indrette sin lovgivning i overensstemmelse med EU's databeskyttelsesforordning. Forordningen forkortes ofte GDPR (General Data Protection Regulation) og har til formål at styrke og harmonisere beskyttelsen af personoplysninger i EU.

Når I gennemfører målinger i jeres kommune, er det derfor vigtigt, at både forvaltningen, ledere og pædagogisk personale forholder sig til, hvorvidt der behandles personoplysninger, som en del af den måling, som I har planer om at gennemføre. Mange oplysninger anses som personoplysninger, fx navn, alder og uddannelsesbaggrund. Indgår der personoplysninger i

jeres måling (enten før, under eller efter målingen) er der tale om en ”behandling”⁵ af personoplysninger, og I har i de tilfælde ansvaret for, at behandlingen lever op til reglerne i databeskyttelsesforordningen og overholder jeres juridiske forpligtelser. Hvis en vuggestue fx opbevarer en liste med børnenes navne, alder samt testresultater fra Sprogvurdering 2 år, er der tale om en behandling af personoplysninger.

Når I behandler personoplysninger, skal I have et retligt grundlag. Det retlige grundlag vil som oftest bestå i, at I indhenter samtykke fra de involverede, fx forældre eller pædagogisk personale. For at et samtykke er gyldigt, skal det være frivilligt, specifikt, informeret og utvetydigt. Derudover skal I huske, at et samtykke altid kan trækkes tilbage.

Som en del af jeres behandling af personoplysninger skal I også sikre jer, at I opbevarer disse oplysninger på en sikker måde, så uvedkommende ikke går adgang til oplysningerne. I skal også huske at overholde frister for sletning mv. Inden I går i gang med en måling, er det derfor vigtigt at sikre jer, at I overholder GDPR-reglerne.

Kilde: www.datatilsynet.dk.

5 En behandling skal forstås som enhver håndtering af personoplysninger, herunder indsamling, registrering, organisering, systematisering, opbevaring, tilpasning eller ændring, genfindning, søgning, brug, videregivelse ved transmission, formidling eller enhver anden form for overladelse, sammenstilling eller samkøring, begrænsning, sletning eller tilintetgørelse (Kilde: Hvornår behandler du personoplysninger? (datatilsynet.dk))

5 Sådan er redskaberne udvalgt og vurderet



Siden den første måleredskabshåndbog udkom i 2018, har markedet for redskaber udviklet sig, og gør det fortsat. Nogle redskaber er udgået, nye er kommet til, og andre har videreudviklet og kvalificeret deres redskaber. Opdateringen af håndbogen har derfor bestået af tre dele. Første del bestod i at afsøge markedet for nye redskaber samt at beskrive og vurdere disse. Anden del bestod i at opdatere de eksisterende redskaber, mens tredje del bestod i at gennemskrive håndbogens indledende kapitler, så de stemmer overens med den nyeste viden og lovgivning inden for dagtilbudsområdet. I den opdaterede version har vi desuden skærpet definition af et måleredskab og kriterierne for inklusion i håndbogen, ligesom vi har tydeliggjort grundlaget for vurderingerne af redskaberne⁶.

Redskaberne er udvalgt ud fra følgende kriterier:

1. Redskabet skal være et måleredskab, dvs. redskabet skal bestå af:
 - a. Et sæt af spørgsmål.
 - b. Et veldefineret perspektiv.
 - c. Standardiserede procedurer, der samles i en form for score.
2. Redskabet skal kunne anvendes af pædagogiske ledere og personale i almene dagtilbud til at udvikle det pædagogiske læringsmiljø.
3. Redskabet skal måle bredt inden for det pågældende måleområde.

5.1 Overblik over redskaber på markedet

For at få et overblik over hvilke redskaber, som burde inkluderes i håndbogen, har EVA afsøgt relevante udviklere, forlag og leverandørers hjemmesider samt kommunale hjemmesider. Derudover er der rettet direkte henvendelse til udviklere og forlag⁷ bag redskaberne fra 1. udgave med henblik på at afdække, om de har kendskab til nye redskaber samt opdateringer af de eksisterende redskaber. Der er afslutningsvis foretaget håndsøgning på Google med udgangspunkt i relevante søgeord for at sikre, at alle relevante redskaber er medtaget.

Processen har medført, at nye redskaber er blevet inkluderet i håndbogen, og eksisterende redskaber er blevet opdateret, hvis udviklerne har videreudviklet redskabet, eller hvis der er udarbejdet ny dokumentation for redskabets kvalitet. Nogle redskaber er udgået, enten fordi redskaberne ikke lever op til de skærpede inklusionskriterier, eller på baggrund af henstilling fra udviklerne. Dermed indgår samlet 27 redskaber i denne håndbog.

⁶ Skærpelsen af inklusionskriterierne bestod i en præcision af definitionen af et måleredskab i form af en tilføjelse om, at redskabets delelementer, fx spørgsmål, skal kunne samles i en form for samlet score. Enten visuelt eller i form af en tal-score.

⁷ Der er ikke rettet henvendelse til eventuelle IT-leverandører, da EVA ikke har kendskab til hvert redskabs fulde leverandørliste. Kun i de tilfælde hvor IT-leverandører har overtaget rettighederne over redskabet, er der rettet henvendelse til disse frem for udvikleren.

Udgåede redskaber i håndbogen

- Kompetencehjulet (udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation)
- PUB Personlig (udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation)
- PUB Krop (udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation)
- PUB Social (udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation)
- PUB Sprog (udvikler har ikke ønsket at fremsende dokumentation)
- Sprogets milepæle (falder ikke inden for håndbogens skærpede inklusionskriterier)
- Temperaturmåling (udvikler har oplyst, at redskabet er forældet)
- Trivselsvurderingsskemaet (TOPI) (falder ikke inden for håndbogens skærpede inklusionskriterier).

Tilføjede redskaber i håndbogen

- ECERS-E
- KIDS Dagpleje
- LSP-kortlægning
- Relationsanalyse
- Rambøll Ressourcevurdering
- Sprogtrappen
- Sprogvurdering 2 år.

5.2 Litteratursøgning og indhentning af dokumentation fra udviklere og forlag

Som en del af håndbogens opdatering er der foretaget en litteratursøgning efter relevant litteratur om redskabernes kvalitet. Litteratursøgningen er foretaget i udvalgte databaser, eksempelvis ERIC og NB-ECEC. Søgningen er afgrænset til litteratur udkommet efter 2017⁸.

Der er ligeledes gennemført to høringsrunder blandt udviklere af redskaberne og forlagene for at sikre, at alle tilgængelige kilder til viden om redskaberne og redskabernes kvalitet er inddraget.

5.3 Grundlag for EVA's vurdering af redskaberne

De tre parametre gennemsigthed, pålidelighed og gyldighed er centrale for alle typer af måleredskaber. Det er krævende og tager lang tid at udvikle et redskab, der lever op til disse krav. Derfor kan man ikke gå ud fra, at et redskab opfylder kravene, medmindre det er dokumenteret. Et redskabs kvalitet kan ikke vurderes én gang for alle. Det tager tid at indsamle data, som kan dokumentere kvaliteten. Derfor går der et stykke tid, fra et redskab er udviklet, til der eksisterer solid dokumentation. Ideelt set bør redskabers kvalitet altid afprøves i uafhængige studier. Det vil sige af andre end dem, der har været med til at udvikle redskabet. Nogle redskaber har eksisteret i mange år og er grundigt undersøgt. Andre er nye, og der er derfor ikke gennemført så mange studier af dem, eller de har endnu ikke været underkastet systematisk kvalitetskontrol. EVA har i sin vurdering af redskaberne i håndbogen undersøgt, hvilken dokumentation der foreligger for redskabernes gennemsigthed, pålidelighed og gyldighed, og på den baggrund foretaget en vurdering af redskabet.

Gennemsigthed

Redskabets gennemsigthed handler om, hvorvidt det fremgår tydeligt, hvordan redskabet er udviklet og på hvilket vidensgrundlag, dvs. om redskabet er baseret på solid viden. Hermed menes, at det skal være tydeligt, at redskabets konstruktion understøtter, at der er tale om relevant iagttagelse, dvs. at redskabets delelementer, fx et redskabs forskellige spørgsmål eller udsagn, er udvalgt, fordi de netop bygger på viden om det målte. Hvis et redskab har til formål at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, så er et redskab gennemsigtigt, hvis det fremgår tydeligt, at redskabet er opbygget ud fra viden om, hvad et godt pædagogisk læringsmiljø består af. Solid viden vil i mange tilfælde være forskningsbaseret. Gennemsigthed handler også om, hvorvidt redskabet tydeligt beskriver, hvad det har til hensigt at måle, fx sproglig udvikling, og hvilken forståelse af måleområdet redskabet bygger på.

Konkret er det vurderet, om følgende er beskrevet i redskabet eller i tilhørende litteratur:

1. Baggrund: Fremgår det, hvordan redskabet er udviklet?
2. Beskrivelse af måleområdet: Fremgår det af redskabet, hvad det har til hensigt at måle, og hvordan det konkrete måleområde skal forstås?

⁸ For redskaber, som eksisterede før første udgave af håndbogen udkom, men som på daværende tidspunkt ikke levede op til EVA's kriterier for inklusion, er litteratursøgningen ikke afgrænset til efter 2017. Det skyldes, at der i de tilfælde kan foreligge relevant litteratur, som ikke blev indsamlet i forbindelse med udarbejdelsen af 1. udgave af håndbogen.

3. Vidensgrundlag: Er det tydeligt beskrevet, hvilket vidensgrundlag redskabet og de dertilhørende målepunkter er opbygget efter?

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed (reliabilitet) handler om, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, om redskabet giver de samme resultater, hver gang det bruges, og at tilfældige målefejl er minimeret. Der er flere måder, hvormed man kan vurdere pålideligheden af et redskab. Konkret er det vurderet, om følgende forhold er undersøgt:

1. Intern konsistens (hvor godt hænger redskabets delelementer sammen, fx underspørgsmål inden for samme skala/dimension?).
2. Om redskabet måler stabilt over tid.
3. Om redskabet måler stabilt på tværs af personer.
4. Om redskabets pålidelighed er undersøgt af andre end udviklerne.

På baggrund af en gennemgang af den indhentede litteratur og dokumentation er der foretaget en vurdering af redskabets pålidelighed, hvor redskaberne er placeret i en af fire kategorier:

1. Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.
2. Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.
3. Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.
4. Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Gyldighed

Redskabets gyldighed (validitet) handler om, hvorvidt redskabet måler det, det har til hensigt at måle.

Vi har foretaget vurderingen på baggrund af en afdækning af, hvilke gyldighedstest der er foretaget, og hvorvidt redskabets gyldighed er undersøgt af andre end udviklerne selv.

Konkret er det vurderet, om følgende forhold er undersøgt:

1. Strukturel validitet (handler om, hvorvidt redskabets struktur eller fx inddeling af temaer er retvisende, dvs. redskabets dimensionalitet. Kan undersøges med faktoranalyse).
2. Sammenhæng med andre redskaber (samtidig kriterievaliditet).
3. Sammenhæng med outcomes (præditiv kriterievaliditet).
4. Facevaliditet og/eller indholdsvaliditet.
5. Om redskabets gyldighed er undersøgt af andre end udviklerne selv.

Et eksempel på test af samtidig kriterievaliditet er, når måleresultater fra det pågældende måleredskab sammenholdes med resultater baseret på andre redskaber, som måler inden for samme område. Eksempelvis sammenligning af målinger med to forskellige sprogvurderingsredskaber foretaget i samme dagtilbud. Et eksempel på prædiktiv kriterievaliditet er, når man undersøger sammenhæng mellem måleresultater foretaget med det pågældende redskab og resultater på et senere tidspunkt, fx en undersøgelse af sammenhængen mellem kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø målt med et relevant måleredskab og børnene fra det målte dagtilbuds senere trivsel i skolen.

På baggrund af en gennemgang af den indhentede litteratur og dokumentation er der foretaget en vurdering af redskabets gyldighed, hvor redskaberne er placeret i en af fire kategorier:

1. Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.
2. Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.
3. Redskabets gyldighed er i mindre grad dokumenteret.
4. Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Særligt for engelske redskaber

Ved engelske redskaber, som er oversat til dansk, er det også undersøgt om redskabets pålidelighed og gyldighed er dokumenteret i en dansk kontekst. Det skyldes, at pålidelighed og gyldighed ikke kun knytter sig til et redskab i sig selv, men kan afhænge af konteksten. Derfor bør det undersøges, om redskaber der har vist sig at have en høj grad af pålidelighed og gyldighed i andre lande, også har det i Danmark.

Validerede redskaber, som ikke er med i håndbogen

En gruppe redskaber er ikke medtaget i håndbogen, selvom de har en høj målekvalitet. Det drejer sig fx om redskaberne SDQ, ASQ-SE og ASQ-3. Disse redskaber optræder på Socialstyrelsens liste over validerede instrumenter (Socialstyrelsen, 2018), bl.a. fordi de har gode måletekniske egenskaber. Det er EVA's vurdering, at disse instrumenter ikke på nuværende tidspunkt falder ind under kriteriet om, at personale i almene dagtilbud skal kunne indsamle, behandle og fortolke resultaterne uden hjælp fra specialister i fx PPR.

Redskabet CLASS (The Classroom Assessment Scoring System) indgår ligeledes ikke i håndbogen. Det skyldes, at redskabet endnu ikke er oversat til dansk og derfor ikke falder ind under kriteriet om, at personale i almene dagtilbud skal kunne indsamle, behandle og fortolke resultaterne.

Måling på gruppeniveau

På baggrund af vurdering af redskabets gennemsigtighed, pålidelighed og gyldighed er der foretaget en vurdering af, hvorvidt redskabet er egnet til målinger på gruppeniveau. Denne vurdering er kun foretaget for redskaber, der måler på børneniveau. Her er redskaberne placeret i en af tre kategorier:

1. Velegnet
2. I mindre grad velegnet
3. Ikke velegnet.

5.4 Beskrivelser og vurderinger af en række måleredskaber

De første fem kapitler i denne håndbog har til formål at understøtte jeres beslutning om at gennemføre en konkret måling i jeres kommune og kan understøtte jeres arbejde med at udvælge det rette redskab til målingen. I den resterende del af håndbogen finder I beskrivelser og vurderinger af en række måleredskaber, som EVA har foretaget med udgangspunkt i de ti spørgsmål fra kapitel 3.

Håndbogen dækker måleredskaber inden for følgende områder:

- Måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø (ti redskaber)
- Måling af generel udvikling (fem redskaber)
- Måling af sansemotorisk udvikling (to redskaber)
- Måling af socioemotional udvikling (fire redskaber)
- Måling af begyndende matematisk opmærksomhed (ét redskab)
- Måling af sproglig udvikling (fem redskaber).

Under hvert område redegør vi først kort for, hvad det pågældende måleområde omfatter, og hvorfor det er vigtigt, samt for koblingen til lovgivningen og den styrkede pædagogiske læreplan. Derefter følger en beskrivelse og vurdering af hvert enkelt redskab.

Litteratur

Evers, A. et al. (2013). *EFPA Review. Model for the Description and Evaluation of Psychological and Educational Tests*. European Federation of Psychological Associations.

Gordon, R. A., Fujimoto, K., Kaestner, R., Korenman, S., & Abner, K. (2013). An assessment of the validity of the ECERS-R with implications for assessments of child care quality and its relation to child development. *Developmental Psychology*, 49, 146-160.

Hansen, R. C., Ivanouw, J., Karpatschof, B., & Mortensen, L. E. (2004). *Introduktion til psykometriske begreber*. Dansk Psykolog Forening.

Socialstyrelsen. *Validerede instrumenter til evaluering på det sociale område*. Lokaliseret 7. maj 2018 på: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/metodestregi/ny-validerede-instrumenter>.

6 Måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø



Et godt læringsmiljø er afgørende for, at børn lærer, trives, udvikler sig og dannes. Det sker, når dygtige og empatiske medarbejdere og ledere tilrettelægger hverdagen, så børnene får gode betingelser for at lege og udvikle sig. I denne del af håndbogen præsenterer vi ti redskaber, som sigter mod at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø.

Ti redskaber til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø er med i håndbogen

1. Dagtilbudstermometeret
2. Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition (ECERS-3)
3. Early Childhood Environment Rating Scale, Extension (ECERS-E)
4. Family Child Care Environment Rating Scale, Revised Edition (FCCERS-R)
5. Infant/Toddler Environment Rating Scale, Third Edition (ITERS-3)
6. KIDS- Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, 2. udgave
7. KIDS Dagpleje - Evaluering og kvalitetsudvikling
8. LSP-kortlægning
9. Rambølls Pædagogiske Læringsmiljøvurdering (PLV)
10. Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEWS).

Hvad siger læreplanen om det pædagogiske læringsmiljø?

Det fremgår af dagtilbudsloven, at ”Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv” (dagtilbudsloven § 7).

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et pædagogisk grundlag og mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter og daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.” (Dagtilbudsloven § 8).

Det pædagogiske læringsmiljø er yderligere udfoldet i Børne- og Undervisningsministeriets publikation ”Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold”, hvor der blandt andet står ”Med pædagogisk læringsmiljø forstås et miljø, hvor der med afsæt i de centrale elementer i det pædagogiske grundlag arbejdes bevidst og målrettet med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være baseret på et samspil mellem strukturelle parametre som personalets uddannelse og kompetencer, børnegruppernes størrelse, fysiske rammer, normering, digitale redskaber, den æstetiske udformning m.v. og en række proceselementer

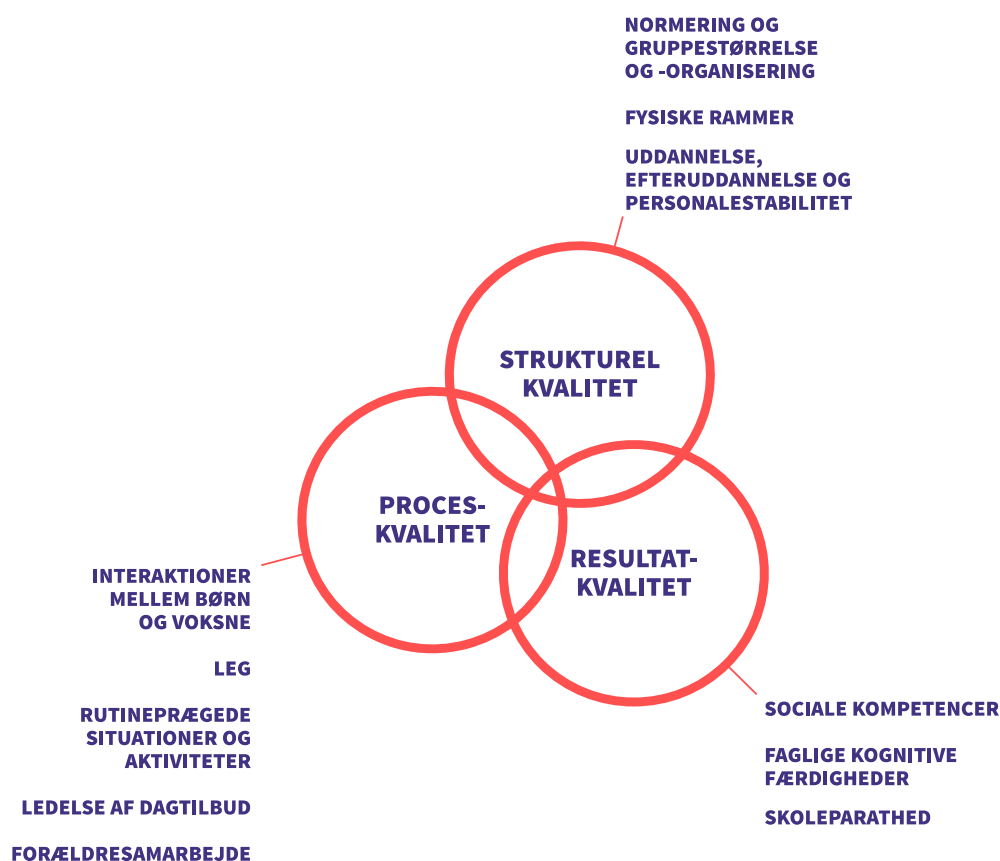
som det empatiske samspil med de andre børn og det pædagogiske personale, udfordrende dialoger og situationer, forældresamarbejdet og hverdagens rytme m.v.” (Børne- og Undervisningsministeriet 2018, 22).

Derfor er kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø vigtigt

Vi ved fra forskningen, at dagtilbud af høj kvalitet gør en stor og positiv forskel for børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det gælder både her og nu, mens børnene går i dagtilbud, og på langt sigt, hvor gevinsten kan spores op gennem børnenes liv i mange år, idet de har bedre forudsætninger for at trives og lære i forbindelse med skole og uddannelse. Især børn i udsatte positioner klarer sig bedre, når de har gået i gode dagtilbud.

FIGUR 6.1

Elementer af læringsmiljøkvalitet



Kilde: EVA (2017). *Kvalitet i dagtilbud – pointer fra forskning*.

Hvad måler redskabet?

Forskellige faglige perspektiver forstår og begrebsliggør læringsmiljøkvalitet forskelligt, men mange er enige om, at man kan skelne mellem tre elementer af kvalitet i dagtilbud, nemlig strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultat-kvalitet. Der er ikke tale om tre separate elementer; derimod hænger de i høj grad sammen og påvirker hinanden.

Strukturel kvalitet handler bl.a. om normering og gruppestørrelser, om de fysiske rammer og om personalets uddannelse. Fx viser forskningen, at mindre børnegrupper fremmer en bedre interaktion mellem børnene og de voksnes opmærksomhed over for børnene. Et andet eksempel på er tilrettelæggelsen af de fysiske rammer, som kan bruges til at skabe et varieret og dynamisk miljø, der indbyder til forskellige former for leg, bevægelse og udfoldelse.

Proceskvalitet handler om det pædagogiske arbejde med børnenes omsorg, udvikling, trivsel og læring. Proceskvalitet iagttages bl.a. i relationer mellem børn og voksne og i det pædagogiske personales arbejde med legende og lærerige interaktioner, fx sproglig stimulering og med børnenes generelle trivsel og udvikling. Proceskvalitet kan iagttages i forbindelse med fem forhold, nemlig interaktioner, leg med voksenkontakt, ledelse, forældresamarbejde og rutineprægede situationer og aktiviteter. Fx viser forskningen at, interaktion mellem børn og voksne sandsynligvis er det vigtigste forhold, når det handler om at skabe dagtilbud af høj kvalitet. God interaktion mellem børn og pædagogisk personale bygger bl.a. på, at den voksne er nærværende og hyppigt skaber kontakt til hvert barn, fordi et stort antal interaktioner i sig selv har værdi.

Resultatkvalitet måles på børnenes udbytte af at være i det pædagogiske læringsmiljø, både med hensyn til børnenes socioemotionelle, kognitive, sproglige og sansemotoriske udvikling og trivsel og med hensyn til, hvad børnene har med i rygsækken, når de skal i skole.

For at et redskab kan siges at dække kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø bredt, bør redskabet derfor måle elementer af strukturel kvalitet, proceskvalitet og resultat-kvalitet.

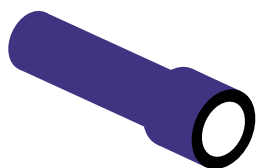
Litteratur

Børne- og Undervisningsministeriet (2018). *Styrkede pædagogisk læreplan. Rammer og indhold*. Lokaliseret 16. oktober 2021 på: https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf.

EVA (2017). *Kvalitet i dagtilbud – pointer fra forskning*. Lokaliseret 7. maj 2018 på: <https://www.eva.dk/dagtilbud-boern/kvalitet-dagtilbud-0>.

EVA (2020). *Læringsmiljøkvalitet - National undersøgelse*. Lokaliseret 16. oktober 2021 på [Læringsmiljøkvalitet - National undersøgelse | EVA](#).

Kornerup I., & Næsby, T. (2015). *Kvalitet i dagtilbud*. København: Dafolo.



6.1 Dagtilbudstermometeret

Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i børnehave i alderen 4-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

15 minutter.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemslagskraft – udvikling og vidensgrundlag

Ikke gennemslagskraft.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Beskrivelse

Dagtilbudstermometeret er et danskudviklet redskab til at undersøge og blive klogere på det pædagogiske læringsmiljø⁹ i børnehaver ud fra et børneperspektiv. Redskabet er udviklet af Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM) i 2021 og er en videreudvikling af en tidligere version.

Formålet med Dagtilbudstermometeret er at styrke børnenes perspektiv i arbejdet med at fremme sunde pædagogiske læringsmiljøer ved at tilbyde personalet i danske dagtilbud et pædagogisk værktøj, der kan give dem indblik i 4-6 åriges børns perspektiv på og oplevelse af deres børnemiljø i dagtilbuddet.

⁹ I redskabet bruges betegnelsen børnemiljø i stedet for det pædagogiske læringsmiljø.

Redskabet består af et talende spørgeskema, der giver indblik i og viden om børnenes oplevelse og perspektiv på børnemiljøet inden for dets tre dimensioner:

1. Det psykiske børnemiljø
2. Det fysiske børnemiljø
3. Det æstetiske børnemiljø.

Spørgeskemaet er elektronisk, og børnene får automatisk læst spørgsmålene højt af en talende "Super-abe", som leder børnene igennem 20 spørgsmål om blandt andet leg, børnefællesskaber, skældud, medbestemmelse og pladsforhold. Spørgeskemaet besvares af barnet selv via en iPad. Det enkelte barn besvarer spørgsmålene ud fra en firtrinskala, hvor barnet kan vælge mellem fire aber, som besvarer spørgsmålet med hhv. "Ja", "Nogle gange", "Nej" og "Ved ikke". Aben læser kategorierne højt med et toneleje og kropssprog, som afspejler svaret, fx nikker ved ja og ryster på hovedet ved nej.

Resultaterne fra spørgeskemaet sammenfattes i forskellige rapporttyper, der er målrettet dagtilbuddene og kommunen. I en overbliksrapport præsenteres resultaterne i søjlediagrammer for hvert enkelt spørgsmål med procent og antal. Der genereres ikke figurer for et spørgsmål, hvis der er under tre børn, som har svaret på spørgsmålet. I en detaljeret rapport præsenteres resultaterne i søjlediagrammer for hvert spørgsmål med procent og antal fordelt på køn og alder. Derudover indeholder rapportererne også inspiration til, hvordan man kan arbejde videre med resultaterne, herunder eksempelvis brug af et skema til handleplan samt inddragelse af børnenes perspektiv i vurderingen af resultaterne.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet indfanger børnenes perspektiv på kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Redskabet indeholder både spørgsmål vedrørende børnenes oplevelse af den strukturelle kvalitet (fysiske rammer, lokaler, inventar osv.) og spørgsmål vedrørende proceskvalitet (personalets interaktioner med børnene m.fl.).

Målgruppe

Redskabet kan anvendes af børnehavebørn i alderen 4-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et selvrapporteringsredskab, som besvares af børnene.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Der kræves adgang til tablet/pc og høretelefoner samt et uforstyrret sted, hvor barnet kan svare på spørgsmålene alene. Det kan fx være en stille krog eller et andet sted uden for meget larm og aktivitet, men det behøver ikke at være i et aflukket rum eller kontor. Da flere af spørgsmålene vedrører barnets relation til de voksne, anbefaler udviklerne, at det pædagogiske personale ikke sidder ved siden af eller står bag barnet under selve besvarelsen. Personalet skal dog gerne være i nærheden, så barnet kan få teknisk assistance eller hjælp, hvis spørgsmålene er svære at forstå. Udviklerne anbefaler, at man bruger lidt tid på at introducere børnene til Super-aben, før man går i gang med at bruge redskabet.

Redskabet kan også bruges i hjemmet.

Det tager ca. 15 minutter for et barn at besvare spørgeskemaet.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er frit tilgængeligt via Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM).

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en række vejledninger; "før", "under" og "efter". I vejledning "før" finder man en række spørgsmål, som udviklerne anbefaler, at dagtilbuddet reflekterer over før start. Der er også et eksempel på et informationsbrev, som man kan sende til forældrene. I vejledningen "under" finder man råd til den gode besvarelse, hvor der gøres overvejelser om, hvilken betydning det har at inddrage børnenes perspektiv. Her indgår også en række etiske overvejelser samt overvejelser om personalets rolle i børnenes besvarelse af spørgeskemaet. I vejledningen "efter" finder man inspiration til, hvordan man kan arbejde videre med resultaterne, samt gode råd til hvordan man evaluerer sin egen undersøgelsesproces. Her anbefaler udviklerne, at alle ansatte får indblik i resultaterne fra undersøgelsen for på den måde at sikre forankring af undersøgelsen i hele personalegruppen. Derudover anbefaler udviklerne også, at børnenes perspektiver inddrages i vurderingen af resultaterne, f.eks. ved at lave børneinterviews eller observere børnegruppen med fokus på et specifikt tema på baggrund af resultaterne. Forældre kan med fordel også inddrages i arbejdet med at udarbejde indsatser, som kan forbedre det pædagogiske læringsmiljø.

Gennemsigtighed

Redskabet er ikke gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er ikke beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at give indblik i kvaliteten af børnemiljøet ud fra børnenes perspektiver, men redskabets konkrete forståelse af børnemiljø er kun delvist beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Det fremgår ikke, hvorvidt redskabet er udviklet med udgangspunkt i forskning, og det er ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

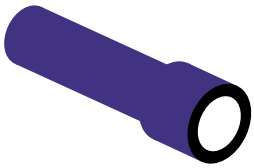
Redskabet

DCUM (2021). *Dagtilbudstermometeret*. Lokaliseret d. 30. juni 2021 på: <https://dcum.dk/dagtilbudstermometeret>

Litteratur og anden dokumentation

DCUM (2021). *Dagtilbudstermometeret*. Lokaliseret d. 30. juni 2021 på: <https://dcum.dk/dagtilbudstermometeret>

6.2 Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition (ECERS-3)



Sammenfatning

Oprindelsesland

USA. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 3-5 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

3 timer.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I høj grad dokumenteret.

Beskrivelse

ECERS-3 (Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition) er en del af ERS (Environment Rating Scales) serien¹⁰ af kvalitetsvurderingsredskaber til vurdering af det pædagogiske læringsmiljø¹¹ for forskellige aldersgrupper og dagtilbudstyper. ECERS-3 retter sig mod børn i dagtilbud i aldersgruppen 3-5 år. Det oprindelige ECERS-redskab blev udviklet i 1980, og i 2015 blev det revideret til ECERS-3, der er den seneste version af redskabet. Det er det mest udbredte redskab til kvalitetsvurdering af læringsmiljø i USA og anvendes i mere end 20 lande.

¹⁰ ERS-serien består af redskaber til vurdering af kvaliteten af forskellige former for børnemiljøer/læringsmiljøer i dagtilbud for børn i alderen 0-12 år. Navnet er opstået på baggrund af gentagelsen ERS – Environment Rating Scale, dvs. miljøvurderingsskala - i navnene på redskaberne i serien: ECERS, ITERS, FCCERS, SACCERS.

¹¹ I redskabet kaldes det børnemiljø, men her bruges betegnelsen læringsmiljø.

Formålet med ECERS-3 er at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud. Redskabet tager udgangspunkt i et helhedsorienteret blik på barnet og dets muligheder for trivsel og udvikling i det pædagogiske læringsmiljø.

Redskabet måler kvalitet med udgangspunkt i fysiske, sociale, følelsesmæssige og kognitive dimensioner, samt børns sundhed og sikkerhed. Redskabet har et gennemgående fokus på, hvorvidt det pædagogiske læringsmiljø opfylder barnets behov for et trygt miljø, hvori barnet kan opbygge positive relationer og opleve stimulering og læring.

Redskabet indeholder 35 punkter fordelt på seks delskalaer, som måler forskellige dimensioner af læringsmiljøet:

1. Plads og indretning
2. Rutiner for personlig pleje
3. Sprog og literacy
4. Læringsaktiviteter
5. Interaktion
6. Organisationsstruktur.

En certificeret observatør vurderer kvaliteten inden for de 35 punkter ved at svare på en række ja/nej-udsagn (460 indikatorer), hvor observatøren skal vurdere, om de konkrete udsagn opfyldes på den gruppe, der observeres på. Udsagnene er rangeret efter kvalitetsniveau med en tilsvarende score. For hvert punkt opnås en score mellem 1 og 7 gående fra "utilstrækkelig" til "udmærket"¹², som afhænger af, hvor mange af udsagnene under punktet, som er opfyldt.

Resultater på delskalaniveau beregnes herefter som et gennemsnit af de dertilhørende punkters scorere. Når den overordnede score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø beregnes, er denne også et gennemsnit af scorerne for hver delskala.

Oprindeligt blev der benyttet en *Stop-scoringsmetode*, hvor det ikke var nødvendigt at besvare alle 460 udsagn (indikatorer) for at udregne scoren for de 35 punkter. Hvis et dagtilbud ikke opfyldte udsagnene i laveste kvalitetskolonne ("utilstrækkelig"), behøvede observatøren ikke forholde sig til de højere kvalitetsniveauer og kunne stoppe scoren. En række studier har dog kritiseret denne scoringsmetode, og udviklerne anbefaler derfor en *Stop-Go scoringsmetode*, hvor alle indikatorer besvares for at identificere hvert enkelt punkts score med henblik på at give et mere fuldstændigt billede af kvaliteten og dermed en klarere vejledning om kvalitetsforbedring. Den overordnede score beregnes dog fortsat ud fra stop-scoringsmetoden.

¹² "Udmærket" er den danske oversættelse af "Excellent". Der kan forekomme andre oversættelser, fx "Fremragende".

Oprindelsesland

Redskabet er oprindeligt udviklet i USA, og den nyeste version (ECERS-3, som er videreudviklet i det internationale ECERS-Netværk) er oversat til dansk i 2016.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Redskabet indeholder både udsagn vedrørende strukturel kvalitet (fysiske rammer, lokaler, inventar, legetøj og materialer osv.) og udsagn vedrørende proceskvalitet (personalets interaktioner med børnene) inden for redskabets seks delskalaer.

Målgruppe

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø for 3-5-årige i daginstitutioner.

For børn i dagpleje benyttes i stedet ERS-redskabet FCCERS-R (Family Child Care Environment Rating Scale). For yngre børn i daginstitution (0-36 måneder) benyttes ITERS-3 (Infant/Toddler Environment Rating Scale). For børn i skolealderen benyttes SACERS (School-Age Care Environment Rating Scale).

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab. Observatøren kan interviewe personalet før eller efter observationen for at indhente oplysninger om børnegruppen, dagtilbuddet osv., men disse oplysninger indgår ikke i beregningen af den samlede score for læringsmiljøkvaliteten.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver særlig certificering. For at blive certificeret observatør skal man gennemgå flere dages træning, hvor man trænes i at score konsistent. Det indebærer, at man som minimum opnår 85 % overensstemmelse med scoringer, der er foretaget af en erfaren observatør/supervisor.

Afhængigt af scoringsmetode skal der afsættes en sammenhængende periode på mindst tre timer pr. gruppe til observation. Observationen skal finde sted i den tid, hvor der er flest børn til stede. Derudover skal der påregnes tid til undersøgelse af grovmotoriske arealer, fx hvis legepladsen ikke benyttes under observationen, materialer osv. samt beregning af scoren.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret. Hogrefe Psykologisk Forlag forhandler den danske version af redskabet, mens virksomheden Sprogin udbyder certificering af observatører.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning i gennemførelse af observation og beregning af score. I redskabets vejledning understreges vigtigheden af, at observatøren påvirker miljøet så lidt som muligt under observationen, og vejledningen opstiller krav og råd til observatøren. I redskabets vejledning forholder man sig ikke til, hvorvidt forældre eller børn skal inddrages eller orienteres om observationen eller resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på, og en række baggrundsartikler udfolder, hvordan redskabet er udviklet med udgangspunkt i forskning og praksis. I selve redskabet fremgår det ikke, hvilket forskningsmæssigt vidensgrundlag, som målepunkterne (de seks delskalaer) bygger på, men dette udfoldes i tilhørende litteratur.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Som en del af revisionen af redskabet er der gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Samme resultater findes for de tidligere versioner af ECERS. Det er også dokumenteret, at redskabet måler læringsmiljøkvalitet konsistent, når forskellige personer foretager observation på samme gruppe. Dette er også dokumenteret i en dansk kontekst. Det er også dokumenteret, at redskabet måler stabilt over tid. Det bemærkes dog, at størstedelen af studierne undersøger de tidligere versioner af redskabet. Redskabets pålidelighed er undersøgt af andre end udviklerne selv.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.

Eftersom ECERS-3 er forholdsvis nyudviklet, er de fleste studier af redskabets gyldighed baseret på tidligere versioner af ECERS. Særligt de tidligere versioners gyldighed understøttes i international forskning og i et enkelt dansk studie. De internationale studier (med få undtagelser) finder en sammenhæng mellem ECERS-score og børns senere udvikling, fx hvordan de klarer sig sprogligt. Sammenhængens styrke er dog varierende. Der er også studier, som finder en sammenhæng mellem målinger med ECERS-redskabet og andre redskaber til måling af læringsmiljøkvalitet, hvilket også understøtter redskabets gyldighed. Redskabet er dog blevet kritiseret for selve konstruktionen (dimensionalitet), hvilket har betydning for redskabets gyldighed. Redskabets gyldighed er undersøgt af andre end udviklerne selv.

Redskabet

Harms, T., Clifford, R. M., & Cryer, D. (2015). ECERS-3. *Børnemiljøvurderingsskala. Early Childhood Environment Rating Scale®, Third Edition*. 3. reviderede udgave Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Bull, R., Yao, S. & Ng, L. E. (2017). Assessing Quality of Kindergarten Classrooms in Singapore: Psychometric Properties of the Early Childhood Environment Rating Scale—Revised. *IJEC* (2017) 49, 1–20.

Clifford, R. M., Yazejiana, N., Cryer, D., Harms, T., (2020). Forty years of measuring quality with the Environment Rating Scales. *Early Childhood Research Quarterly*, 51, 164–166.

Clifford, R. M., Reszka, S. S., & Rossbach, H-G. (2010). Reliability and Validity of the Early Childhood Environment Rating Scale. *Working Paper*. Chapen Hill: FPG Child Development Institute. Lokaliseret d. 29. juni 2021 på: <https://ers.fpg.unc.edu/sites/ers.fpg.unc.edu/files/ReliabilityEc-ers.pdf>.

Cryer, D. Riley, C. & Link T. (2020). *All about the ECERS-3*. Kaplan.

Early, D. M., Sideris, J., Neitzel, J., LaForett, D. R., Nehler, C. G. (2018). Factor structure and validity of the Early Childhood Environment Rating Scale – Third Edition (ECERS-3). *Early Childhood Research Quarterly*, 44, 242–256.

EVA (2020). *Læringsmiljø i kommunale børnehaver. National undersøgelse*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

Fujimoto, K. A., Gordon, R. A., Peng, F., Hofer, K. G., (2018). Examining the Category Functioning of the ECERS-R Across Eight Data Sets. *AERA Open*, 4 (1), 1 –16.

Gordon, R. A., Fujimoto, K., Kaestner, R., Korenman, S., Abner, K. (2013). An Assessment of the Validity of the ECERS-R with Implications for Assessments of Child Care Quality and its Relation to Child Development. *Dev Psychol*, 49(1), 146–160.

Gordon, R. A., Hofer, K. G., Fujimoto, K. A., Risk, N., Kaestner, R. & Korenman, S. (2015). Identifying High-Quality Preschool Programs: New Evidence on the Validity of the Early Childhood Environment Rating Scale–Revised (ECERS-R) in Relation to School Readiness Goals. *Early Education and Development*, 26(8), 1086–1110.

Herrera M. O., María, Mathiesen E., Merino J. M. & Recart I. (2005) Learning contexts for young children in Chile: process quality assessment in preschool centres. *International Journal of Early Years Education*, 13(1), 13–27.

Hofer, K. G. (2010). How Measurement Characteristics Can Affect ECERS-R Scores and Program Funding. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11(2), 175–191.

Mayer, D., Beckh, K. (2016). Examining the validity of the ECERS–R: Results from the German National Study of Child Care in Early Childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 36, 415–426.

Montes, G., Weber, M. R., Infurna, C., Wagner, G. W., Zimmer, A. & Hightower, A. D. (2018)

Factor structure of the ECERS-3 in an urban setting: an independent, brief report. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26 (6), 972–984.

Næsby, T. (2016). *Litteraturstudie af forskning om environment rating scales. Projekt evaluering af kvalitet i dagtilbud*. Aalborg: University College Nordjylland.

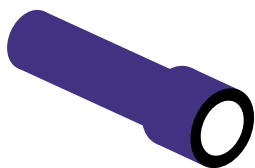
Næsby, T. (2017). ECERS-3 og kvalitetsvurdering i dagtilbud i Danmark. *CEPRA-Striben*, (22), 68-85.

Næsby, T. & Medom, C. (2019). Evaluering af læringsmiljøer - ECERS-3 og den styrkede pædagogiske læreplan. *CEPRA-Striben*, (25), 12–23.

Rentzou, K. (2017). Using rating scales to evaluate quality early childhood education and care: reliability issues. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25 (5), 667-681.

Vermeer, H.J., van IJzendoorn, M.H., Cárcamo, R.A. et al. (2016) Quality of Child Care Using the Environment Rating Scales: A Meta-Analysis of International Studies. *IJEC* 48, 33–60.

6.3 Early Childhood Environment Rating Scale, Extension (ECERS-E)



Sammenfatning

Oprindelsesland

Storbritannien. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 3-5 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Mindst seks timer sammen med ECERS-R/3.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret

Redskabets gyldighed

I høj grad dokumenteret.

Beskrivelse

Redskabet er en del af ERS(Environment Rating Scales) serien¹³ af kvalitetsvurderingsredskaber til vurdering af det pædagogiske læringsmiljø¹⁴ for forskellige aldersgrupper og dagtilbudstyper. Redskabet er udviklet som en udvidelse af ECERS-R/ECERS-3, snarere end et selvstændigt redskab. Det anbefales derfor, at ECERS-E benyttes sammen med ECERS-R/ECERS-3¹⁵. Første udgave blev udviklet i 2003 i Storbritannien som et redskab til forskningsbrug. I 2006 blev redskabet revideret, så det kunne anvendes i praksis, og nyeste udgave er fra 2010. Redskabet blev dog først oversat til dansk i 2018.

13 ERS-serien består af redskaber til vurdering af kvaliteten af forskellige former for børnemiljøer/læringsmiljøer i dagtilbud for børn i alderen 0-12 år. Navnet er opstået på baggrund af gentagelsen ERS – Environment Rating Scale, dvs. miljøvurderingsskala - i navnene på redskaberne i serien: ECERS, ITERS, FCCERS, SACCERS.

14 I redskabet kaldes det børnemiljø, men her bruges betegnelsen læringsmiljø.

15 Den nyeste version af ECERS-redskabet er ECERS-3. ECERS-E kan også bruges sammen med ECERS-3.

Redskabet er udviklet på baggrund af det britiske forskningsprojekt "The Effective Provision of Pre-School Education (EPPE)" med afsæt i de engelske læringsmål for dagtilbud. Baggrunden for udviklingen af redskabet var et ønske om at udvikle en tilføjelse til ECERS-R, da forskerne bag EPPE-projektet vurderede, at ECERS-R ikke var tilstrækkelig til at understøtte de engelske læreplaner. Udviklingen af redskabet er baseret på forskning i, hvilke læringsmiljøer der understøtter kognitiv udvikling hos småbørn.

Formålet med ECERS-E er at give en mere detaljeret vurdering af arbejdet med læreplaner (oprindeligt de engelske) i dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Redskabet måler rammerne for tidlig læring i børnehaven og har fokus på visse, men ikke alle aspekter af arbejdet med læreplaner.

Redskabet indeholder fire delskalaer med 15 punkter, som afspejler læreplanerne i engelske dagtilbud:

1. Literacy
2. Matematik
3. Science/miljø
4. Mangfoldighed (race, køn og individuelle læringsbehov).

De fire delskalaer vurderes med fokus på: pædagogik, ressourcer og dagtilbudsmiljøets organisation. Selvom redskabet er udviklet med udgangspunkt i engelske dagtilbud, oplyser udviklerne, at de tre første delskalaer er repræsenteret i en række andre landes læreplaner, og at redskabet derfor også er relevant uden for en engelsk kontekst.

Foruden observationer indgår en række dokumenter og andet skriftligt materiale også som grundlag for scoren. Her skelnes der mellem 'planlægningsdokumenter' (P), 'børns egne optegnelser fra praksis' (O) og 'udstillinger rundt omkring på stuen' (U). I redskabet er de udsagn, som baseret på disse elementer, markeret med enten P, U eller O alt afhængigt af, hvilken dokumentation der er tale om¹⁶.

Resultater på delskalaniveau beregnes som et gennemsnit af de dertilhørende punkters scorer. Når den overordnede score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø beregnes, er det et gennemsnit af scorerne for hver delskala.

¹⁶ Der indgår reelt 18 punkter, som kan observeres. Inden for delskalaen "Science/miljø" er der dog valgfrihed imellem, hvilket punkt ud af tre mulige punkter som observatøren vælger at inkludere i observationen. Vurderingen skal bero på, hvad der er tilgængeligt i observationsperioden. Inden for "Matematik" er der valgfrihed imellem, hvilket punkt ud af to punkter som observatøren vælger at inkludere. Dermed indgår 15 punkter i den samlede scoring.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Storbritannien og er oversat til dansk i 2018.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø med særligt fokus på understøttelse af de fire læreplansskalaer: Literacy, Matematik, Science/miljø og Mangfoldighed. Redskabet indeholder både udsagn vedrørende strukturel kvalitet (fysiske rammer, lokaler, inventar osv.) og udsagn vedrørende proceskvalitet (personalets interaktioner med børnene) inden for redskabets fire delskalaer.

Målgruppe

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø for 3-5-årige i daginstitutioner.

Redskabstype

Redskabet er primært et observationsredskab. Der anvendes dog også planlægningsdokumenter, børns egne optegnelser fra praksis og udstillinger på stuen, som baggrund for dele af vurderingen.

Forudsætninger og ressourceforbrug

For at opnå en høj grad af pålidelighed bør redskabet anvendes af en certificeret observatør. Det anbefales, at der observeres i mindst 6 timer. Derudover skal der afsættes tid til at stille yderligere spørgsmål til det pædagogiske personale.

Det anbefales, at ECERS-E og ECERS-R/ECERS-3 målingen foretages samme dag.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Hogrefe Psykologisk Forlag.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning til gennemførelse af observation og anvendelse af den supplerende dokumentation til at foretage en samlet vurdering. Observatøren opfordres til at være opmærksom på ikke at afbryde aktiviteter og undgå at interagere med børnene eller personalet. I redskabets vejledning forholder man sig ikke til, hvorvidt forældre eller børn skal inddrages eller orienteres om observationen.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø (fokus på de fire læreplanstemaer) er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det er ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de fire delskalaer) bygger på, bortset fra delskalaen Literacy, hvor det forskningsmæssige vidensgrundlag uddybes i redskabet.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført en statistisk analyse, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Det er også dokumenteret, at redskabet måler læringsmiljøkvalitet konsistent, når forskellige personer foretager observation på samme gruppe. Det er ikke undersøgt, om redskabet måler stabilt over tid, og pålideligheden er ikke undersøgt i dansk kontekst, men dette er undersøgt i andre europæiske lande. Redskabets pålidelighed er også undersøgt af andre end udviklerne selv, som også finder støtte til redskabets pålidelighed.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.

Redskabets udviklere har undersøgt gyldigheden af ECERS-E og finder, at redskabet er gyldigt. Efterfølgende har uafhængige forskere i samarbejde med udviklerne undersøgt redskabets gyldighed i en række andre studier, som også finder støtte til redskabets gyldighed. Gyldigheden er fx undersøgt ved at sammenholde målinger med ECERS-E med, hvordan børn klarer sig senere hen (børneoutcome). Det er også undersøgt ved at sammenholde ECERS-E med andre redskaber, som også har til hensigt at måle kvaliteten af det læringsmiljø. Gyldigheden er dog ikke undersøgt i en dansk kontekst, men det er undersøgt i andre europæiske lande.

Redskabet

Sylva, K., Siraj, I & Taagart, B. (2018) *ECERS-E (The Early Childhood Environment Rating Scale, Extension) - Fokus på fire læreplansskalaer til børnehaver*. Oversat af af: Bylander, H. I. & Krogh, T. K. 4. udgave. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Lehrl, S., Kluczniok, K., Rossbach, H., & Anders, Y. (2017). Long Term Persistence of Preschool Intervention on Children's Mathematical Development: Results From the German Model Project "Kindergarten of the Future in Bavaria". *Global Education Review*, 4 (3), 70-87.

Mathers, S. & Sylva, K. (2007). *Quality of childcare settings in the Millinnium Chort Study (DSCF Research report SSU/2008FR-025)*. London: DCSF.

Soukakou, E. & Sylva, K. (2010). Developing Instruments for Assessing 'Difficult to Measure' Dimensions of Quality in Early Childhood Practice. I: Walford, G., Tucker, E. & Viswanathan, M. (red.), *The SAGE Handbook of Measurement*. (61-86). London. SAGE Publications Ltd.

Steven J. Howard, Iram Siraj, Edward C. Melhuish, Denise Kingston, Cathrine Neilsen-Hewett, Marc de Rosnay, Elisabeth Duursma & Betty Luu (2018). Measuring interactional quality in pre-school settings: introduction and validation of the Sustained Shared Thinking and Emotional Wellbeing (SSTEWE) scale. *Early Child Development and Care*, 190 (7), 1017-1030.

Sylva, K., Siraj-Blatchford, I., Melhuish, E., Sammons, P., Taggart, B., Evans, E., Dobson, A., Jeavons M., Lewis, K., Morahan M. & Sadler, S. (1999). *Characteristics of the centres in the EPPE sample: observational profiles (Technical Paper 6)*. London: Institute of Education, University of London.

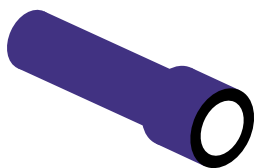
Sylva, K., Siraj-Blatchford, I., Taggart, B., Sammons, P., Melhuish, E., Elliot, K., & Totsika, V. (2006). Capturing quality in early childhood through environmental rating scales. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(1), 76-92.

Sylva, K., Taggart, B., Siraj-Blatchford, I., Totsika, V., Ereky-Stevens, K., Gilden, R., & Bell, D. (2007). Curricular quality and day-to-day learning activities in pre-school. *International Journal of Early Years Education*, 15(1), 49-65.

Sammons, P., Sylva K., Melhuish, E., Siraj-Blackford, I., Taggart, B., & Elliot K. (2002). *Measuring the impact of pre-school on childrens cognitive progress over the pre-school period (Technical Paper 8a)*. London: Institute of Education.

Sammons, P., Sylva K., Melhuish, E., Siraj-Blackford, I., Taggart, B., & Elliot K. (2002). *Measuring the impact of pre-school on childrens cognitive progress over the pre-school period (Technical Paper 8b)*. London: Institute of Education.

6.4 Family Child Care Environment Rating Scale, Revised Edition (FCCERS-R)



Sammenfatning

Oprindelsesland

USA. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i dagpleje og familiepleje i alderen 0-12 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

3-5 timer.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Beskrivelse

FCCERS-R (Family Child Care Environment Rating Scale, Revised Edition) er en del af ERS (Environment Rating Scales) serien¹⁷ af kvalitetsvurderingsredskaber til vurdering af det pædagogiske læringsmiljø¹⁸ for forskellige aldersgrupper og dagtilbudstyper. FCCERS-R retter sig specifikt mod børn i dagpleje og familiepleje i aldersgruppen 0-12 år. Det oprindelige FCCERS-redskab (FDCERS-Family Day Care Environment Rating Scale) blev udviklet i 1989. FCCERS-R er den seneste, reviderede danske version fra 2017.

¹⁷ ERS-serien består af redskaber til vurdering af kvaliteten af forskellige former for børnemiljøer/læringsmiljøer i dagtilbud for børn i alderen 0-12 år. Navnet er opstået på baggrund af gentagelsen ERS – Environment Rating Scale, dvs. miljøvurderingsskala - i navnene på redskaberne i serien: ECERS, ITERS, FCCERS, SACCERS.

¹⁸ I redskabet kaldes det børnemiljø, men her bruges betegnelsen læringsmiljø.

Formålet med FCCERS-R er at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i private hjem (dagplejen) med fokus på børns sundhed og sikkerhed, passende stimulation gennem sproget og aktiviteter samt et nærværende samspil mellem børn og voksne.

Redskabet indeholder 38 punkter fordelt på syv delskalaer, som måler forskellige dimensioner af det pædagogiske læringsmiljø:

1. Plads og indretning
2. Rutiner for personlig pleje
3. Sprog og literacy
4. Læringsaktiviteter
5. Interaktion
6. Organisationsstruktur
7. Forældre og ansatte.

En certificeret observatør vurderer kvaliteten inden for de 38 punkter ved at svare på en række ja/nej-udsagn (ca. 460 indikatorer), hvor observatøren skal vurdere, om de konkrete udsagn opfyldes på den gruppe, der observeres på. Udsagnene er rangeret efter kvalitetsniveau med en tilsvarende score. For hvert punkt opnås en score mellem 1 og 7 gående fra "utilstrækkelig" til "udmærket"¹⁹, som afhænger af hvor mange af udsagnene under punktet, som er opfyldt.

Resultater på delskalaniveau beregnes herefter som et gennemsnit af de dertilhørende punkters scorere. Når den overordnede score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø beregnes, er denne også et gennemsnit af scorerne for hver delskala.

Der benyttes normalt en stop-scoringsmetode, hvor det ikke er nødvendigt at score alle udsagn for at udregne score for de 38 punkter. I praksis scores alle udsagn, hvilket giver mere information om dag-/familieplejens praksis og bedre grundlag for praksisudvikling. Hvis alle udsagn skal scores, bør der afsættes mere tid pr. observation.

Oprindelsesland

Redskabet er oprindeligt udviklet i USA, og denne version af redskabet er oversat til dansk i 2017.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Redskabet indeholder både udsagn vedrørende strukturel kvalitet (fysiske rammer, lokaler, inventar osv.) og udsagn vedrørende proceskvalitet (dagplejerens interaktioner med børnene mv.).

¹⁹ "Udmærket" er den danske oversættelse af "Excellent". Der kan forekomme andre oversættelser, fx "Fremragende".

Målgruppe

Redskabet måler kvaliteten af læringsmiljøet for børn i dagpleje og familiepleje i alderen 0 til 12 år. Det bemærkes, at eftersom redskabet er udviklet til både dagpleje og familiepleje, kan der være udsagn, som primært er relevante i enten familieplejeregion eller dagplejeregion.

For børn i daginstitution benyttes i stedet ITERS-3 (Infant/Toddler Environment Rating Scale, Third Edition) for børn i alderen 0-36 måneder eller ECERS-3 (Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition) for børn i alderen 3-5 år. Til dagtilbud rettet mod børn i skolealderen benyttes SACERS (School-Age Care Environment Rating Scale).

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab. Ud over observation skal der foretages et interview med den ansvarlige dagplejer/familieplejer, som er tilstede under observationen.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver særlig certificering. For at blive certificeret observatør skal man gennemgå flere dages træning, hvor man trænes i at score konsistent. For at blive certificeret observatør skal man som minimum opnå 85 % overensstemmelse med scoringer, der er foretaget af en erfaren supervisor.

Benyttes den almindelige scoringsmetode, tager observationen ca. 3 timer. Derudover skal der afsættes tid til et interview på ca. 20-30 minutter. Benyttes den alternative scoringsmetode, hvor alle udsagn scores, skal der observeres i 3,5 – 4 timer og foretages efterfølgende interview i ca. 45 minutter. Udviklerne påpeger ikke, hvilken metode der anbefales at blive anvendt.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret. Hogrefe Psykologisk Forlag forhandler den danske version af redskabet, mens virksomheden Sprogin udbyder certificering af observatører.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder grundig vejledning i gennemførelse af observation og beregning af score. I redskabets vejledning understreges vigtigheden af, at observatøren påvirker miljøet så lidt som muligt under observationen, og vejledningen opstiller krav og råd til observatøren. I redskabets vejledning forholder man sig ikke til, hvorvidt forældre eller børn skal inddrages eller orienteres om observationen eller resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagpleje/familepleje, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det er dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de syv delskalaer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Som en del af revisionen af redskabet er der gennemført en statistisk analyse, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Samme resultater findes for den tidligere version af FCCERS. Det er også dokumenteret, at redskabet måler stabilt over tid og konsistent, når forskellige personer observerer samme gruppe. Redskabets pålidelighed, er i et enkelt studie, under-søgt af andre udviklere selv, men redskabets pålidelighed er endnu ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Sammenholdt med de andre ERS-redskaber (fx ECERS) foreligger der mindre dokumentation for FCCERS-R's gyldighed. Der er foretaget begrænsede empiriske studier af gyldigheden. I studierne undersøges sammenhæng med andre redskaber og børns senere udvikling. Studierne finder dog ikke entydigt støtte til redskabets gyldighed. Udviklerne understreger dog, at redskabets gyldighed styrkes af, at det i et vist omfang bygger på det langt mere forskningsvaliderede redskab ECERS-3 (Early Childhood Environment Rating Scale, Third Edition). Redskabets gyldighed er ikke under-søgt i dansk kontekst.

Redskabet

Harms, T., Clifford, R. M., & Cryer, D. (2017). *FCCERS-R. Børnemiljøvurderingsskala til dagpleje og familiepleje. Family Child Care Environment Rating Scale®, Revised Edition*. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

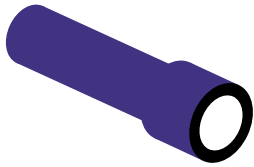
Litteratur og anden dokumentation

Enns, L. (2012). *Exploring the Interrelationship of Structure and Process in Family Child Care: The FCCERS-R and "Combined" CLASS*. Ph.D, University of Washington.

Otero, M. P. & Melhuish, E. (2015). *Study of Early Education and Development (SEED): Study of the quality of childminder provision in England. Research Report DFE-RR480B. ISBN: 978-1-78105-513-7*. Department for Education.

Schaack, D., Le V.-N. & Setodji, C. M. (2013). Examining the factor structure of the Family Child Care Environment Rating Scale—Revised. *Early Childhood Research Quarterly*, 28 (4), 936– 946

6.5 Infant/Toddler Environment Rating Scale, Third Edition (ITERS-3)



Sammenfatning

Oprindelsesland

USA. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 0-36 måneder.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

3 timer.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I høj grad dokumenteret.

Beskrivelse

ITERS-3 (Infant/Toddler Environment Rating Scale, Third Edition) er en del af ERS (Environment Rating Scales) serien²⁰ af kvalitetsvurderingsredskaber til vurdering af det pædagogiske læringsmiljø²¹ for forskellige aldersgrupper og dagtilbudstyper. ITERS-3 retter sig specifikt mod børn i daginstitution i aldersgruppen 0-36 måneder. Det oprindelige ITERS-redskab blev udviklet i 1990 og er siden blevet revideret af to omgange. ITERS-3 er den seneste, reviderede danske udgave af ITERS-redskabet fra 2019²².

²⁰ ERS-serien består af redskaber til vurdering af kvaliteten af forskellige former for børnemiljøer/læringsmiljøer i dagtilbud for børn i alderen 0-12 år. Navnet er opstået på baggrund af gentagelsen ERS – Environment Rating Scale, dvs. miljøvurderingsskala - i navnene på redskaberne i serien: ECERS, ITERS, FCCERS, SACCERS.

²¹ I redskabet kaldes det børnemiljø, men her bruges betegnelsen læringsmiljø.

²² De to tidligere versioner af redskabet er målrettet børn i alderen 0-30 måneder.

Formålet med ITERS-3 er at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud. Redskabet tager udgangspunkt i et helhedsorienteret blik på barnet og dets muligheder for trivsel og udvikling i det pædagogiske læringsmiljø.

Redskabet måler kvalitet med udgangspunkt i fysiske, sociale-følelsesmæssige og kognitive dimensioner, samt børns sundhed og sikkerhed. Redskabet har et gennemgående fokus på, hvorvidt det pædagogiske læringsmiljø opfylder barnets behov for et trygt miljø, hvori barnet kan opbygge positive relationer og opleve stimulering og læring.

Redskabet indeholder 33 punkter fordelt på seks delskalaer, som måler forskellige dimensioner af læringsmiljøet:

1. Plads og indretning
2. Rutiner for personlig pleje
3. Sprog og bøger
4. Læringsaktiviteter
5. Interaktion
6. Organisationsstruktur.

En certificeret observatør vurderer kvaliteten inden for de 33 punkter ved at svare på en række ja/nej-udsagn (457 indikatorer), hvor observatøren skal vurdere, om de konkrete udsagn opfyldes på den gruppe, der observeres på. Udsagnene er rangeret efter kvalitetsniveau med en tilsvarende score. For hvert punkt opnås en score mellem 1 og 7 gående fra "utilstrækkelig" til "udmærket"²³, som afhænger af hvor mange af udsagnene under punktet, som er opfyldt.

Resultater på delskalaniveau beregnes herefter som et gennemsnit af de dertilhørende punkters scorere. Når den overordnede score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø beregnes, er denne også et gennemsnit af scorerne for hver delskala.

Oprindeligt blev der benyttet en *Stop-scoringsmetode*, hvor det ikke var nødvendigt at besvare alle 457 udsagn (indikatorer) for at udregne scoren for de 33 punkter. Hvis et dagtilbud ikke opfyldte udsagnene i laveste kvalitetskolonne ("utilstrækkelig"), behøvede observatøren ikke forholde sig til de højere kvalitetsniveauer og kunne stoppe scoren. En række studier har dog kritiseret denne scoringsmetode, og udviklerne anbefaler derfor en *Stop-Go Scoringmetode*, hvor alle indikatorer herefter besvares for at identificere hvert enkelt punkts score med henblik på at give et mere fuldstændigt billede af kvaliteten og dermed en klarere vejledning om kvalitetsforbedring. Den overordnede score beregnes dog fortsat ud fra stop-scoringsmetoden.

²³ "Udmærket" er den danske oversættelse af "Excellent". Der kan forekomme andre oversættelser, fx "Fremragende".

Oprindelsesland

Redskabet er oprindeligt udviklet i USA, og den nyeste version (ITERS-3) er oversat til dansk i 2019.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø. Redskabet indeholder både udsagn vedrørende strukturel kvalitet (fysiske rammer, lokaler, inventar osv.) og udsagn vedrørende proceskvalitet (personalets interaktioner med børnene mv.) inden for redskabets seks delskalaer.

Målgruppe

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø for børn i alderen 0-36 måneder i daginstitutioner.

For børn i dagpleje benyttes i stedet ERS-redskabet FCCERS-R (Family Child Care Environment Rating Scale). For ældre børn i daginstitution (3-5 år) benyttes ECERS-3 (Early Childhood Environment Rating Scale). For børn i skolealderen benyttes SACERS (School-Age Care Environment Rating Scale).

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab. Observatøren kan interviewe personalet før eller efter observationen for at indhente oplysninger om børnegruppen, dagtilbuddet osv., men disse oplysninger indgår ikke i beregningen af den samlede score for kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver særlig certificering. For at blive certificeret observatør skal man gennemgå flere dages træning, hvor man trænes i at score konsistent. Det indebærer, at man som minimum opnår 85 % overensstemmelse med scoringer, der er foretaget af en erfaren supervisor.

Der skal afsættes en sammenhængende blok på tre timer pr. gruppe til observation. Observationen skal finde sted i den tid, hvor der er flest børn til stede. Undtagelsesvis skal observatøren blive, hvis rutiner som fx bleskift og måltider ikke er blevet observeret. Derudover skal der påregnes tid til undersøgelse af grovmotoriske arealer, materialer osv. samt beregning af scoren.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret. Hogrefe Psykologisk Forlag forhandler den danske version af redskabet, mens virksomheden Sprogin udbyder certificering af observatører.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning i gennemførelse af observation og beregning af score, herunder et konkret eksempel på en beregning af en score. I redskabets vejledning understreges

vigtigheden af, at observatøren påvirker miljøet så lidt som muligt under observationen, og vejledningen opstiller krav og råd til observatøren. I redskabets vejledning forholder man sig ikke til, hvorvidt forældre eller børn skal inddrages eller orienteres om observationen eller resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det er dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de seks delskalaer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Som en del af revisionen af redskabet er der gennemført statistiske analyser, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Samme resultater findes for de tidligere versioner af ITERS. Det er også dokumenteret, at redskabet måler læringsmiljøkvalitet konsistent, når forskellige personer foretager observation på samme gruppe. Der foreligger ikke dokumentation for redskabets stabilitet over tid, og redskabets pålidelighed er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Eftersom ITERS-3 er et forholdsvis nyt redskab, er der ikke andre end udviklerne selv, som har undersøgt redskabets pålidelighed. Flere uafhængige forskere har dog undersøgt tidligere versioners pålidelighed og finder, at de tidligere versioner måler pålideligt.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.

Gyldigheden af redskabets tidligere versioner er understøttet af international forskning med få undtagelser. Flere studier har påvist en sammenhæng mellem ITERS-scoren (ITERS og ITERS-R) og børns senere udvikling, men graden af sammenhængen har dog været relativt lille. Der er ligeledes studier, som finder en sammenhæng mellem målinger foretaget med ITERS-redskabet og andre redskaber, som også har til hensigt at måle læringsmiljøkvalitet, hvilket understøtter gyldigheden. Redskabets gyldighed er også undersøgt af andre end udviklerne selv. Eftersom ITERS-R's gyldighed er veletableret, og den nuværende reviderede version fastholder det oprindelige redskabs grundlæggende egenskaber, har udviklerne ikke fundet det nødvendigt at undersøge gyldigheden af ITERS-3 yderligere på nuværende tidspunkt. Gyldigheden af redskabet (alle versioner) er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Redskabet

Harms, T., Clifford, R. M. Cryer, D. & Yazejian N. (2019). *ITERS-3. Småbørnsmiljøvurderingsskala 3. Udg. Infant/Toddler Environment Rating Scale®, Third Edition*. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Baustad, A.-G. (2012). Using the Infant/Toddler Environment Rating Scale for examining the quality of care for infants and toddlers in Norwegian day care centers. *Nordisk Barnehegeforskning*, 5 (2), 1-21.

Bisceglia, R., Perlman, M., Schaack, D. & Jenkins, J. (2009). Examining the psychometric properties of the Infant-Toddler Environment Rating Scale-Revised Edition in a high-stakes context. *Early Childhood Research Quarterly*, 24, 121-132.

Bjørnstad, E. & Os, E. (2018). Quality in Norwegian childcare for toddlers using IT-ERS-R. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26(1), 111-127.

Bjørnstad, E., Baustad, A. G., & Alvestad, M. (2019). To what extent does ITERS-R address pedagogical quality as described in the Norwegian framework plan? I: S. Phillipson & S. Garvis (red.), *Teachers and Families Perspectives in Early Childhood Education and Care: Early Childhood Education and Care in the 21st Century Vol II*. London/New York: Routledge.

Burchinal, M. R., Roberts, J. E., Nabors, L. A. & Bryant, D. M. (1996). Quality of Center Child Care and Infant Cognitive and Language Development. *Child Development*, 67 (2), 606-620.

Herrera, M. O., Mathiesen, M. E., Merino, J. M. & Recart, I. (2005). Learning Contexts for Young Children in Chile: Process Quality Assessment in Preschool Centres. *International Journal of Early Years Education*, 13(1), 13-27.

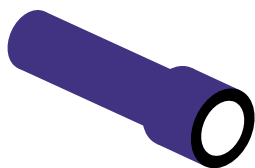
La Paro, K. M., Williamson, A. C. & Hatfield, B. (2014). Assessing Quality in Toddler Classrooms Using the CLASS-Toddler and the ITERS-R. *Early Education and Development*, 25, 875-893.

Løkken, I.M., Broekhuizen, M.L., Barnes, J., Moser, T. & Bjørnstad, E. (2018). Interaction Quality and Children's Social-Emotional Competence in Norwegian ECEC. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7(2), 338-361.

NNI Research Team (2007). *National Evaluation of the Neighbourhood Nurseries Initiative: Integrated Report*. [Great Britain. Department for Education and Skills](#).

Phillipsen, L. C., Burchinal, M. R., Howes, C. & Cryer, D. (1997). The Prediction of Process Quality from Structural Features of Child Care. *Early Childhood Research Quarterly*, 12, 281-303.

6.6 KIDS – Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, 2. reviderede udgave



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Observation over en hel dag.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigtighed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Beskrivelse

KIDS er et danskudviklet redskab til at vurdere den pædagogiske kvalitet i dagtilbud. Redskabet udkom første gang i 2014. I 2020 udkom den 2. reviderede udgave, som er tilpasset den nye dagtilbudslovgivning fra 2018, herunder de seks læreplanstemaer, som er den version, der er beskrevet her. I hovedtræk følger 2. udgaven samme opbygning som 1. udgaven. Redskabet bygger på socio-kulturel udviklingsteori og forskning om pædagogisk kvalitet i daginstitutioner.

Formålet med KIDS er at give pædagogisk personale et praktisk redskab til at vurdere og udvikle den pædagogiske kvalitet i dagligdagen. Pædagogisk kvalitet forstås i redskabet som tre forhold: 1) Børnenes mulighed for at leve et godt børneliv (being), 2) Børnenes muligheder for at udvikle færdigheder og kompetencer til at begå sig i det moderne samfund (becoming) og 3) Tilhørsforhold og inklusion i de sociale fællesskaber i daginstitutionen (belonging).

Redskabet består af ni vurderingsskemaer, introduktion til redskabet og en vejledning til brug af redskabet. Vurderingsskemaerne består af 130 spørgsmål fordelt på de ni områder, der har betydning for den pædagogiske kvalitet. Det er opbygget som en cirkel, hvor de tre første områder ligger

yderst i cirklen, og de seks følgende ligger inde i cirklen. Udviklerne anbefaler, at man starter yderst i cirklen og gerne med området *Fysiske omgivelser*. Derudover er der ikke en fast rækkefølge for gennemgang af områder.

De ni områder er:

1. Fysiske omgivelser
2. Relationer
3. Lege- og aktivitetsmuligheder
4. Socio-emotionel udvikling
5. Demokrati og deltagelse
6. Erfaringsdannelse, kreativ og kritisk tænkning
7. Selvet og kroppen
8. Kommunikation og sprog
9. Opmærksomhed.

De fysiske omgivelser vurderes ved, at observatøren forholder sig til en række udsagn og angiver det udsagn, der passer bedst på institutionen. Ved de andre områder skal observatøren for hvert udsagn vurdere institutionens praksis på en femtrinsskala med kategorierne "Sjældent", "Af og til", "Jævnligt", "Ofte" og "Næsten altid".

Der udregnes en samlet score for hvert område, hvorefter man kan opsamle scoren for de enkelte områder i et diagram, der giver et samlet overblik over vurderingens resultat. Der opfordres til, at der inddrages flere perspektiver i vurderingen af institutionens pædagogiske kvalitet, således at både leder, en eller flere pædagoger og eventuelt en pædagogisk konsulent fra kommunen vurderer institutionen.

Til redskabet hører også en it-understøttet version, KIDS Online, som giver adgang til at udfylde og score vurderingsskemaerne digitalt og til udtræk af forskellige rapporter (individuel rapport, sammenlignings- og udviklingsrapport), der giver et overblik over resultaterne. Derudover er et særskilt modul til bl.a. kommunernes brug af KIDS i tilsynsopgaven under udvikling (KIDS Monitor). Dette forventes at være klar i løbet af 2021.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø inden for de tre overordnede områder: Fysiske omgivelser, relationer og lege- og aktivitetsmuligheder. Der indgår både elementer af strukturel kvalitet (normeringer og fysiske rammer) og elementer af proceskvalitet (voksen-barn-interaktioner samt leg og aktiviteter).

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i daginstitutioner med børn i alderen 0-6 år.

Til måling i dagpleje kan redskabet KIDS Dagpleje anvendes.

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Udviklerne anbefaler dog, at man uddanner KIDS-konsulenter, som kan vejlede og supervisere øvrige brugere for at opnå høj grad af pålidelighed.

Udviklerne understreger vigtigheden af, at redskabet kun anvendes, mens man observerer den givne situation. Det er for at sikre, at man måler de faktiske omgivelser og handlinger og ikke de pædagogiske intentioner.

Observationen skal foretages hen over en hel dag og eksempelvis ikke kun om formiddagen. Det fremgår ikke hvor lang tid, der skal bruges på den efterfølgende udregning af scorer, men når vurderingsskemaerne besvares online, udregnes scorerne automatisk. Udviklerne bemærker, at vuggestue og børnehave kan vurderes separat.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret. Dansk Psykologisk Forlag forhandler selve redskabet inklusiv it-understøttelse.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning til gennemførelse af observation og beregning af score. Redskabet indeholder også en særskilt vejledning til, når redskabet bruges ved det pædagogiske tilsyn. Det er valgfrit, om observationen gennemføres af en ekstern observatør, af daginstitutionens pædagogiske personale eller en kombination af de to.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på, og det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de ni områder) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.

Som en del af revisionen af redskabet har udviklerne i samarbejde med en ekstern forsker gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Der foreligger dokumentation for, at valget af enten ekstern eller intern observatør kan påvirke resultatet. Eks-terne observatører har en tendens til at vurdere lavere kvalitet sammenlignet med interne observatører. Det er ikke undersøgt, om redskabet måler stabilt over tid. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre eksterne ud over det før nævnte samarbejde mellem den eksterne forsker og udviklerne.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed er blevet undersøgt i samarbejdet med den eksterne forsker, hvor det overordnet konkluderes, at redskabet er velfungerende. Derudover er der foretaget en indholdsvalidering, hvor de enkelte måleområder er sammenholdt med forskningen på området, hvilket også understøtter redskabets gyldighed. Der er også fundet en sammenhæng mellem sprog vurdering i 0. klasse og KIDS-scoringer på både relationer, fysiske omgivelser og leg og aktivitet, hvilket ligeledes understøtter redskabets gyldighed. Der foreligger ikke dokumentation for, at andre end udviklerne har undersøgt redskabets gyldighed, men udviklerne oplyser, at en række igangværende forskningsprojekter bl.a. har til formål at sammenligne KIDS med ECERS-3, som også er et redskab til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø.

Redskabet

Ringsmose, C., & Kragh-Müller, G. (2020). *KIDS – Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, 2. udgave*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

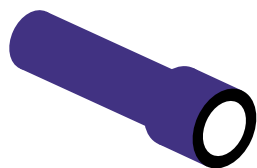
Litteratur og anden dokumentation

Københavns Kommune (2019). *Kvalitetsrapport for dagtilbud 0-6*. Københavns Kommune, Børne- og ungdomsforvaltningen.

Powerpoint KIDS resultater Tidlig Indsats programmet (u.å). Upubliceret.

Ringsmose, C., & Kragh-Müller, G. (2020). *KIDS – Kvalitetsudvikling i daginstitutioner, 2. udgave*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

6.7 KIDS Dagpleje – Evaluering og kvalitetsudvikling



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i privat eller kommunal dagpleje og privat pasningsordning i alderen 0-2 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Observation over en hel dag.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt udgave og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Beskrivelse

KIDS Dagpleje er et danskudviklet redskab til at vurdere den pædagogiske kvalitet i dagplejen, der udkom i 2021. Det er udviklet på baggrund af redskabet KIDS - kvalitetsudvikling i daginstitutioner og på baggrund af national og international forskning samt udviklingspsykologisk viden.

Formålet med KIDS Dagpleje er at give pædagogisk personale et praktisk redskab til at vurdere og udvikle den pædagogiske kvalitet i dagligdagen. Pædagogisk kvalitet forstås i redskabet som tre forhold: 1) Børnenes mulighed for at leve et godt børneliv (being), 2) Børnenes muligheder for at udvikle færdigheder og kompetencer til at begå sig i det moderne samfund (becoming) og 3) Tilhørsforhold og inklusion i de sociale fællesskaber i dagplejen (belonging).

Redskabet består af ni vurderingsskemaer, introduktion til redskabet og en vejledning til brug af redskabet. Vurderingsskemaerne består af 111 udsagn fordelt på de ni områder, der har betydning for den pædagogiske kvalitet. Det er opbygget som en cirkel, hvor de tre første områder ligger yderst i cirklen, og de seks følgende ligger inde i cirklen. Udviklerne anbefaler, at man starter yderst i cirklen og gerne med området *Fysiske omgivelser*. Derudover er der ikke en fast rækkefølge for gennemgang af områder.

De ni områder er:

1. Fysiske omgivelser
2. Relationer
3. Lege- og aktivitetsmuligheder
4. Socio-emotionel udvikling
5. Demokrati og deltagelse
6. Erfaringsdannelse, kreativ og kritisk tænkning
7. Selvet og kroppen
8. Kommunikation og sprog
9. Opmærksomhed.

De fysiske omgivelser vurderes ved, at observatøren forholder sig til en række udsagn og angiver det udsagn, der passer bedst på dagplejen. Ved de andre områder skal observatøren for hvert udsagn vurdere dagplejens praksis på en femtrinsskala med kategorierne "Sjældent", "Af og til", "Jævnligt", "Ofte" og "Næsten altid".

Der udregnes en samlet score for hvert område, hvorefter man kan opsamle scoren for de enkelte områder i et diagram, der giver et samlet overblik over vurderingens resultat.

Vurderingsskemaerne er rettet mod hverdagen i dagplejerens hjem. Hvis man observerer dagplejerne, når de er i legestue, anbefaler udviklerne at anvende KIDS - kvalitetsudvikling i daginstitutioner, da forholdene ofte svarer til en daginstitution.

Til redskabet hører også en it-understøttet version, KIDS Online, som giver adgang til at udfylde og score vurderingsskemaerne digitalt og til udtræk af forskellige rapporter (individuel rapport, sammenlignings- og udviklingsrapport), der giver et overblik over resultaterne.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø inden for de tre overordnede områder: Fysiske omgivelser, relationer og lege- og aktivitetsmuligheder. Der indgår både elementer af strukturel kvalitet (normeringer og fysiske rammer) og elementer af proceskvalitet (voksen-barn-interaktioner samt leg og aktiviteter).

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i både privat og kommunal dagpleje samt privat pasningsordning med børn i alderen 0-2 år.

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Udviklerne anbefaler dog, at man uddanner KIDS-konsulenter, som kan vejlede og supervisere øvrige brugere for at opnå høj grad af pålidelighed.

Udviklerne understreger vigtigheden af, at redskabet kun anvendes, mens man observerer den givne situation. Det er for at sikre, at man måler de faktiske omgivelser og handlinger og ikke de pædagogiske intentioner.

Observationen skal foretages hen over en hel dag fordelt over to halve dage, og eksempelvis ikke kun om formiddagen. Det fremgår ikke hvor lang tid, der skal bruges på den efterfølgende udregning af scorer, men når vurderingsskemaerne besvares online, udregnes scorerne automatisk.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret. Dansk Psykologisk Forlag forhandler selve redskabet inklusiv it-understøttelse.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning til gennemførelse af observation og beregning af score. Observationen kan gennemføres af en dagplejeleder, en tilsynsansvarlig, en dagplejepædagog eller en anden dagplejer. Ved tilsyn anbefales det, at det involverer dagplejeleder, tilsynsansvarlig og dagplejeren.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagplejen, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det er tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de ni områder) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Her skal det bemærkes, at KIDS Dagpleje er et nyt redskab (2021), der bygger på det mere forskningsvaliderede KIDS - kvalitetsudvikling i daginstitutioner.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Her skal det bemærkes, at KIDS Dagpleje (2021) er et nyt redskab, der bygger på det mere forskningsvaliderede KIDS.

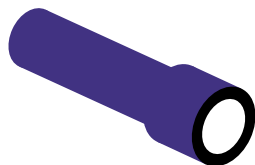
Redskabet

Ringsmose, C., & Kragh-Müller, G. (2021). *KIDS – Dagpleje*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Ringsmose, C., & Kragh-Müller, G. (2021). *KIDS – Dagpleje*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

6.8 LSP – kortlægning



Sammenfatning

Oprindelsesland

Norge, dansk videreudvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i dagtilbud med børn i alderen 0-6 år. Det spørgeskema, som er målrettet børnene, kan dog kun anvendes af børn i alderen 4-6 år i daginstitutioner.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

5-15 minutter.

It-understøttelse

It-redskab.

Gennemsigtighed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Beskrivelse

Redskabet er udviklet ud fra et norsk redskab af forskere ved Laboratorium for Praxisrettet Dagtilbuds- og Skoleforskning (LSP) ved Institut for Kultur og Læring på Aalborg Universitet og har været anvendt i forskningsregi i Danmark siden 2006. I 2019 blev redskabet tilgængeligt for kommuner uden for forskningsprojektet. Redskabets idégrundlag og grundmetoder er udviklet af professor Thomas Nordahl fra Senter for Praxisrettet Utdanningsforskning i Norge.

Formålet med LSP kortlægning er at kortlægge dagtilbuddets læringsmiljø, herunder børnenes trivsel og læring, personalets samarbejde, egen og fælles mestring, samt forholdet mellem organisatoriske og ledelsesmæssige muligheder i arbejdet med kerneopgaven, det pædagogiske personale og lederens indsatser samt samarbejdet med forældre og deres tilfredshed. Redskabet skal danne et databaseret grundlag for fælles drøftelser, faglige refleksioner om forbedringer og øget bevidsthed om, hvilke forhold der kan skabe forbedringer i dagtilbuddet. Redskabet anlægger via sine forskellige informanter forskellige perspektiver på kvaliteten af dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Redskabet består af digitale spørgeskemaer, som skal besvares af forskellige informantgrupper. I daginstitutioner skal spørgeskemaet besvares af børnene (4-6 år), forældre, pædagogisk personale og ledelsen. For dagplejen og vuggestuen skal spørgeskemaet kun besvares af forældre, pædagogisk personale samt ledelsen.

Spørgeskemaerne er delt op i to hovedområder. Det ene område har fokus på dagtilbuddets kontekst, herunder det fysiske læringsmiljø, aktiviteter, relationer, trivsel og dagtilbudskultur. Det andet området har fokus på børnene i dagtilbuddet, herunder adfærd, sociale kompetencer samt børnenes kompetencer i forhold til genkendelse af tal, bogstaver og geometriske figurerer.

Spørgsmålene besvares ud fra forskellige firetrinsskalaer, som eksempelvis "enig", "lidt enig", "lidt uenig", "uenig" eller "passer dårligt", "passer nogenlunde", "passer godt", "passer meget godt". I spørgeskemaet til de 4-6 årige består svarskalaen af smileys, der indikerer graden af enighed. Der er ligeledes lydfiler og illustrationer samt en pædagog, som skal hjælpe barnet med at besvare spørgsmålene.

Resultaterne formidles i en digital portal enten med en graf eller en tabel. Resultaterne er aggregerede, og der kan aflæses forskellige statistiske mål til hvert spørgsmål (fx. procent og gennemsnit). Det er også muligt at aflæse resultaterne på en 500-pointskala. Resultaterne vises hver for sig for de fem målgrupper: Børn, kontaktpædagog, forældre, personale og ledelse.

Kortlægningen af dagtilbuddets læringsmiljø sker i samarbejde med forskere fra LSP på Aalborg universitet, og det anbefales, at redskabet anvendes med to års mellemrum. Dagtilbud og kommune har løbende adgang til egne data.

Er der flere kommuner, som starter op på samme tidspunkt, så kan kommunerne sammenligne sig med hinanden, og internt i kommunen kan dagtilbuddet se egne besvarelser vist i en resultatportal med forskellige grafiske billeder.

Oprindelsesland

Redskabet er en videreudvikling af et norsk kortlægningsredskab.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø samt børns trivsel og læring. Redskabet indeholder således både spørgsmål om strukturel-, proces- og resultat kvalitet.

Målgruppe

Redskabets spørgeskema målrettet forældre, pædagogisk personale og ledelse kan anvendes i daginstitutioner med børn i alderen 0-6 år. Det spørgeskema, som er målrettet børnene, kan dog kun anvendes af børn i alderen 4-6 år i daginstitutioner.

Redskabstype

Redskabet er et selvrapporteringsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabets forskellige informantgrupper udfylder hver især et digitalt spørgeskema. Der kræves ikke særlige forudsætninger for at udfylde spørgeskemaet. Tidspunktet for udfyldelse af spørgeskemaet aftales i en samarbejdsaftale mellem kommunen og LSP, Institut for Kultur og Læring ved Aalborg Universitet. Der skal udformes en databehandlertale mellem Aalborg Universitet og deltagende databehandlere. I samarbejdsaftalen beskrives samarbejdet mellem forskning og praksis, herunder hjælp som forskerne kan tilbyde i forbindelse med tolkning og forståelse af resultaterne. Adgang til kortlægningen vil fremgå af den aktuelle samarbejdsaftale.

Udviklerne oplyser, at det tager mellem 5-15 minutter at anvende redskabet alt afhængig af, hvilken informant som udfylder spørgeskemaet.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Der skal indgås en aftale mellem Aalborg Universitet og den aktuelle kommune om omfang, indsats og forskningsdeltagelse. Aftalen skal indeholde mindst to kortlægninger, der kan suppleres med analyse af resultater og forskningsrapporter. Der kan tilbydes forskningsinformeret og datastøttet kompetenceudviklingsforløb for det pædagogiske personale og dagtilbuddenes ledelser, knyttet til resultaterne fra kortlægningerne.

Vejledning og retningslinjer

Som en del af redskabet har de forskellige informantgrupper adgang til vejledninger omkring gennemførelse, herunder hvordan det pædagogiske personale kan støtte det enkelte 4-6-årige barn med besvarelse af spørgsmålene. Der er også udarbejdet et dokument til forvaltningens og dagtilbuddets ledelse, som indeholder informationer om redskabets forskningsmetode.

Derudover findes en vejledning til, hvordan man får vist resultaterne, samt hvordan man kan analysere og fortolke data efterfølgende. Her præsenteres forskellige statistiske begreber og forslag til pædagogiske analyser, der kan foretages efter indsamlingen af data. Det beskrives blandt andet, hvordan man kan tilgå data, som repræsenterer svarene på de enkelte spørgsmål såvel som sammenfattende indeks. Sådanne indeks omfatter fx den aktuelle børnegruppes: 1) oplevede trivsel, 2) holistiske udvikling, 3) indbyrdes relationer, 4) relationer til personalet, 5) kendskab til tal, bogstaver, små lydrette ord og geometriske figurer, 6) erfaringer med æstetiske aktiviteter såsom maling, tegning, sang og musik samt 7) andre aktiviteter såsom højtlesning og samtaler om tal og bogstaver.

Der er desuden et kort afsnit om etik og brugen af børn som informanter. Udviklerne bemærker, at de har tilstræbt en legepræget spørgeskemaundersøgelse i den del af kortlægningen, der er målrettet børnene. Spørgsmålene læses op med en menneskelig stemme, og der er illustrationer, farver og lyde i spørgeskemaet. Det er tilstræbt, at spørgsmålene er letforståelige, og at der ikke er rigtige eller forkerte svar. I vejledningen fremgår også et afsnit om, hvilke overvejelser man bør gøre sig i forhold til inddragelsen af forældre, herunder hvilke af og hvordan resultaterne præsenteres for forældrene. Der er ligeledes et afsnit om overvejelser i forhold til, hvordan pædagogiske personale skal inddrages i analysearbejdet og de efterfølgende beslutninger om eventuelle pædagogiske tiltag, samt forslag til, hvordan kortlægningsresultaterne kan omsættes til ny praksis.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø, men redskabets konkrete forståelse af det pædagogiske læringsmiljø beskrives ikke.
3. Vidensgrundlag: Udviklerne oplyser, at redskabet bygger på forskning, men det fremgår ikke af selve redskabet. I tilhørende litteratur fremgår det forskningsmæssige vidensgrundlag, som målepunkterne er opbygget på baggrund af, og udviklerne refererer til, at redskabets spørgsmål tidligere er brugt i en række undersøgelser i både danske og norske dagtilbud, samt at alle spørgsmål er testet og anvendt i store undersøgelser.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Udviklerne har løbende foretaget statistiske analyser, som viser, at redskabet pålidelighed for det meste er tilfredsstillende. Der er imidlertid nogle udfordringer med pålideligheden i enkelte af spørgsmål i spørgeskemaet til børnene. I redskabets tilhørende vejledning findes et afsnit om pålidelighed, men de konkrete undersøgelser af redskabets pålidelighed præsenteres ikke her. Der foreligger ikke dokumentation for, at redskabet måler stabilt over tid. Det foreligger ikke dokumentation for, at redskabet måler konsistent, når forskellige pædagoger vurderer samme barn. Det bemærkes dog her, at det ikke er meningsfuldt at undersøge konsistens på tværs af personer i de dele af redskabet, som måler individuel holdning, fx spørgeskemaet henvendt til ledelse eller personalets trivsel. Der foreligger ikke dokumentation for, at andre end udviklerne selv har undersøgt redskabets pålidelighed.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Udviklerne har foretaget forskellige analyser, som undersøger redskabets gyldighed. Gennem statistiske analyser er det undersøgt, om kortlægningens spørgsmål i sin udformning dækker de tiltænkte begreber, som de skal måle, ved bl.a. at undersøge om de spørgsmål, som er tænkt til at høre sammen, rent faktisk fungerer sammen. Udviklerne konkluderer her, at resultaterne er tilfredsstillende, hvilket understøtter redskabets gyldighed. Udviklerne påpeger en opmærksomhed ift. gyldighed, når børn skal besvare spørgsmål. Her kan fx børnenes hukommelse og deres oplevelser i dagtilbuddet den aktuelle dag spille ind på børnenes besvarelser og dermed påvirke målingen. Derudover fremhæver udviklerne, at programdeltagerne/brugere finder kortlægningerne nyttige i forhold til arbejdet med at styrke de pædagogiske miljøer og aktiviteter.

Redskabet

En demo af LSP kortlægningen kan findes på www.læringsledelse.dk

Kontakt Ole Hansen (oh@hum.aau.dk).

Litteratur og anden dokumentation

Andresen, B. B. (2020a). Styrket kollektiv og analytisk praksis gennem brug af data og forskningsviden: Evaluering af Program for Læringsledelse – dagtilbud. Aalborg: Dafolo.

Andresen, B. B. (2020b). At vide eller synes – kortlægninger som kilde til viden i dagtilbud. PAIDEIA nr. 20.

Kostøl, A. K. (2014). Barns medvirkning på egen barnehage hverdag: barn som deltakere i en digital spørreundersøgelse om barnehagens innhold. PAIDEIA, vol. (7), 37-46.

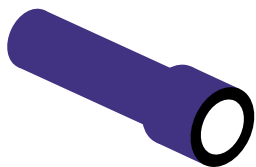
Laboratorium for praksisrettet dagtilbuds- og skoleforskning. (u.å.). Kortlægning af dagtilbudets læringsmiljø. Lokaliseret 8. juni 2021 på: http://laeringsledelse.dk/wp-content/uploads/2021/01/LSP_folder_WEB_enkeltsider.pdf

Nordahl, T., Hansen, L. S., Ringsmose, C., & Drugli, M. (2020). Systematisk arbejde over tid betaler sig: Resultater fra Program for læringsledelse – dagtilbud. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Program for Læringsledelse. (u.å.). Læsning, analyse og anvendelse af kortlægningsresultater i Program for Læringsledelse – dagtilbud.

Ringsmose (2020). Perspektiver på kvalitet i dagtilbud: Resultater fra et kvalitativt studie i seks kommuner. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

6.9 Pædagogisk læringsmiljøvurdering (PLV)



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ukendt, men forventes at indgå i redskabet. Redskabet er under udvikling.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet for medarbejdere, ledere og forældre. 5-10 minutter for børnene.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret. Redskabet er fortsat under udvikling.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret. Redskabet er fortsat under udvikling.

Beskrivelse

Pædagogisk Læringsmiljøvurdering (PLV) er en relancering af det tidligere redskab Rambøll Lege- og Læringsmiljøvurdering (LLMV 2.0). LLMV 2.0. var en videreudvikling af KL's Temperaturmåling, KL's Partnerskab om Folkeskolen og Odense Kommunes læringsmiljøvurdering fra 2014. I 2018 gennemgik LLMV en første revidering, og i 2021 foretog Rambøll en mere grundlæggende omlægning af redskabet med efterfølgende relancering under navnet Pædagogisk Læringsmiljøvurdering (PLV). Redskabet er fortsat under udvikling i skrivende stund.

Formålet med PLV er at beskrive og udvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud efter lovgivningens anvisninger. I redskabet indsamles viden om det enkelte dagtilbud baseret på Dagtilbudsloven og den styrkede pædagogiske læreplan med inddragelse af flere perspektiver, da der findes tre forskellige spørgeskemaer i PLV. Et spørgeskema målrettet medarbejdere, ledere og eksterne observatører, et spørgeskema målrettet forældrene og et spørgeskema målrettet de ældste børn i institutionen.

Spørgeskemaerne er struktureret, så alle informantgrupper besvarer nogle overordnede trivsels- og tilfredshedsspørgsmål. Medarbejdere, ledere og observatører besvarer herefter 52 spørgsmål om det pædagogiske grundlag, de seks læreplanstemaer og faglig ledelse i institutionen samt eventuelt lokalt formulerede spørgsmål²⁴. Spørgsmålene besvares ud fra kategorierne: 'Slet ikke', 'I mindre grad', 'I nogen grad', 'I høj grad' og 'I meget høj grad'.

Spørgeskemaet målrettet børnene består af en række spørgsmål til at vurdere barnets trivsel, hvor børnene selv besvarer spørgsmål om deres egen dagligdag i dagtilbuddet. Spørgsmålene er udviklet i Oslo Kommune til gennemførelse af trivselsinterview med børn i dagtilbud. Spørgsmålene er formuleret med henblik på at undersøge de aspekter, som der er forskningsmæssigt belæg for at have mest betydning for børns trivsel i dagtilbud. Selve spørgeskemaet er opbygget af fire temaer; *Overordnet trivsel*, *Relationen barn-barn*, *Deltagelse* og *Relationen voksen-barn*. Der er 15 spørgsmål i alt, hvor der er mellem 3-5 spørgsmål tilknyttet hvert tema. Svarkategorierne er baseret på en trepunktsskala med kategorierne "ja", "nogle gange" og "nej". Derudover er det muligt at benytte kategorien "ved ikke/vil ikke svare".

I spørgeskemaet målrettet forældrene indgår 50 spørgsmål, som stammer fra Indenrigsministeriets spørgeramme for brugertilfredshedsundersøgelser i daginstitutioner. Spørgsmålene besvares ud fra svarkategorierne: 'Meget utilfreds', 'Utilfreds', 'Hverken tilfreds eller utilfreds', 'Tilfreds', 'Meget tilfreds' og 'Ikke relevant/Ved ikke'.

Da redskabet er under udvikling i skrivende stund, er det ikke fastlagt, hvordan resultaterne sammenfattes.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark, mens spørgeskemaet til børnene er udviklet i Norge.

Måleområde

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø med fokus på det pædagogiske grundlag, læreplanstemaerne, faglig ledelse, børnenes trivsel og opfattelse af daginstitutionen samt forældretilfredshed. Redskabet måler dermed både elementer af strukturel-, resultat- og proceskvalitet.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til måling af kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø i alle former for dagtilbud blandt børn i alderen 0-6 år. Spørgeskemaet målrettet børnene kan dog kun anvendes til børn i alderen 4-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et selvrapporteringsredskab med mulighed for at lade en ekstern observatør udfylde skemaet.

²⁴ 27 ud af de 52 spørgsmål er de selv samme spørgsmål, som indgår i Børne- og Undervisningsministeriets "Redskab til Selvevaluering".

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Besvarelserne foretages på baggrund af de enkelte informantgruppers generelle og overordnede vurdering af dagtilbuddet. Dog foretages besvarelser fra en eventuel observatør ud fra den eller de observationer, som vedkommende har foretaget i dagtilbuddet. De fleste observatører tilbringer en halv til en hel dag i daginstitutionen, hvorefter de udfylder skemaet.

Der er ikke angivet et forventet tidsforbrug til gennemførelse af de dele, som er målrettet medarbejdere, ledere, eksterne observatører og forældrene, mens det tager 5-10 minutter for børnene at besvare deres del.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og skal således indkøbes via Rambøll.

Vejledning og retningslinjer

Ukendt, da redskabet er under udvikling i skrivende stund.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø ud fra forskellige perspektiver, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Udviklerne oplyser, at målepunkterne i spørgerammen målrettet børnene er udviklet med udgangspunkt i forskning og præsenterer kort denne forskning.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Der er dog gennemført pilottests af den norske udgave af spørgerammen målrettet børnene, hvorefter der er gennemført en mindre revidering af skemaet. Udviklerne oplyser, at der forventes at blive gennemført undersøgelser af redskabets pålidelighed i løbet af 2021 og 2022.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Der er dog gennemført pilottests af den norske udgave af spørgerammen målrettet børnene, hvorefter der er gennemført en mindre revidering af skemaet. Udviklerne oplyser dog, at der forventes at blive gennemført undersøgelser af redskabets gyldighed i løbet af 2021 og 2022.

Redskabet

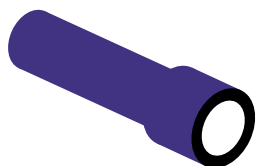
Redskabet er under udvikling i skrivende stund. Det kan lokaliseres på Rambølls hjemmeside, når det færdigudviklet.

Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (u.å.). *Pædagogisk læringsmiljøvurdering. Metodedokumentation*. Rambøll.

Rambøll (u.å.). *Børnehaveskema. Metodedokumentation*. Rambøll.

6.10 Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEWE)



Sammenfatning

Oprindelsesland

Storbritannien. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 2-5 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

3-4 timer til observation.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I høj grad dokumenteret.

Beskrivelse

Sustained Shared Thinking and Emotional Well-being (SSTEWE) er udgivet i Storbritannien i 2015, og redskabet er oversat til dansk i 2018. Redskabet bygger på resultater fra det britiske EPPSE-projekt (Effective Preschool, Primary and Secondary Project), som viste, at vedvarende fælles tænkning er en af de centrale faktorer, der adskiller fremragende dagtilbud fra gode dagtilbud. Sustained shared thinking (vedvarende fælles tænkning) opstår, når to personer arbejder sammen om at løse et problem, klarlægge et koncept, evaluere aktiviteter, udfolde et narrativ osv. – og begge parter bidrager. Redskabets udviklere anbefaler, at man bruger redskabet sammen med et redskab fra ERS-serien²⁵. SSTEWE er således et supplement til ERS-redskaberne snarere end et alternativ.

²⁵ ERS-serien består af redskaber til vurdering af kvaliteten af forskellige former for børnemiljøer/læringsmiljøer i dagtilbud for børn i alderen 0-12 år. Navnet er opstået på baggrund af gentagelsen ERS – Environment Rating Scale, dvs. miljøvurderingsskala - i navnene på redskaberne i serien: ECERS, ITERS, FCCERS, SACCERS.

Formålet med SSTEW er at vurdere praksis inden for småbørnspædagogik og omsorg i daginstitutioner med fokus på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter trivsel, selvregulering og fokuseret tænkning gennem følsomme interaktioner med andre.

Redskabet måler det pædagogiske læringsmiljø på 14 punkter inden for fem underskalaer:

1. Opbygge tillid, selvtillid og selvstændighed
2. Social og følelsesmæssig trivsel
3. Understøtte og udvide sprog og kommunikation
4. Understøtte læring og kritisk tænkning
5. Vurdere læring og sprog.

Inden for hver underskala er der en række udsagn, hvor observatøren skal vurdere, om de passer på daginstitutionens praksis eller ej. Ud fra vurderingen af disse udsagn tildeler observatøren daginstitutionen en samlet score for punktet på en syvtrinsskala, der går fra "Utilstrækkelig" til "Fremragende".

Resultater på underskalaniveau beregnes herefter som et gennemsnit af de dertilhørende punkters scorer. Den overordnede SSTEW-score beregnes som et gennemsnit af scorerne for alle punkterne. Scoren noteres på et scoreark, der giver et overblik over daginstitutionens resultater inden for hvert punkt med mulighed for at udregne et gennemsnit på tværs af flere observatører.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Storbritannien. Det blev oversat og udgivet i Danmark i 2018.

Måleområde

Redskabet måler læringsmiljøets proceskvalitet med fokus på, i hvilken grad socioemotional udvikling og kognitiv udvikling understøttes.

Målgruppe

Redskabet måler kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø for 2-5-årige i daginstitutioner.

Redskabstype

Redskabet er et observationsredskab. Observatøren kan interviewe personalet inden eller efter observationen for at få data om børnegruppen, daginstitutionen osv., men disse oplysninger indgår ikke i beregningen af den samlede kvalitetsscore.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Udviklerne anbefaler dog kraftigt, at observatøren gennemfører et kursus i redskabet inden brug for at opnå en høj grad af pålidelighed. Udviklerne anbefaler også, at observatøren har god grundlæggende viden om småbørnspædagogik, praksis, kulturel forståelse samt viden om barnets udvikling og bemærker, at det kræver højt forståelsesniveau at bruge skalaen ift. indhold og ift. at forstå det observerede.

Selve observationen skal foretages over tre-fire timer i træk pr. gruppe af børn. Derudover skal der påregnes tid til samtale med personalet, læsning af dokumentation osv. samt beregning af score. Det anbefales, at redskabet bruges sammen med relevante ERS-redskaber, og derfor skal der påregnes tre-fire timer yderligere til observation med dette redskab.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Dafolo.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en grundig vejledning i gennemførelse af observation og beregning af score. I redskabets vejledning understreges vigtigheden af, at observatøren påvirker miljøet så lidt som muligt under observationen, og vejledningen opstiller krav og råd til observatøren. I redskabets vejledning forholder man sig ikke til, hvorvidt forældre eller børn skal inddrages eller orienteres om observationen eller resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø med særligt fokus på, hvordan læringsmiljøet understøtter barnets socioemotionelle og kognitive udvikling, og redskabets forståelse af det pædagogiske læringsmiljø er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det er dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de fem underskalaer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Der er gennemført en statistisk analyse af, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Det er også dokumenteret, at redskabet måler læringsmiljøkvalitet konsistent, når forskellige personer foretager observation på samme gruppe. Det er ikke undersøgt, om redskabet måler stabilt over tid, og pålideligheden er ikke undersøgt i en dansk kontekst. Redskabets pålidelighed er også undersøgt af andre forskere, dog i samarbejde med nogle af redskabets udviklere.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.

Der er gennemført statistiske analyser af redskabets gyldighed. Gyldigheden er bl.a. undersøgt ved at sammenholde SSTEWS med andre redskaber, der også har til hensigt at måle aspekter inden for læringsmiljøkvalitet (herunder ECERS-E og FCCERS-R). Analyserne finder, at der er en sammenhæng mellem redskabernes vurdering af læringsmiljøkvalitet, hvilket understøtter gyldigheden af SSTEWS. Derudover er der også fundet en sammenhæng mellem læringsmiljøkvalitet målt med SSTEWS og børns talforståelse senere hen. Samtidig er der dog ikke fundet en sammenhæng med andre relevante læringsoutcome som fx sproglig udvikling. Dette kan ses som en begrænsning af redskabets gyldighed. Redskabets gyldighed er også undersøgt af andre end udviklerne selv, men gyldigheden er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Redskabet

Siraj, I., Kingston, D., & Melhuish, E. C. (2018). *SSTEWS-skala til vurdering af kvalitet i pædagogisk praksis med de 2-5-årige – vedvarende fælles tænkning og følelsesmæssig trivsel*. København: Dafolo.

Litteratur og anden dokumentation

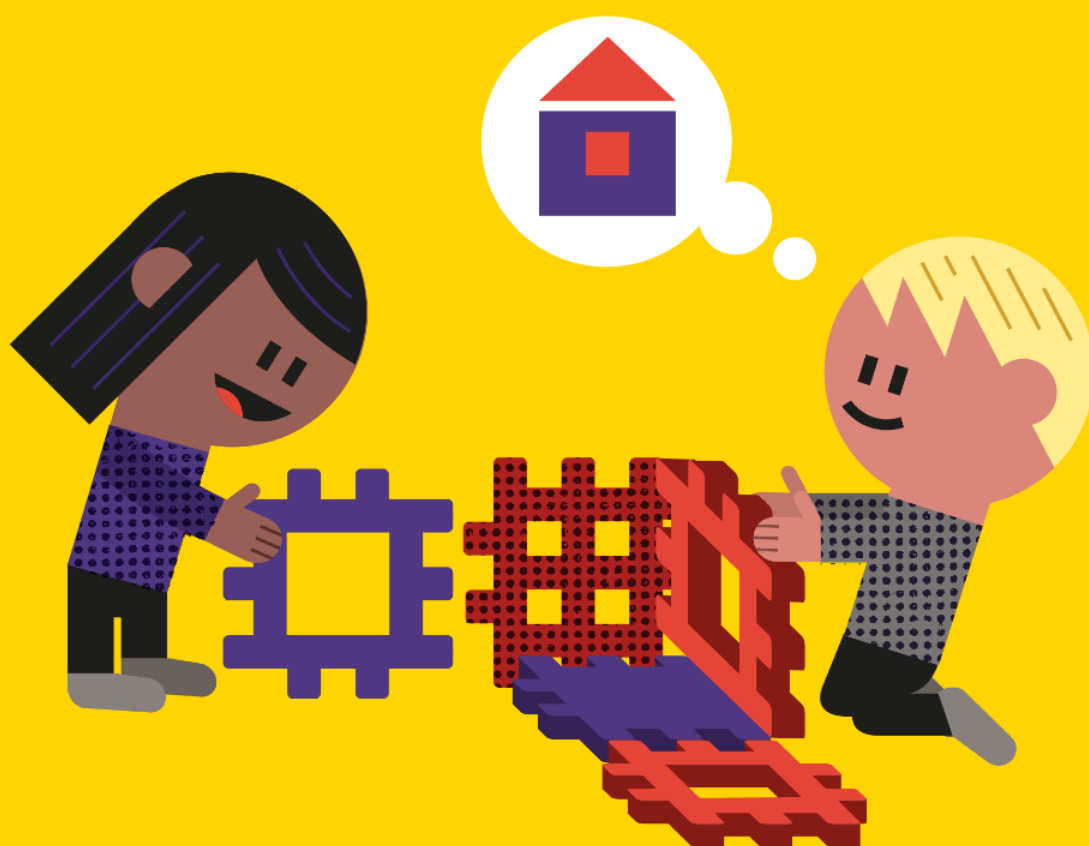
Howard, S. J., Siraj, I., Melhuish, E. C., Kingston, D., Neilsen-Hewett, C., de Rosnay, M., Duursma, E., & Luu, B. (2018). Measuring interactional quality in pre-school settings: Introduction and validation of the Sustained Shared Thinking and Emotional Wellbeing (SSTEWS) scale. *Early Child Development and Care*, 190 (7), 1-14.

Otero, M. P., & Melhuish, E. (2015). *Study of Early Education and Development (SEED): Study of the quality of childminder provision in England*. Research Report DFE-RR480B. ISBN: 978-1-78105-513-7. Department for Education.

Siraj, I., Howard, S., Kingston, D., Melhuish, E., Neilsen-Hewett, C. & de Rosnay, M. (2019). Comparing regulatory and non-regulatory indices of early childhood education and care (ECEC) quality in the Australian early childhood sector. *The Australian Educational Researcher* 46(3), 365-383.

Siraj, I., Melhuish, E., Howard, S., Neilsen-Hewett, C., Kingston, D., de Rosnay, M., Duursma, E., Feng, X. & Luu, B. (2018). *Fostering Effective Early Learning (FEEL) Study: Final Report*. Sydney, Australia: NSW Department of Education.

7 Måling af generel udvikling



Børns generelle læring, trivsel, udvikling og dannelse er det, som dagtilbuddene samlet set skal understøtte og fremme, bl.a. gennem arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. I denne del af håndbogen præsenterer vi fem redskaber, som sigter mod at give et helhedsorienteret billede af det enkelte barns udvikling inden for en række områder.

Fem redskaber til måling af generel udvikling er med i håndbogen

1. Alle Med
2. Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave)
3. Rambøll Dialog
4. Rambøll Ressourcevurdering
5. SPU – Skoleparathedundersøgelse.

Hvad siger loven om børns generelle udvikling?

I dagtilbudsloven står der: ”Dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv. [...] Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, herunder nysgerrighed, gå-på-mod, selvværd og bevægelse, inden for og på tværs af følgende temaer:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.”

(Dagtilbudsloven, § 7-8)

Derfor er generel udvikling vigtigt

Den udvikling, der sker i de år, hvor et barn går i dagtilbud, er afgørende for barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse både her og nu og på længere sigt. Årene fra 0-6 er den periode i barnets liv, hvor barnet udvikler sig mest på alle områder, og det er derfor interessant at måle et barns generelle udvikling og kompetencer i denne periode for at få et billede af, om barnet har de gode betingelser for trivsel, udvikling, læring og dannelse, som er hensigten med dagtilbuddet. Det kan være for at se, om det enkelte barn har vanskeligheder inden for et eller flere områder, som kalder på en særlig pædagogisk indsats. Det kan også være for at se på hele børnegruppen for at finde ud af, om der er brug for at styrket fokus på fx motorik eller at snakke om, hvordan man er en god kammerat.

Hvad skal man se på for at få et billede af barnets generelle udvikling?

Det er ikke muligt ved hjælp af måleredskaber at beskrive alle aspekter af et barns udvikling, da et hvert valg af måleområder samtidig vil være et fravalg af andre. Samtidig vil opdelingen af barnets udvikling i specifikke måleområder altid være kunstig, da børns udvikling sker som en kompleks helhed – fx udvikler børn sproglige kompetencer i samspil med andre, og der kan således være overlap mellem barnets sproglige og barnets sociale kompetencer. Alligevel er der generel enighed om, at hvis man vil danne sig et billede af barnets samlede udvikling, er det væsentligt at komme rundt om barnets kropslige, socioemotionelle, sproglige og kognitive udvikling.

Den kropslige udvikling handler om barnets sansemotoriske udvikling, herunder sansestimulering, sanseintegration og motorik, som beskrevet i kapitel 8: **Måling af sansemotorisk udvikling**.

Den socioemotionelle udvikling handler om barnets udvikling af evne til følelses- og selvregulering, relationsdannelse og udforskning, som beskrevet i kapitel 9: **Måling af socioemotional udvikling**.

Den sproglige udvikling handler om barnets udvikling af sproglig forståelse og sprogligt udtryk inden for både talesprog og førskriftsprog, som beskrevet i kapitel 11: **Måling af sproglig udvikling**.

Den kognitive udvikling handler om barnets udvikling af evne til problemløsning samt funktioner som fx opmærksomhed og hukommelse.

Den sproglige udvikling opfattes undertiden som en del af den kognitive udvikling, men der er tale om to forskellige udviklingsområder. Således kan et barn godt have en stærk kognitiv funktion uden at have et veludviklet sprog og fx være i stand til at lægge puslespil uden at være i stand til at forklare sprogligt, hvordan man gør.

Hvad måler redskabet?

De redskaber, der måler generel udvikling, kommer rundt om barnet på forskellige måder og definerer deres måleområder forskelligt. Der er et vist overlap mellem måleområderne, men der er også måleområder, som kun optræder i ét eller få redskaber. Der er også områder, som slås sammen i nogle redskaber og deles op i andre. Forskellige redskaber bruger forskellige betegnelser for det, de måler. Fx er det meget forskelligt, hvor tæt redskabernes betegnelser lægger sig op ad de betegnelser, der kendes fra læreplanstemaerne.

Nogle måleområder optræder i alle redskaber, nemlig sproglig udvikling og sansemotorisk udvikling, som alle redskaberne iagttager på forskellig måde.

Området socioemotional udvikling er meget forskelligt defineret i forskellige redskaber. Det samme gælder området kognitiv udvikling. Redskabet Rambøll Dialog lægger sig op ad læreplanstemaerne og skelner mellem sociale udvikling og alsidig personlig udvikling. Rambøll Ressourcevurdering skelner under det overordnede tema Udvikling og Adfærd mellem følelsesmæssig udvikling, social udvikling samt selvstændighed og selvhjulpenhed. Redskabet har også et særligt måleområde med fokus på fritidsforhold og venskaber, som også indeholder elementer af socioemotional udvikling. Alle Med har socioemotional udvikling som ét måleområde, mens redskabet Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave) skelner mellem selvregulering, opmærksomhed, hukommelse og sociale kompetencer.

Skoleparathedundersøgelse (SPU) måler hukommelse og indlæringsmåde, hvor sidstnævnte også omfatter socioemotional udvikling.

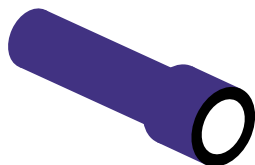
Kun meget få redskaber iagttager aspekter af tidlig matematisk opmærksomhed. Det drejer sig om SPU, som måler talforståelse, og Rambøll Dialog, som har området med som en del af læreplans-temaet natur, udeliv og science.

De redskaber, der lægger sig tæt op ad læreplanstemaerne, måler også barnets udvikling inden for områderne natur og naturforståelse samt kulturelle udtryk og værdier. For disse to læreplanstemaer er der endnu ikke udviklet særskilte måleredskaber.

Endvidere måler to af redskaberne, nemlig Alle Med og Dansk pædagogisk udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave), områderne leg/leg og aktiviteter, trivsel og hverdagsaktiviteter/færdigheder i dagligdagen. Og redskabet Rambøll Ressourcevurdering også måler trivsel, helbreds- og sundhedsforhold, samt familieforhold og familierelationer.



7.1 ALLE MED



Sammenfatning

Oprindelsesland

Norge. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 1-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Velegnet. Praktisk muligt i it-understøttet version.

Beskrivelse

ALLE MED er udviklet i Norge i 2006. Redskabet blev herefter revideret i 2015 og udkom på dansk samme år. Baggrunden for udviklingen af redskabet var et ønske om at lave et redskab, som dagtilbud kunne bruge som en systematisk forberedelse til forældresamtaler om barnets generelle udvikling. Desuden var det et ønske at gøre det muligt at etablere et fælles sprog som udgangspunkt for bedre samarbejde på tværs af dagtilbud og mellem dagtilbud og skole. Redskabet er udviklet på baggrund af praksis i dagtilbud samt relevant teori og forskning.

Formålet med ALLE MED er at give et samlet overblik over det enkelte barns generelle udvikling inden for forskellige udviklingsområder.

Redskabet består af et vejledningshæfte og et observationsskema i form af et cirkelskema, som det pædagogiske personale udfylder på baggrund af observationer af barnet. Cirkelskemaet er inddelt i seks måleområder:

1. Sprog
2. Leg
3. Trivsel
4. Hverdagsaktiviteter
5. Sansning/motorik
6. Socioemotional udvikling.

Inden for hvert af de seks måleområder er der tre udsagn om barnets generelle udvikling fordelt på fem aldersgrupper i aldersspændet 1-6 år. For hvert udsagn skal det pædagogiske personale besvare udsagnene med enten "Kan ikke/gør ikke", "Kan delvist/gør delvist" eller "Kan/gør" ved at farvelægge udsagnets felt med hhv. ingen farve, skravering eller fuldstændig farvelægning. Man bruger en ny farve for hver observationsperiode.

Resultaterne formidles visuelt i cirklen, der viser barnets aktuelle udvikling i forhold til aldersforventningen.

Redskabet indeholder også systematisk formidling af viden om måleområderne samt korte og overordnede forslag til indsatser og aktiviteter.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Norge og er oversat til dansk i 2015.

Måleområde

Redskabet er opdelt i seks måleområder; sprog, leg, trivsel, hverdagsaktiviteter, sansning/motorik og socioemotional udvikling. Redskabet måler således dimensioner inden for kropslig, sproglig, kognitiv og socioemotional udvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i alderen 1-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Det pædagogiske personale udfylder løbende skemaet i løbet af eksempelvis en to ugers observationsperiode, hvor man observerer barnet i typiske aktiviteter samt i dets relationer.

Det fremgår ikke af vejledningen, hvor lang tid det tager at anvende redskabet.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Alinea (tidligere Special-pædagogisk Forlag).

INFOBA har udviklet en it-understøttet version af redskabet. Vær opmærksom på at der kan være ændringer i redskabets opbygning mv. i forhold til den trykte version. I beskrivelsen og vurderingen af redskabets kvalitet er det alene den trykte version, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder vejledning til tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer. Vejledningen indeholder også retningslinjer for registrering og fortolkning af svar. Vejledningen giver mulighed for lokal tilpasning. Der foreligger dog ikke dokumentation for, om den lokale tilpasning påvirker resultatet.

Redskabets vejledning forholder sig til inddragelse af forældre. I vejledningen understreges vigtigheden af, at forældrene informeres om redskabet, og at de inddrages i fortolkningen af resultaterne. Desuden understøtter redskabet fortolkning af resultater samt indsatser på baggrund af resultater gennem inspirations- og støttemateriale.

Ud over den separate vejledning findes der også en kort vejledning på selve observationsarket (cirkelskemaet).

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle generel udvikling, da redskabets dimensioner måler forskellige aspekter af børns udvikling. Redskabets forståelse af generel udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de seks måleområder) bygger på. Måleområderne leg, trivsel og hverdagsaktiviteter synes dog at overlappe med de mere veldefinerede måleområder sprog, sansning/motorik og socioemotional udvikling på måder, som gør det svært at gennemskue, om der er tale om særlige områder.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af det norske redskab er der gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser resultatet, at det er tilfældet. Udviklerne har også foretaget forskellige statistiske analyser, som viser, at redskabet måler konsistent, når forskellige personer observerer

samme barn. Der foreligger dog ingen dokumentation for, om redskabet måler stabilt over tid. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv, og det er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Der er generelle retningslinjer for brugen af redskabet, men ikke specifikke forskrifter for, hvad der er særligt vigtigt for at sikre pålideligheden.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Udviklerne har gennemført statistiske analyser, som viser, at redskabet til en vis grad måler det samme som andre anerkendte redskaber til måling af generel udvikling. Udviklerne oplyser, at det, på baggrund af de norske pilotstudier, er fastslået, at ca. 70 % af børnene bør opnå "Kan", ca. 20 % af børnene "Kan delvis", og ca. 10 % af børnene "Kan ikke", for hvert af observationspunkterne. Redskabets gyldighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv, og det er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Resultatniveau

Redskabet er velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed i nogen grad er dokumenteret.

I den trykte version af redskabet gør den praktiske udformning det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau. I den it-understøttede version er det imidlertid muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

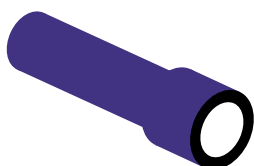
Thomsen, I.B. og Knudsen, H. (2015). *Alle Med Alinea*.

Litteratur og anden dokumentation

Thomsen, I.B. og Knudsen, H. (2015). *Vejledning til Alle Med Alinea*.

Løge, I. K. (2015). *Statistisk analyse av observasjonspunktene i ALLE MED*. Lokaliseret 11. juni 2021 på: https://www.infovestforlag.no/media/files/258/Statistisk_analyse_ALLE_MED.pdf.

7.2 Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse – 0 til 6 år (3. udgave)



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

3-4 timer.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I mindre grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke praktisk muligt og ikke velegnet.

Beskrivelse

Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse - 0 til 6 år (DPU) udkom første gang i 2012 og er sidenhen blevet revideret af to omgange, senest ved udgivelse af tredje reviderede udgave i 2016. De grundlæggende metoder og principper går igen i de nyere udgaver. Redskabet er metodisk inspireret af Hans Weltzers danske udgave af Kuno Bellers udviklingsbeskrivelse af småbørn og er desuden inspireret af andre materialer, som bruges inden for det specialpædagogiske område. Redskabet bygger, ifølge udviklerne, på nyere udviklingspsykologisk og neuropsykologisk teori samt på erfaringer fra pædagogisk praksis. Redskabet belyser barnets kompetencer og udviklingspotentialer, som de udspiller sig i det pædagogiske læringsmiljø. Redskabet kan derfor bruges i forbindelse med udarbejdelse af en pædagogisk udviklingsbeskrivelse.

Formålet med DPU er at belyse barnets kompetencer og udviklingspotentialer, understøtte pædagogernes samarbejde om barnet og styrke samarbejdet om de pædagogiske indsatser og hermed

styrke kvaliteten i den pædagogiske indsats generelt og for de børn, der har brug for en særlig indsats.

Redskabet består af, dels en kvantitativ del hvor barnets udvikling registreres på en række områder med faste kategorier, dels en kvalitativ del hvor det pædagogiske personale udarbejder en kvalitativ beskrivelse af barnet samt en beskrivelse af barnets nærmeste udviklingszone.

Redskabet iagttager barnets udvikling inden for ni områder, som omfatter både sproglige, metakognitive, socioemotionelle og motoriske kompetencer:

1. Opmærksomhed
2. Hukommelse
3. Leg og aktiviteter
4. Sprog og kommunikative kompetencer
5. Sociale kompetencer
6. Selvregulering
7. Grovmotorik
8. Finmotorik
9. Færdigheder i dagligdagen.

Hvert udviklingsområde er opdelt i 13 udviklingstrin, der relaterer sig til forskellige perioder i barnets udvikling, fra det er 0 år til det er 6 år. For hvert trin er der et antal udsagn, hvor det pædagogiske personale skal vurdere, om barnet "Altid", "Nogle gange/I nogen grad" eller "Aldrig" udviser denne adfærd. Antallet af udsagn på det enkelte trin varierer. Der er også mulighed for at svare "Ved ikke" og for at angive, at svaret er baseret på gæt, samt at tilføje en kvalitativ kommentar.

Der udregnes en samlet score for hvert udviklingsområde. På baggrund af de ni scorer dannes en udviklingsprofil for barnet, som danner udgangspunkt for den efterfølgende udarbejdelse af den kvalitative udviklingsbeskrivelse af barnet inden for de ni områder. Den kvalitative beskrivelse opbygges med en beskrivelse af, hvad barnet mestrer på det pågældende tidspunkt samt zonen for nærmeste udvikling.

Redskabet indeholder systematisk formidling af viden om måleområderne samt eksempler på anvendelse og opfølgning.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet omfatter ni udviklingsområder: Opmærksomhed, hukommelse, leg og aktiviteter, sprog og kommunikative kompetencer, sociale kompetencer, selvregulering, grovmotorik, finmotorik samt færdigheder i dagligdagen. Redskabet måler således dimensioner inden for kropslig, sproglig, kognitiv og socioemotional udvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i alderen 0-6 år. Udvikleren anbefaler, at man i forbindelse med de kvalitative kommentarer noterer, hvis barnet har anderledes forudsætninger, fx har dansk som andetsprog.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering eller anden særlig ekspertise i form af fx kursus- eller uddannelsesforløb. I vejledningen fremhæves det dog, at redskabet forudsætter en uddannelse som pædagog eller tilsvarende. Derudover er det vigtigt, at personen, der udarbejder udviklingsbeskrivelsen, har gode faglige forudsætninger. Her tænkes på et godt kendskab til barnets normale udvikling og eventuelle afvigelser herfra, færdigheder med hensyn til at observere samt systematik i forbindelse med udarbejdelsen af udviklingsbeskrivelsen. Disse forudsætninger er nødvendige for at kunne give præcise besvarelser og dermed tilvejebringe et præcist billede af barnets udvikling i selve beskrivelsen.

Forud for udarbejdelsen skal det pædagogiske personale gennem en længere periode have observeret barnet for at kunne besvare spørgsmålene.

Der er ikke angivet et forventet tidsforbrug til gennemførelse, men udviklerne oplyser, at det tager 3-4 timer.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og er udgivet hos Dansk Psykologisk Forlag, men forhandles også andre steder. Der kan tilkøbes et onlinescoringsprogram hos af Dansk Psykologisk Forlag.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder vejledning til tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer og retningslinjer for registrering, udregning af score og fortolkning af svar. Det anbefales, at man er flere om at fortolke observationerne af barnet, fx ved at være mindst to om at observere og besvare spørgsmålene.

I redskabets vejledning fremhæves det, at udviklingsbeskrivelsen kan laves sammen med barnets forældre. Her opfordres det pædagogiske personale til at reflektere over eventuelle forskelle mellem hhv. pædagogernes og forældrenes opfattelse af barnets udvikling. Vejledningen indeholder i den forbindelse forslag til refleksionsspørgsmål. Desuden understøtter redskabet fortolkning af resultater samt indsatser på baggrund af resultater gennem brug af to supplerende udgivelser med inspirations- og støttemateriale.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle generel udvikling, og redskabets forståelse af generel udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på, som præsenteres i et teoretisk baggrundskapitel. De enkelte målepunkter (de ni områder) beskrives, men kun i ca. halvdelen af målepunkterne fremgår det tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Som led i udviklingen af redskabet er der dog af flere omgange gennemført kvalitative afprøvninger, men der foreligger ikke dokumentation for resultaterne af disse afprøvninger. Der foreligger ligeledes ikke dokumentation for, at der er foretaget statistiske analyser af redskabets pålidelighed.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i mindre grad dokumenteret.

Udviklerne har foretaget kvalitative afprøvninger af redskabet, hvorefter indholdet er blevet revideret. Udviklerne konkluderer på baggrund af tilbagemeldingerne fra disse afprøvninger, at redskabet udviser en fuldt tilfredsstillende gyldighed og generaliserbarhed. Der foreligger dog ikke dokumentation for resultaterne fra disse afprøvninger.

Der foreligger ikke dokumentation for, at der er foretaget statistiske undersøgelser af redskabets gyldighed.

Resultatniveau

Redskabets praktiske udformning gør det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet vil også i mindre grad være velegnet til målinger på gruppeniveau, for selvom redskabet er gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed ikke dokumenteret, og redskabets gyldighed er kun i mindre grad dokumenteret.

Redskabet

Lyhne, J., & Nielsen, A. M. L. (2016). *Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse 0 til 6 år*. 3. udgave. København: Dansk Psykologisk Forlag.

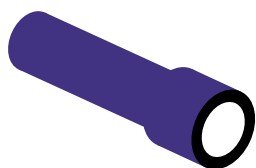
Litteratur og anden dokumentation

Lyhne, J., & Nielsen, A. M. L. (2016). *Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse 0 til 6 år* (3. udgave). København: Dansk Psykologisk Forlag.

Lyhne, J., & Nielsen, A. M. L. (2017). *Udviklingsbilleder*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

Lyhne, J., & Nielsen, A. M. L. (2019). *DPU i praksis*. København: Dansk Psykologisk Forlag.

7.3 Rambøll Dialog



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet, men praktisk muligt.

Beskrivelse

Rambøll Dialog er en videreudvikling af Læringshjulet, der var ét af KL's FKO-redskaber²⁶ til kvalitetsmålinger i dagtilbud. Læringshjulet blev udviklet i forbindelse med vedtagelsen af loven om pædagogiske læreplaner i 2004 og baserer sig på de seks læreplanstemaer. I 2012 blev Læringshjulet videreudviklet af Rambøll, bl.a. med en tilføjelse af spørgsmål til forældrene om barnets trivsel og sundhed samt tilfredshed med dagtilbuddet. Redskabet blev igen revideret i 2018 i forbindelse med vedtagelsen af den styrkede pædagogiske læreplan.

Formålet med Rambøll Dialog er at understøtte samtalen mellem personale og forældre om barnets udvikling, læring og trivsel samt at bidrage til, at det enkelte dagtilbud kan dokumentere og reflektere over pædagogisk praksis og udviklingspotentialer med afsæt i de seks læreplanstemaer.

²⁶ FKO er en forkortelse for Faglige Kvalitets Oplysninger.

Redskabet består af et skema, der skal udfyldes af både fagpersoner og forældre som udgangspunkt for en dialog omkring barnet. Skemaet indeholder 18 spørgsmål, som omhandler barnets kompetencer inden for de seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskaber.

Derudover indgår en række tillægsspørgsmål, som omhandler barnets generelle udvikling samt forældrenes oplevelse af dagtilbuddet inden for områderne:

- Trivsel og sundhed
- Relationer
- Fysiske rammer (udfyldes kun af forældrene)
- Pædagogisk linje (udfyldes kun af forældrene).

Spørgsmålene er tilpasset fem forskellige aldersgrupper: 9-14 måneder, 2 år, 3 år, 4 år og 5-6-år. For hvert læreplanstema er der formuleret tre pædagogiske læringsmål samt en række indikatorer. Barnet vurderes ud fra kategorierne "Kan", "Kan næsten selv", "Kan med hjælp" eller "Kan ikke endnu". For tillægsspørgsmål Trivsel og sundhed, Relationer, Fysiske rammer og Pædagogisk linje er svarkategorierne, "Slet ikke", "I ringe grad", "I nogen grad" og "I høj grad".

På baggrund af besvarelserne genereres en score for hvert læreplanstema og en score for tillægsspørgsmålene. Scoren for hvert tema beregnes som et gennemsnit af henholdsvis forældre og fagpersoners besvarelser. Resultaterne for forældres og fagpersoners besvarelser inden for læreplanstemaerne visualiseres derudover i en spindelvævsgraf.

Redskabet Alsidig Udvikling kan desuden tilkøbes som supplement til Rambøll Dialog. Derudover er der mulighed for lokal tilpasning.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets kompetencer inden for de seks læreplanstemaer. Derudover indgår en række tillægsspørgsmål, som omhandler barnets generelle udvikling samt forældrenes oplevelse af dagtilbuddet. Redskabet måler således barnets udvikling bredt inden for en række dimensioner, herunder kropslig, sproglig, kognitiv og socioemotional udvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i følgende fem aldersgrupper: 9-14 måneder, 2-årsalderen, 3-årsalderen, 4-årsalderen samt 5-6-årsalderen. Ikke alle læreplanstemaer dækkes i alle aldersgrupper.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Spørgsmålene skal besvares på baggrund af generelle og overordnede refleksioner omkring barnets kompetencer og udviklingsretning i forhold til de seks læreplanstemaer. Der er ikke retningslinjer for, hvordan en eventuel observation skal gennemføres. Det er en forudsætning, at det pædagogiske personale sætter sig ind i brugen af redskabet og læser vejledningsdokumenterne. Derudover er der udarbejdet et orienteringsbrev målrettet forældre med praktisk information og oplysninger om formålet med redskabet. Forældre gennemfører besvarelsen elektronisk via et link forud for en samtale i dagtilbuddet.

Der er ikke angivet et forventet tidsforbrug til gennemførelse.

It-understøttelse

Redskabet er it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og kan indkøbes hos Rambøll. Da redskabet er en videreudvikling af KL's redskab Læringshjulet, kan der være andre it-udbydere, der også tilbyder it-understøttelse af redskabet.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en systemvejledning, der beskriver, hvordan man rent teknisk udfører vurderingen i platformen Hjernen&Hjertet. Derudover er der en introduktionsvejledning, der bl.a. beskriver indholdet af temaerne og de forskellige arbejdsgange for hhv. forvaltning, ledere og medarbejdere. Til sidst er der også en læsevejledning til fortolkning af resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle generel udvikling med udgangspunkt i læreplanstemaerne, barnets trivsel og sundhed samt forældretilfredshed, men redskabets forståelse af generel udvikling er dog kun kort beskrevet.

3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder ikke en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Udviklerne oplyser, at tillægsspørgsmålene er baseret på forskning, men det fremgår ikke af selve redskabet. Det fremgår, at redskabet er udviklet med udgangspunkt i læreplanstemaerne, men det fremgår ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de enkelte læreplanstemaer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Udviklerne har gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Udviklerne har derudover undersøgt, om der er forskelle på, hvordan henholdsvis forældre og pædagoger anvender redskabet og finder, at det er tilfældet for nogle af spørgsmålene. Udviklerne oplyser, at der kan være flere årsager til dette. Det kan både skyldes tolkningen af spørgsmålene, men det kan også skyldes, at fagpersonale og forældre oplever barnet i forskellige kontekster. Der foreligger ikke dokumentation for, at redskabet måler konsistent, når forskellige pædagoger vurderer samme barn. Der foreligger ikke dokumentation for, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, for selvom redskabet er delvist genomsigtigt, er redskabets pålidelighed i mindre grad dokumenteret, og redskabets gyldighed er ikke dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet velegnet til dette. Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Rambøll (u.å.). *Dialog*. Lokaliseret 6. juli 2021 på <https://hjernenhertet-dk.ramboll.com/dagtilbud/dialog>.

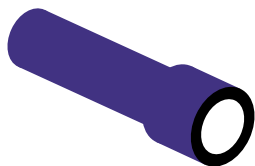
Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (u.å.). *Rambøll Dialog. Introduktionsvejledning Dagtilbud*. Rambøll.

Rambøll (u.å.). *Rambøll Dialog. Metodedokumentation - Dialog*. Rambøll.

Rambøll (u.å.). *Rambøll Dialog. Systemvejledning, Dagtilbud*. Rambøll.

7.4 Rambøll Ressourcevurdering



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn/unge i sundhedsplejen, dagtilbud og skole i alderen 0-15 år.

Vejledning og retningslinjer

Ja.

Forventet tidsforbrug

15-20 minutter pr. barn.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet. Ikke praktisk muligt.

Beskrivelse

Redskabet er udviklet i 2015 af Rambøll med udgangspunkt i Socialministeriets ICS-trekant (Integrated Children's System). ICS-metoden²⁷ har til formål at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen ved understøttelse af en systematisk og helhedsorienteret tilgang. Redskabet er senest revideret i 2018.

Formålet med Ressourcevurderingen er at nuancere og dokumentere en bekymring omkring et barns trivsel og udvikling. Derudover genererer redskabet viden om, hvilke forhold omkring barnet der har betydning for dets trivsel og udvikling. Det kan fungere som afsæt for pædagogisk handling

²⁷ ICS baserer sig på en forståelse af, at barnets behov formes i et tæt samspil mellem barnets udvikling, forældrenes kompetencer og familien og netværket. Teoretisk bygger ICS på viden om udviklingspsykologi, tilknytning, affektregulering, mentalisering og traumatisering samt forståelsen af resiliensprocesser.

og dialog samt understøtte dagtilbuds og skolars samarbejde om børn, som har brug for ekstra støtte²⁸.

Vurderingen af barnets udvikling/trivsel har fokus på nedenstående temaer, som der også arbejdes med i ICS-metoden:

1. Udvikling og adfærd (følelsesmæssig og social udvikling samt selvstændighed og selvhjulpenhed)
2. Fritidsforhold og venskaber (relationer til andre børn)
3. Læring (kognition og trivsel i dagtilbuddet)
4. Sundhedsforhold (helbredstilstand, motorisk udvikling og øvrige sundhedsforhold)
5. Familieforhold og familierelationer (tilknytning, situation og ressourcer samt samarbejde med forældrene).

Temaerne vurderes ud fra en række udsagn (i alt 12 udsagn (deltemaer) fordelt på de fem temaer), som besvares vha. følgende svarkategorier "Ressource", "Ingen bekymring", "Let bekymring", "Noget bekymring", "Stærk bekymring" eller "Ved ikke". Til hvert udsagn er der opstillet eksempler på indikatorer som hjælp til besvarelsen.

Resultatet vises med en score for hvert af de fem temaer. Derudover præsenteres scorerne for de enkelte deltemaer i en spindelvævsgraf, en oversigt (mosaikvisning) og via en bargraf med eventuelle tilknyttede kommentarer/refleksioner. Resultatet kan derudover sammenlignes med eventuelle tidligere vurderinger.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets generelle udvikling inden for fem overordnede temaer; Udvikling og adfærd, Fritidsforhold og venskaber, Læring, Sundhedsforhold samt Familieforhold og familierelationer. Redskabet måler således dimensioner inden for socioemotional udvikling, kognitiv udvikling, sansemotorisk udvikling, trivsel, helbreds- og sundhedsforhold samt familieforhold.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i sundhedsplejen, i dagtilbud og skole og henvender sig til børn og unge i alderen 0 til 15 år. Der findes skemavarianter målrettet børn i følgende aldersgrupper: 0-1 år, 2-3 år, 4-6 år, 7 til 9 år og 10 til 15 år.

²⁸ Det kan anvendes ved tværprofessionelle møder, som forberedelse til udfyldelse af sagsbehandlings- og udredningsmetoden ICS, som udgangspunkt for en § 50-undersøgelse samt til underretninger og visitationer til eksempelvis PPR, støttekorps eller lignende.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet skal anvendes af fagpersonale, som omgås barnet i hverdagen. Det er en forudsætning, at vedkommende, der laver vurderingen, har et indgående kendskab til barnet. Vurderingen bygger på fagpersonalets kendskab til og observation af barnet. Der er ikke retningslinjer for, hvordan en eventuel observation skal gennemføres. Med redskabet følger en kort introduktion til brugen af redskabet samt en læsevejledning til redskabets resultater.

Udviklerne oplyser, at det tager 15-20 minutter at anvende redskabet.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og kan således indkøbes hos Rambøll.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en systemvejledning, der beskriver, hvordan man teknisk udfører ressourcevurderingen. Derudover er der en introduktionsvejledning, der bl.a. beskriver de forskellige arbejds-gange for hhv. forvaltning, ledere og medarbejdere. Til sidst er der også en læsevejledning til fortolkning af resultaterne.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår tydeligt, at redskabet har til hensigt at måle generel udvikling med fokus på de ressourcer og bekymringer, som har betydning for barnets udvikling og trivsel, og redskabets forståelse af generel udvikling er delvist beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en delvis beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. I redskabets henvises der til Socialministeriets ICS-metode, som er udviklet på baggrund af flere teoretiske udgangspunkter. Dermed fremgår der ikke en direkte beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag for udviklingen af selve redskabet. Det fremgår ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de fem temaer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført statistisk analyse, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Der foreligger dog ikke dokumentation for, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid, eller hvorvidt redskabet måler konsistent uafhængigt af den person, der anvender det. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Det er ikke tydeligt beskrevet under hvilke forudsætninger, at redskabets pålidelighed understøttes, herunder eksempelvis retningslinjer for hvordan man anvender redskabet for at sikre pålideligheden.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabets praktiske udformning gør det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Men redskabet er samtidig ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet kun er delvist gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed i mindre grad er dokumenteret, mens redskabets gyldighed ikke er dokumenteret.

Redskabet

Rambøll (2018). *Rambøll Ressourcevurdering*. Lokaliseret den 10. juni 2021 på: <https://hjernen-hjertet-dk.ramboll.com/dagtilbud/ressourcevurdering>.

Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (u.å.) *Ressourcevurdering - Introduktionsvejledning. Dagtilbud og skole*. Rambøll.

Rambøll (u. å.) *Rambøll Ressourcevurdering. Metodedokumentation*. Rambøll.

Rambøll (2018). *Ressourcevurdering. Systemvejledning dagtilbud. Revideret januar 2018*. Rambøll.

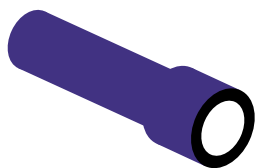
Rambøll (2021). *Rambøll Ressourcevurdering - vurderingsskema. Revideret februar 2021. 0-1 år*. Rambøll.

Rambøll (2021). *Rambøll Ressourcevurdering - vurderingsskema. Revideret februar 2021. 1-3 år*. Rambøll.

Rambøll (2021). *Rambøll Ressourcevurdering - vurderingsskema. Revideret februar 2021. 3-6 år.* Rambøll.

Socialstyrelsen (2021). Om ICS. Lokaliseret 29. juni 2021 på: <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/ics/om-ics>.

7.5 Skoleparathedundersøgelse (SPU)



Sammenfatning

Oprindelsesland

England. Dansk bearbejdning.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 5-6 år (sidste halvår før planlagt skolestart) og børn i 0. klasse.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

I mindre grad velegnet, men praktisk muligt.

Beskrivelse

Redskabet er en dansk bearbejdning af det engelske *Bury Infant Check* fra 1986. Den danske bearbejdning udkom i 1992. Redskabet er udviklet af to engelske psykologer i samarbejde med pædagogisk personale. Redskabet er afprøvet i et stort antal dagtilbud og 0. klasser i Aarhus, Horsens og Vejle samt Grønland.

Formålet med SPU er at bidrage til en systematisk helhedsvurdering af barnets kompetencer og udviklingsmuligheder i forhold til det at være skoleparat. Redskabet identificerer børn, der har brug for særlig hjælp, og redskabet er således ikke velegnet til at skelne mellem børn med et gennemsnitligt eller højt niveau af skoleparathed eller til at give en detaljeret afdækning af barnets færdigheder.

Redskabet anvendes i begyndelsen af det kalenderår, hvor barnet skal starte i skole, så der er tid til at tilrettelægge et eventuelt skoleforberedende forløb.

Redskabet består af 60 spørgsmål fordelt på fem måleområder:

1. Sproglig formåen
2. Talforståelse
3. Hukommelse
4. Perceptuelle/ motoriske færdigheder
5. Indlæringsmåde.

Redskabet består af en testdel med 47 opgaver, som barnet skal løse sammen med det pædagogiske personale samt et spørgeskema med 13 spørgsmål, som personalet besvarer ud fra observation og kendskab til barnet. Det er muligt at gennemføre en fuldstændig undersøgelse ved brug af alle 60 spørgsmål eller en kort undersøgelse, hvor kun de personalebesvarede spørgsmål indgår. Disse spørgsmål dækker dog kun områderne *Sproglig formåen* og *Indlæringsmåde*.

Opgaverne, som barnet skal løse, scores med 0 eller 1 point, alt efter om barnet svarer rigtigt eller forkert. Spørgsmålene, som personalet skal besvare, tildeles 1 point, hvis barnet sædvanligvis er i stand til at gøre det, der bliver spurgt om, og 0 point, hvis det ikke er tilfældet. Der er ikke angivet en absolut grænse for, hvilken score der markerer grænsen mellem bekymring eller ej. Med hensyn til den fulde undersøgelse anbefales det dog, at man tager udgangspunkt i den engelske standardiseringstabel, som indgår i vejledningen.

Oprindelsesland

Redskabet er en dansk bearbejdning af et engelsk redskab og udkom i Danmark i 1992.

Måleområde

Redskabet måler skoleparathed, som det viser sig i det 5-6-årige barns beherskelse af elementære færdigheder inden for sproglig formåen, talforståelse, hukommelse, perceptuelle/motoriske færdigheder og indlæringsmåde. Redskabet måler således dimensioner inden for kropslig, sproglig, kognitiv og socioemotional udvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i alderen 5-6 år i det sidste halvår før planlagt skolestart. Redskabet kan også anvendes på 0. klassebørn. På forlagets hjemmeside er det desuden angivet, at redskabet er velegnet til at belyse de særlige problemer, som tosprogede børn kan stå over for ved skolestart.

Redskabstype

Redskabet indeholder både en testdel og en børneobservationsdel. Den fuldstændige undersøgelse rummer 47 testopgaver og 13 observationsspørgsmål. Den korte undersøgelse gennemføres udelukkende ved brug af observationsspørgsmål.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Der er ligeledes ingen krav til det pædagogiske personale uddannelse. Redskabet forudsætter dog, at det pædagogiske personale har kendskab til barnet. Det anbefales, at den, der gennemfører målingen, har prøvet redskabet på mindst tre børn, før det bruges til at identificere børn med behov for en særlig indsats. Det er væsentligt at følge vejledningen og således hverken give for lidt eller for meget hjælp i forbindelse med de enkelte opgaver. For 0. klassebørn bør redskabet ikke bruges før oktober-november. I dagtilbud bør redskabet bruges i januar i det år, hvor barnet efter planen starter i skole.

Det fremgår ikke af vejledningen, hvor lang tid det tager at anvende redskabet.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Hogrefe Psykologisk Forlag.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en vejledning til gennemførelse med klare retningslinjer for, hvordan besvarelser registreres, og for hvordan scorerne udregnes. Vejledningen indeholder retningslinjer for, hvad det pædagogiske personale skal sige i forbindelse med de forskellige opgaver, og hvad der udgør acceptable og uacceptable svar. Vejledningen forholder sig til barnets oplevelse af vurderingssituationen, hvor det bl.a. understreges, at det er vigtigt at skabe en positiv stemning ved at formidle undersøgelsen som en legende aktivitet over for børnene. Hvis et barn er utilpas eller utryk, skal man udsætte undersøgelsen.

Redskabet indeholder også en vejledning i udarbejdelse af en grafisk profil for hvert enkelt barn. Der er også en vejledning til, hvordan man samler resultater for flere børn til et resultat på gruppeniveau. Redskabet forholder sig ikke til forældreinddragelse.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle generel udvikling med fokus på skoleparathed, og redskabets forståelse af generel udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder ikke en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag målepunkterne (de fem underliggende måleområder) bygger på. Redskabet indeholder dog en kort beskrivelse af udvælgelsesprocessen bag måleområderne, men det fremgår ikke præcist, hvilket vidensgrundlag udvælgelsen er baseret på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af det engelske redskab er der ikke gennemført en statistisk analyse, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Der er dog gennemført en statistisk analyse, som dokumenterer, at redskabet måler stabilt over tid. Der foreligger ikke dokumentation for at redskabet måler konsistent, når forskellige personer anvender redskabet. Der foreligger ingen dokumentation for pålideligheden af det danske redskab. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Der er dog klare retningslinjer for og understøttende materiale om, hvordan redskabet skal anvendes for at sikre pålideligheden.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af det engelske redskab har udviklerne indsamlet kvalitative vurderinger af redskabet fra lærere, som generelt anerkendte redskabets umiddelbare gyldighed og relevans. Der er også gennemført statistiske analyser, som dokumenterer, at de fem måleområder måler forskellige dimensioner. Det er også undersøgt, at de voksenudfyldte opgaver/spørgsmål udgør en acceptabel kort version af det samlede redskab. Redskabets evne til at identificere børn i risiko for senere læringsvanskeligheder er grundigt undersøgt. Der er dog ikke andre end udviklerne selv, som har undersøgt redskabets gyldighed, og der foreligger ingen dokumentation for gyldigheden af den danske bearbejdning af redskabet.

Resultatniveau

Redskabet er i mindre grad velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet kun er delvist gennemsigtigt, og da redskabets pålidelighed kun i mindre grad er dokumenteret, og redskabets gyldighed i nogen grad er dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Pearson, L., & Quinn, J. (1992). *Skal barnet i skole nu? SPU – Skoleparathedundersøgelse. Vejledning og opgaver*. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag

Litteratur og anden dokumentation

Pearson, L., & Quinn, J. (1992). *Skal barnet i skole nu? SPU – Skoleparathedundersøgelse. Vejledning og opgaver*. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

8 Måling af sansemotorisk udvikling



Kommuner kan anvende redskaber til at understøtte det enkelte barns sansemotoriske udvikling og til mere generelt at understøtte dagtilbuddets arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse. I denne del af håndbogen præsenterer vi to konkrete redskaber til at vurdere børns sansemotoriske udvikling.

To redskaber til måling af sansemotorisk udvikling er med i håndbogen

1. Rambøll Motorik
2. TrasMo.

Hvad siger læreplanen om sansemotorisk udvikling?

Børns sansemotoriske udvikling er en integreret del af læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse, der er et af seks læreplanstemaer, som dagtilbud er forpligtet til at arbejde med: "Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen - gennem ro og bevægelse - lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen" (Bilag 4 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer).

Den pædagogiske læreplan opstiller to mål for dagtilbuddenes arbejde med krop, sanser og bevægelse:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

(Børne- og Undervisningsministeriet 2018, 42)

Derfor er sansemotorisk udvikling vigtigt

Barnets sansemotoriske udvikling har samlet set stor betydning for barnets sundhed, trivsel, udvikling og dannelse i dagtilbud og kan også have betydning for barnets muligheder senere i livet. Sansemotorisk udvikling er værdifuldt i sig selv, da barnet herigennem får alsidige kropslige erfaringer, der sætter barnet i stand til på en nuanceret og udbytterig måde at opleve sig selv i samspil med omverdenen. Den sansemotoriske udvikling har fx betydning for barnets bevidsthed om sin egen krop og sin evne til at skelne sin krop fra andre mennesker. Det er helt grundlæggende forudsætninger for barnets omgang med og kontakt til andre mennesker og har grundlæggende betydning for barnets daglige liv, fx dets mulighed for at lege og deltage i dagtilbuddets fællesskaber. Fokus på sansemotorisk udvikling hænger også sammen med viden om, at udviklingen har langsigtet betydning for børns mulighed for at leve et aktivt liv med et godt helbred. Desuden vil en veludviklet sansemotorik frigøre hjernekapacitet til at udvikle og lære andre ting, og derfor er børns sansemotoriske udvikling i dagtilbuddet også en vigtig forudsætning for, at børnene senere får det største

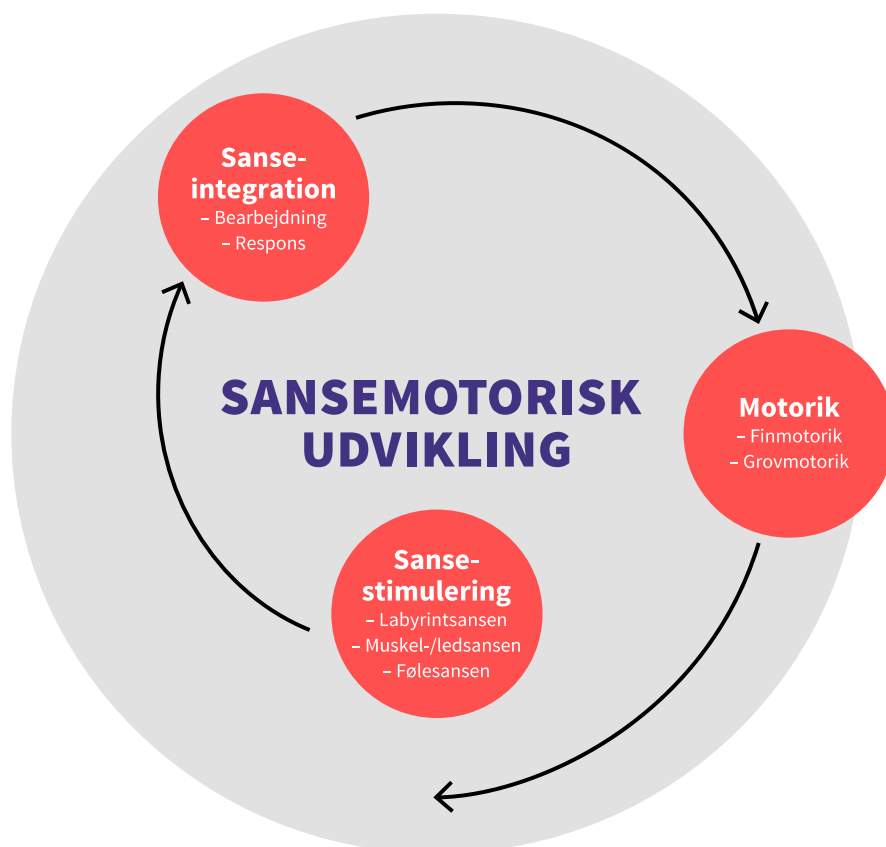
udbytte af deres skolegang. Det er desuden veldokumenteret, at perioden, hvor børnene går i dagtilbud (0-6 år), er særligt vigtig for børnenes sansemotoriske udvikling. Det er i den periode, at barnets hjerne i særlig grad udvikler neurale netværk, øger hastigheden af neurale beskeder og automatiserer bevægelser, hvilket tilsammen betyder, at barnet lærer at handle relevant i forhold til sine omgivelser. Denne udvikling er helt afhængig af, at barnet får alsidige kropslige erfaringer.

Hvad måler redskabet?

Forskellige faglige perspektiver forstår og begrebsliggør sansemotorik forskelligt. Alligevel er der overvejende enighed om, at man overordnet kan forstå sansemotorik som et samspil mellem indtryk i form af sansestimuli, sanseintegration og udtryk i form af motorik.

FIGUR 8.1

Sansemotoriske dimensioner



Sanseintegration er en ubevidst hjerneprocess, der organiserer og bearbejder input fra vores krop og omgivelser og derefter sender besked til bevægeapparatet om et passende motorisk output. Det er altså barnets sanseintegration, der gør det muligt for barnet at reagere hensigtsmæssigt og effektivt i en given situation. Det kan fx være barnet på den frosne vandpyt, der tilpasser sine bevægelser fra løb til rolige skridt med fremstrakte arme, der er klar til at afbøde et eventuelt fald.

Sansestimulation er input til hjernen fra sanserne. De tre primære sanser, der er særligt centrale for barnets sansemotoriske udvikling, er *labyrintsansen*, *muskel-led-sansen* og *følesansen*.

- *Labyrintsansen* er den mest grundlæggende for hjernens udvikling og handler bl.a. om barnets opfattelse af position og bevægelse. Sansesystemet er fx aktiveret og bidrager til barnets opretholdelse af ligevægt, når barnet snurrer rundt. Når et barns labyrintsans er understimuleret, kan det fx vise sig, ved at barnet ikke kan lide at gynge eller undgår balancekrævende aktiviteter.
- *Muskel-led-sansen* registrerer, hvilken tilstand kroppens muskler er i. Den sender information til hjernen, når barnet fx vurderer og tilpasser muskelkraft i de forskellige muskelgrupper, når det kaster en bold, kravler op ad en trappe eller holder på et farvekridt. Når et barns muskel-led-sans er understimuleret, kan det vise sig ved klodsede og ukoordinerede bevægelser.
- *Følesansen* er barnets opfattelse af stimuli af hud og slimhinder. Sansen sender information til hjernen om, at der fx er varme og kulde, smerte eller berøring. Barnet bruger sin følesans, fx når det trøstes i armene på en voksen på legepladsen, eller når det rører ved den klistrede bolledej i køkkenet. Når et barns følesans er understimuleret, kan det fx vise sig, ved at barnet trækker sig fra lege med fysisk kontakt eller ikke udforsker materialer som dej og mudder.

Motorik er den del af barnets sansemotorik, som bl.a. handler om, at barnet med tiden udvikler færdigheder i at styre kroppen og foretage bevidste bevægelser samt en evne til at regulere dem i forhold til konteksten. Motorik er altså resultatet af information fra hjernen til kroppen. Ofte skelner man mellem to former for motorik: grovmotorik og finmotorik. *Grovmotorik* handler om barnets evne til at styre de store muskelgrupper og omfatter bl.a. koordination, balance og regulering af kræfter. Barnet bruger fx sin grovmotorik, når det hopper i puderummet, står helt stille i stopdans eller rydder op og dækker bord. *Finmotorik* handler om barnets styring af små muskelgrupper, der bl.a. omfatter det at koordinere detaljeret, ofte i forbindelse med håndtering af redskaber og materialer. Det lille barn bruger fx sin finmotorik til at spise suppe med en ske, og det lidt større barn bruger den til at bygge med LEGO-klodser. Det er også finmotorikken, der er nødvendig, når barnet skal have hånd og fingre rigtigt ind i vanten.

Sanseintegration, sansestimulation og motorik har samlet set stor betydning for barnets mulighed for at styre sin krop hensigtsmæssigt og effektivt i forhold til sin omverden. For at dække barnets generelle sansemotoriske udvikling må et redskab derfor iagttage disse områder, det vil sige barnets grov- og finmotoriske udvikling samt barnets labyrint-, føle- og muskel-led-sans.

De redskaber, der måler sansemotorisk udvikling, dækker og definerer området forskelligt. *TrasMo* orienterer sig mod aktiviteter, mens *Rambøll Motorik* i højere grad iagttager grundsanserne. Redskaberne anvender ofte helt andre begreber som fx leg og bevægelsesglæde. Det kræver derfor oversættelse, når redskabets dækkelse skal vurderes. I vores beskrivelse og vurdering af redskaberne har vi givet et bud på en sådan oversættelse, så I kan danne jer et indtryk af, hvad de vurderede redskaber måler, og hvordan de dækker barnets generelle sansemotoriske udvikling.

Litteratur

Børne- og Socialministeriet (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*. Lokaliseret 14. oktober 2021 på: <https://emu.dk/dagtilbud/forskning-og-viden/den-styrkede-paedagogiskelaereplan-rammer-og-indhold>.

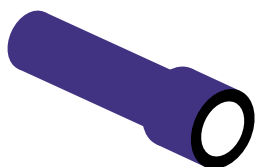
Hestbaek, L., Andersen, S. T., Skovgaard, T., Olesen, L. G., Elmoose, M., Bleses, D., Lauridsen, H. H. (2017). "Influence of motor skills training on children's development evaluated in the Motor skills in PreSchool (MIPS) study-DK: Study protocol for a randomized controlled trial, nested in a cohort study." *Trials*.

Moser, T., & Mortensen, I. (2009). *Børn og voksnes kropslighed i daginstitutioner – refleksion og viden om kroppens betydning i dagtilbuddet med særlig vægt på socialt udsatte børn*. Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag.

Munksgaard, K., Skovgaard, T., & Larsen, L. (2017). Bevægelse i dagtilbud. *Forum for idræt*, 32. årgang.

Sundhedsstyrelsen. (2016). *Motorik, fysisk aktivitet og stillesiddende tid hos 0-6 årige børn*.

8.1 TrasMo – Tidlig registrering af sansemotoriske færdigheder hos børn



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 2-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ca. 1 time når den trykte version af redskabet anvendes.

Ca. 20 minutter når den it-understøttede version anvendes.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

I mindre grad velegnet. Praktisk muligt i it-understøttet version.

Beskrivelse

TrasMo er udviklet i Danmark i perioden 2005-11 på baggrund af et ønske fra Frederikssund Kommune. Redskabet er, ifølge udvikleren, funderet i nyere teorier og evidens om motorisk udvikling og sanseintegration samt ergoterapeutiske teorier om udvikling gennem aktiviteter og deltagelse i sociale fællesskaber.

Formålet med TrasMo er at bidrage til at identificere børns sansemotoriske styrker og vanskeligheder med henblik på at fremme en tidlig indsats.

Redskabet er udviklet med inspiration fra sprogvurderingsredskabet TRAS (Tidlig registrering af sprogudvikling) og består af et observationsskema og en manual. Observationsskemaet er udformet som et cirkelskema. Cirkelskemaet er inddelt i fire overordnede udviklingsområder, som er inddelt i otte underordnede udviklingsområder:

1. Personlige færdigheder
2. Daglige færdigheder
3. Leg
4. Regulering af sanseindtryk
5. Grovmotorik
6. Finmotorik
7. Tegnefærdigheder
8. Boldfærdigheder.

Redskabet iagttager barnets sansemotorik gennem tre udsagn om barnets alderssvarende sansemotoriske kompetencer fordelt på tre aldersintervaller i aldersspændet 2-5 år. Hvert udsagn besvares ved hjælp af kategorierne "Kan/Gør", "Kan/Gør delvist", "Kan ikke/Gør ikke" og "Ved ikke". Svarene registreres i felterne med hhv. fuld farvelægning, halv farvelægning, diagonal streg og ingen markering.

Resultaterne formidles visuelt i cirklen og viser barnets aktuelle udvikling i forhold til aldersforventningen.

Redskabet indeholder desuden en manual med formidling af viden om børns sansemotoriske udvikling, der er målrettet det pædagogiske personale samt information om mulige indsatser og aktiviteter.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets sansemotoriske kompetencer inden for de otte områder. Redskabet måler således dimensioner inden for sanseintegration og motorik.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i alderen 2-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Udvikleren oplyser dog, at det understøtter redskabets pålidelighed, hvis personalet undervises i materialets baggrund og brug. Derudover fremgår det af manualen, at redskabet er beregnet til at blive anvendt af uddannede pædagoger, der har den daglige kontakt med barnet.

Redskabet forudsætter, at det pædagogiske personale, der skal gennemføre observationerne, læser redskabets manual og beskrivelsen af de enkelte udsagn. Herefter udfyldes skemaet på baggrund af observationer af, hvordan barnet udfører og deltager i de almindelige daglige aktiviteter. Hvis det ikke er muligt at observere udsagnet fra skemaet, kan man organisere aktiviteter, der kan give mulighed for at observere det givne udsagn. Der lægges op til, at det udfyldte observations-skema gennemgås i fællesskab med de andre medarbejdere, der er tilknyttet barnets stue.

Det anbefales, at man observerer barnet i en periode på to-fire uger. Ifølge udvikleren tager det ca. 1 time at udfylde skemaet i den trykte version og ca. 20 minutter med it-versionen. Selve observationerne, der danner grundlag for at udfylde skemaet er ikke medregnet her. Skemaet bør udfyldes i løbet af 2-4 uger. Udvikleren anbefaler, at TrasMo gennemføres én gang årligt pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Alinea (tidligere Special-pædagogisk Forlag).

INFOBA har udviklet en it-understøttet version af redskabet. Vær opmærksom på at der kan være ændringer i redskabets opbygning mv. i forhold til den trykte version. I denne beskrivelse og vurdering af redskabets kvalitet er det alene den trykte version, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabets manual indeholder en vejledning til tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer. Redskabet indeholder retningslinjer for registrering og fortolkning af svar. Vejledningen giver mulighed for lokal tilpasning, men der foreligger ingen dokumentation for, om den lokale tilpasning påvirker resultatet.

Redskabet opfordrer til, at det udfyldte skema drøftes med forældre for at dele viden om barnets færdigheder i og uden for dagtilbuddet samt aftale eventuel indsats. Desuden understøtter redskabet fortolkning af resultater samt indsatser på baggrund af resultater gennem inspirations- og støttemateriale.

Gennemsigthed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sansemotoriske færdigheder, og redskabets forståelse af sansemotorisk udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Udviklerne beskriver redskabets overordnede måleområde og de otte sansemotoriske udviklingsområder med udgangspunkt i forskning. Det fremgår dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag hvert enkelt målepunkt (de otte sansemotoriske udviklingsområder) bygger på, da henvisningerne til forskningen er samlet i en samlet literaturliste i stedet for at fremgå under hvert udviklingsområde.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der ikke gennemført statistiske analyser, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Redskabets pålidelighed er i begrænset omfang undersøgt i eksterne undersøgelser. Et bachelorprojekt fra ergoterapeutuddannelsen tester, om redskabet måler stabilt over tid, og konkluderer, at der er en høj grad af overensstemmelse mellem gentagne målinger foretaget med en uges mellemrum. To andre kvalitative bachelorprojekter fra ergoterapeutuddannelsen finder i forskellig grad, at redskabets udsagn opfattes som for brede og uklart formulerede. Dette kan medføre, at resultaterne varierer alt efter hvem, der udfylder skemaet. Udvikleren har siden revideret redskabet ved at omformulere udsagn samt udarbejdet en mere detaljeret vejledning. Det er dog ikke undersøgt, hvorvidt dette har styrket redskabet.

Udvikleren påpeger, at redskabets pålidelighed forudsætter, at observatøren læser vejledningsmanualen og følger dennes anvisninger.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Udvikleren af redskabet konkluderer på baggrund af vurderinger fra et ekspertpanel af ergoterapeuter, at materialet dækker et passende udsnit af delfunktioner, der er relateret til motorik og sanseintegration. De to førømtalte kvalitative bachelorprojekter finder desuden, at pædagoger og ergoterapeuter vurderer redskabet (tidligere version) som relevant og anvendeligt. Udvikleren har også foretaget statistiske analyser på baggrund af afprøvning af redskabet, som viser, at redskabet kan skelne imellem børn med og børn uden sansemotoriske vanskeligheder. Foruden bachelorprojekterne er der dog ikke andre end udvikleren selv, som har undersøgt redskabets gyldighed.

Resultatniveau

Redskabet er i mindre grad velegnet til målinger på gruppeniveau, for selvom redskabet er gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed kun i mindre grad dokumenteret, og redskabets gyldighed i nogen grad dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

I den trykte version af redskabet gør den praktiske udformning det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau. I den it-understøttede version er det imidlertid muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Engmann, B. (2012). *TrasMo – Tidlig registrering af sansemotoriske færdigheder hos børn*. Alinea.

Litteratur og anden dokumentation

Engmann, B. (u.å.). *TrasMO, Tidlig Registrering af SanseMotoriske færdigheder. En supplerende beskrivelse af udviklingsprocessen, begrebsramme validitet og reliabilitet*.

Engmann, B. (2009). TRASMO – Observationsredskab til børn. *Ergoterapeuten*, 52 (2), 24-28.

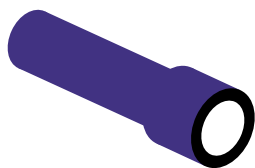
Engmann, B. (2010). Trasmo bliver afprøvet i tredje version. *Ergoterapeuten*, 53 (6-7), 30-31.

Granat, T., Møller, K., & Østergaard, L. (2009). *Børneergoterapeuters og børnehavepædagogers vurdering af observationsredskabet TrasMo. Et kvalitativt studie*. Bacheloropgave. Aalborg: University College Nordjylland.

Nielsen, C., Andersen, L. L., Simonsen, H., & Andersen, M. F. (2016). *Punktum, punktum komma streg – Hvordan samarbejder vi omkring Nikolaj? Et kvantitativt studie: Test-retest reliabiliteten af undersøgelsesredskabet TrasMo*. Bacheloropgave. Aalborg: University College Nordjylland.

Pedersen, R., Madsen, L., Holm, C., & Salbæk, A. M. (2009). *TRASMO – Tidlig Registrering Af Sanseintegration og Motoriske færdigheder hos børn. Et kvalitativt studie omhandlende børneergoterapeuters vurdering af observationsredskabet TRASMO*. København: Professionshøjskolen Metropol.

8.2 Rambøll Motorik



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

10-12 minutter.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udevikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I minde grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet. Men praktisk muligt.

Beskrivelse

Rambøll Motorik er udviklet i samarbejde med Gentofte og Aarhus Kommune som en del af kommunernes kvalitetsindsats på det motoriske område i år 2014. Seneste reviderede udgave er udviklet i 2016.

Formålet med Rambøll Motorik er at give det pædagogiske personale et redskab til at observere og vurdere et barns motoriske niveau for herefter at kunne tilrettelægge pædagogiske indsatser på baggrund af vurderingen.

Redskabet består af et vurderingsskema, der er målrettet børn i forskellige aldersgrupper. Derudover indeholder redskabet også kort og generel information om børns motoriske udvikling samt inspirationsmateriale til aktiviteter.

Vurderingsskemaet består af seks temaer, som er:

1. Bevægelsesglæde
2. Grovmotorik
3. Finmotorik
4. Muskel-ledsansen
5. Labyrintsansen
6. Følesansen.

Inden for fem ud af de seks temaer er der en række udsagn om barnets alderssvarende motoriske kompetencer fordelt på fem aldersgrupper i aldersspændet 9 mdr. – 6 år. For hvert udsagn er der eksempler på indikatorer på, at et barn har opnået en given kompetence.

Hvert udsagn besvares ud fra kategorierne "Kan ikke endnu", "Kan med hjælp", "Kan næsten selv" og "Kan". Til hvert udsagn udfoldes betydningen af, hvad svarkategorierne indebærer i det konkrete udsagn. Temaet *Bevægelsesglæde* vurderes dog ved at vælge én ud af fire beskrivelser, som bedst indfanger barnets bevægelsesglæde.

På baggrund af besvarelserne genereres en score for hvert tema (bortset fra *Bevægelsesglæde*). Scoren for hvert tema beregnes som et gennemsnit, hvor svarene på de enkelte udsagn tillægges en værdi fra 1 til 4 - "Kan ikke endnu" er 1, og "Kan" er 4. Resultaterne visualiseres derudover i en spindelvævsgraf, som giver et samlet overblik over barnets motoriske færdigheder. Temaet *Bevægelsesglæde* vises separat på en rød til grøn skala med fire kategorier.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets motoriske kompetencer, herunder grundbevægelser, opdelt i fin- og grovmotorik og de tre sanser, muskel-ledsansen, labyrintsansen og følesansen. Derudover vurderes barnets bevægelsesglæde. Redskabet måler således dimensioner inden for både sansestimuli, sanseintegration og motorik.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i følgende fem aldersgrupper: 9-14 måneder, 2-årsalderen, 3-årsalderen, 4-årsalderen samt 5-6-årsalderen.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Det er en forudsætning, at det pædagogiske personale har et godt kendskab til barnet, sætter sig ind i brugen af redskabet og læser vejledningsdokumenterne. Det er op til det enkelte dagtilbud at beslutte, om de vil besvare spørgsmålene på baggrund af forhåndskendskab til barnet eller observationer. Der er ikke retningslinjer for, hvordan en eventuel observation skal gennemføres.

Udviklerne oplyser, at det tager 10-12 minutter at bruge redskabet.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og kan indkøbes hos Rambøll.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en systemvejledning, der beskriver, hvordan man teknisk udfører motorikvurderingen. Derudover er der en introduktionsvejledning, der bl.a. beskriver indholdet af temaerne og de forskellige arbejdsgange for hhv. forvaltning, ledere og medarbejdere. Til sidst er der også en læsevejledning til fortolkning af resultaterne.

Redskabets vejledninger forholder sig til inddragelse af forældre bl.a. ved at inspirationsmaterialet også kan bruges af forældre.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle motorisk udvikling, og redskabets forståelse af motorisk udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en delvis beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Udviklerne oplyser, at redskabets indhold er baseret på normtal og aldersnedslag fra anvendte motoriktests, og at redskabet bygger på forskningsbaseret viden om børns motoriske udvikling og grundmotoriske færdigheder. Det fremgår dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de seks temaer) bygger på. Selvom udviklerne oplyser, at indholdet i de enkelte målepunkter er udviklet med inspiration fra de nævnte tests, udfoldes dette ikke yderligere.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført en statistisk test, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her

viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Der foreligger dog ikke dokumentation for, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid, eller hvorvidt redskabet måler konsistent uafhængigt af den person, der anvender det. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Det er ikke tydeligt beskrevet under hvilke forudsætninger, at redskabets pålidelighed understøttes, herunder eksempelvis retningslinjer for, hvordan man anvender redskabet for at sikre pålideligheden.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, selvom redskabet er delvist gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed i mindre grad dokumenteret, og redskabets gyldighed er ikke dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Rambøll 2021. *Rambøll Motorik 2.0*. Lokaliseret 30. juni 2021 på: <https://hjernenhjertet-dk.ramboll.com/dagtilbud/motorik>.

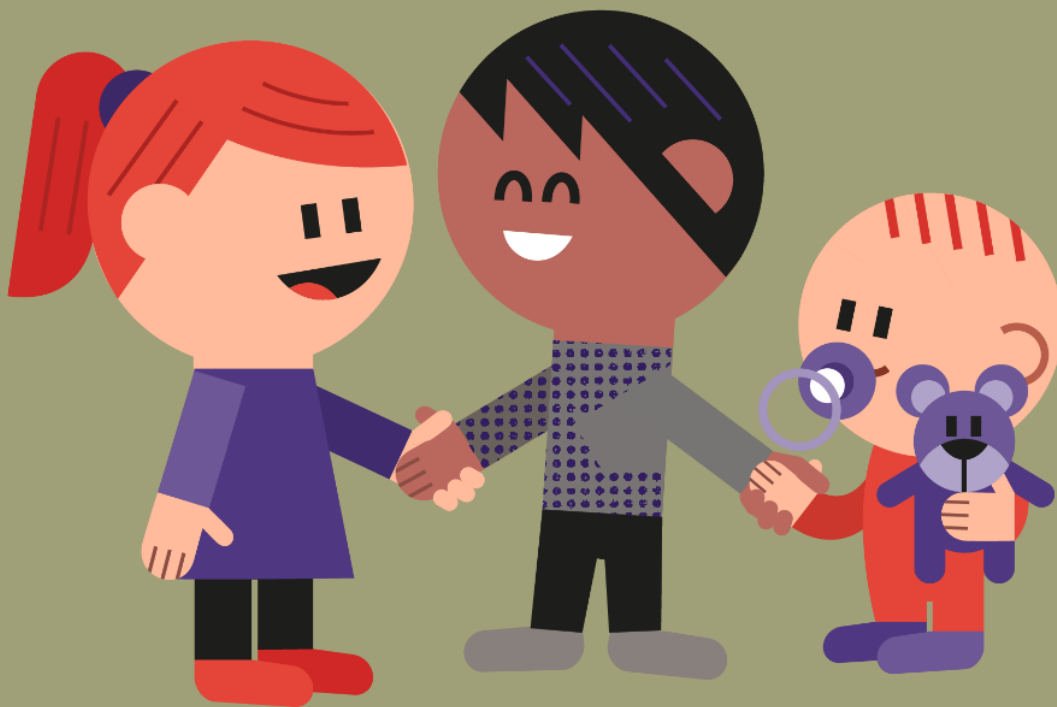
Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (2019). *Rambøll Motorik. Introduktionsvejledning. Hjernen&Hjertet – Dagtilbud*. Rambøll

Rambøll (u.å.). *Inspirationsmateriale. Rambøll Motorik*. Rambøll

Rambøll (u.å.). *Rambøll Motorik. Metodedokumentation*. Rambøll.

9 Måling af socioemotional udvikling



Børns socioemotionelle udvikling er et centralt element i børns udvikling, som dagtilbuddene skal understøtte, bl.a. gennem arbejdet med læreplanstemaerne *social udvikling* og *alsidig personlig udvikling*.

Kommuner kan anvende redskaber til at understøtte det enkelte barns socioemotionelle udvikling, til at udvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og til at evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. I denne del af håndbogen præsenterer vi fire konkrete redskaber til at vurdere børns socioemotionelle udvikling.

Fire redskaber til måling af socioemotionel udvikling er med i håndbogen

1. Rambøll Farvel og Goddag
2. Rambøll Alsidig Udvikling
3. Relationsanalyse
4. SEAM.

Hvad siger læreplanen om socioemotionel udvikling?

Børns socioemotionelle udvikling er en integreret del af læreplanstemaerne *Alsidig personlig udvikling* og *social udvikling*, hvor det står beskrevet at: *"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse. Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj mv."* (Børne- og Undervisningsministeriet 2018, 36ff.)

Den pædagogiske læreplan opstiller to mål for dagtilbuddenes arbejde med hhv. alsidig personlig udvikling og social udvikling

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryk og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

(Børne- og Undervisningsministeriet 2018, 36ff.)

Derfor er socioemotionel udvikling vigtigt

Børns socioemotionelle udvikling i dagtilbud handler om den sociale og følelsesmæssige udvikling, som vi fra forskningen ved, udgør grundlæggende byggesten i barnets udvikling af sin personlighed. Den tidlige socioemotionelle udvikling er en forudsætning for barnets senere læring og udvikling og gør barnet i stand til at indgå i sociale samspil, opbygge nære relationer og være en aktiv del af et demokratisk samfund. Derfor har den socioemotionelle udvikling også stor betydning for barnets livskvalitet og trivsel i det daglige liv i dagtilbuddet, da den bl.a. influerer på barnets mulighed for at håndtere sine egne og andres følelser og ikke mindst at få gode venner.

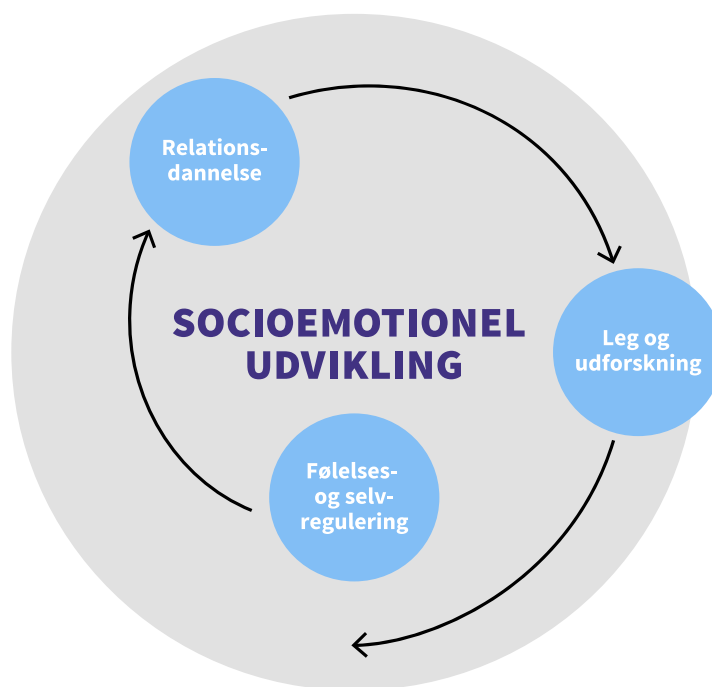
Forskning viser desuden, at børns socioemotionelle udvikling også har betydning for barnet på længere sigt. Bl.a. peger studier på, at veludviklede sociale færdigheder bidrager til lysten til at lære og til at styrke akademiske færdigheder, og at børn med velfungerende sociale kompetencer er mere succesfulde både i skole og i livsforløb på langt sigt. Forskning peger også på, at børn, hvis socioemotionelle udvikling ikke er optimal og måske er forstyrret, har større risiko for senere at udvikle egentlige sociale og adfærdsmæssige problemer i dagtilbud eller skole og uddannelsessystem. Forskning viser, at særligt perioden 0-3 år er vigtig for barnets socioemotionelle udvikling. Her udvikles de grundlæggende byggesten, og forskellen mellem de stærkeste og de svageste etableres og varer ved gennem skolealderen og senere hen. Der er derfor mange gode argumenter for at understøtte børns tidlige socioemotionelle udvikling i dagtilbud.

Hvad måler redskabet?

Forskellige faglige perspektiver forstår og definerer socioemotionel udvikling forskelligt. Alligevel er der overvejende enighed om, at man kan anskue barnets udvikling ud fra tre dimensioner: følelses- og selvregulering, relationsdannelse og leg og udforskning, som illustreret i figuren nedenfor.

FIGUR 9.1

Dimensioner i socioemotional udvikling



Barnets evne til *følelses- og selvregulering* udvikles fra den spæde alder, og det er en helt grundlæggende forudsætning for barnets senere udvikling og trivsel. Følelses- og selvregulering handler om barnets evne og udvikling af mere eller mindre hensigtsmæssige strategier til at opleve, regulere og udtrykke positive såvel som negative følelser – både i barnets nære relationer og i sociale relationer med andre voksne og med jævnaldrende børn. Det kan fx være vuggestuebarnet, der bliver ked af, at kammeraten tager legetøjet ud af hånden på ham, og tydeligt viser det og råber ”Nej! Min!”. Eller børnehavebarnet, der sidder uroligt til morgensamling og har svært ved at vente på, at det bliver hendes tur til at fortælle, fordi hun er spændt over at skulle fortælle om sin fødselsdag. Følelses- og selvregulering er også vigtigt for barnets udvikling af *empati*, der bl.a. handler om barnets evne til at genkende og forstå egne og andres følelser, reaktioner og grænser. Det indebærer at kunne sætte sig ind i andres perspektiver samt at kunne veksle mellem egne og andres perspektiver. Det kan fx vise sig ved barnet, der trøster sin ven, der er væltet på løbecyklen, eller barnet, der hurtigt genoptager legen med sin ven efter en konflikt.

Relationsdannelse handler om, at barnet udvikler gode relationer både til andre børn og til voksne, og at barnet trives i relationerne og oplever at høre til. Det indebærer, at barnet har tillid og tiltro til sin omverden, der sætter det i stand til at knytte tætte relationer og indgå i forskellige sociale sammenhænge. Det kan fx vise sig, ved at barnet har en ven, som det foretrækker at lege med. Det kan også være barnet, der viser særlig glæde ved en bestemt voksen i dagtilbuddet, eller barnet, som henvender sig til de voksne og spørger om hjælp, hvis barnet har slået sig eller er kommet i en konflikt, som barnet ikke selv kan løse – i tillid til, at de voksne vil hjælpe og trøste. Relationsdannelse indebærer også samarbejde, konfliktløsning og kommunikation. Det kan vise sig i børnenes leg, fx når barnet deler legemaden i køkkenkrogen: ”Værsgo, én til Julie – og én til mig.”

Udforskning og leg handler om, at barnet undersøger og tager del i sin omverden. Når barnet føler sig tryk og har tillid til sig selv og tiltro til sin omverden, bevæger det sig ud i nye og ukendte situationer med større nysgerrighed og sikkerhed. Det viser sig, ved at barnet leger og lærer og er åben over for oplevelser. Et eksempel kan være, at det trygge barn træder sikkert og nysgerrigt ud på legepladsen, mens det mindre trygge barn holder sig tæt til det pædagogiske personale og har svært ved at tage initiativ til at komme i gang med at lege. Det trygge barn udviser vedholdenhed og lader sig ikke slå ud, men prøver igen, hvis noget ikke lykkes i første forsøg.

Når I skal vurdere, om et redskab er velegnet til at måle børns socioemotionelle udvikling, bør I derfor undersøge, om redskabet dækker et eller flere af de tre centrale dimensioner af socioemotional udvikling: følelses- og selvregulering, relationsdannelse og udforskning og leg. Området socioemotional udvikling er meget forskelligt defineret i forskellige redskaber, og nogle redskaber anvender helt andre begreber som fx robusthed og forandringsparathed. Det kræver derfor en oversættelse, når redskabets dækkeevne vurderes. I vores beskrivelse og vurdering af redskaberne har vi givet et bud på en sådan oversættelse, så I kan danne jer et indtryk af, hvad de vurderede redskaber måler, og hvordan de dækker barnets socioemotionelle udvikling.

Litteratur

Børne- og Socialministeriet (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*. Lokaliseret 14. oktober 2021 på: <https://emu.dk/dagtilbud/forskning-og-viden/den-styrkede-paedagogiskelaereplan-rammer-og-indhold>.

Brandtzæg, I., & Torsteinson, S. (2016). *Se barnet indefra – Hvordan man arbejder med tilknytning i daginstitutionen*. Hans Reitzel.

EVA. (2019). *Kort om social udvikling. Inspiration til at arbejde med læreplanstemaet social udvikling*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2019). *Kort om alsidig personlig udvikling. Inspiration til at arbejde med læreplanstemaet alsidig personlig udvikling*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

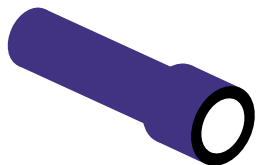
Jensen, B. 2014. *Vidensnotat 2 – Sociale kompetencer. Institut for pædagogik og læring*. Aarhus Universitet.

Kiil, A., Arendt, J. N., & Rosholm, M. (2016). *Measuring Child well-being- An overview of potential measurement instruments*. KORA.

Pontoppidan, M., & Niss, N. K. (2014). *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. SFI.

Rambøll, Aarhus Universitet, & Syddansk Universitet. (2016). *Børns tidlige udvikling og læring – Målgrupperapport*. MBUL.

9.1 Rambøll Farvel og Goddag



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 5-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ca. 20 minutter pr. barn.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet. Men praktisk muligt.

Beskrivelse

Rambøll Farvel og Goddag er udviklet af KL, ministerier og kommuner i 2009-10 i samarbejde med forskere og praktikere. Redskabet var ét af KL's FKO²⁹-redskaber til kvalitetsmålinger i dagtilbud. Ifølge udviklerne er redskabet opbygget ud fra en erfaringsbaseret og pragmatisk tilgang, men også på baggrund af forskningsviden om, hvilke aspekter der er centrale for børns udvikling og læring. I 2013-2014 udviklede Rambøll denne it-understøttede version af redskabet, som nedenstående beskrivelse tager udgangspunkt i³⁰.

Formålet med Farvel og Goddag er at vurdere børns robusthed og forandringsparathed med henblik på at skabe en god overgang fra dagtilbud til skole.

²⁹ Faglige Kvalitets oplysninger

³⁰ KL oplyser, at redskabet stadig er tilgængeligt på KL's hjemmeside.

Redskabet består af et skema, der skal udfyldes af både fagpersoner og forældre. I skemaet vurderes det enkelte barns robusthed og forandringsparathed i tre forskellige kontekster: dagtilbuddets hverdagsaktiviteter, voksertilrettelagte aktiviteter og børneengangsatte aktiviteter. Barnets robusthed vurderes med en række spørgsmål inden for fire dimensioner:

1. Selvværd
2. Energi og lyst til at deltage
3. Sociale kompetencer
4. Kognitive kompetencer

Barnets forandringsparathed vurderes med en række spørgsmål inden for tre dimensioner:

1. Nysgerrighed
2. Kommunikative og forhandlingsmæssige kompetencer
3. Følelsesmæssig modenhed.

Kompetencerne vurderes på en femtrinsskala gående fra "Slet ikke" til "I meget høj grad/Altid". På baggrund af besvarelserne genereres en score for hver dimension inden for hver af de tre kontekster, og der genereres en samlet score for hver dimension. Resultaterne vises både for fagpersoners og forældrenes besvarelse, og derudover visualiseres resultaterne også i en spindelvævsgraf.

Redskabet indeholder desuden inspirationsmateriale, der kan understøtte dagtilbuddets arbejde med at skabe gode overgange fra dagtilbud til skole. Der er også mulighed for lokal tilpasning.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Robusthed dækker over dimensionerne selvværd, energi og lyst til at deltage, sociale kompetencer samt kognitive kompetencer. Forandringsparathed dækker over dimensionerne nysgerrighed, kommunikative og forhandlingsmæssige kompetencer samt følelsesmæssige kompetencer. Barnets robusthed og forandringsparathed vurderes i tre kontekster, nemlig dagligdagsaktiviteter, pædagogisk tilrettelagte aktiviteter og børnestyrede aktiviteter.

Redskabet måler således både dimensioner inden for følelses- og selvregulering, relationsdannelse samt leg og udforskning.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i daginstitutioner til børn i alderen 5-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Det anbefales, at det pædagogiske personale indledningsvist læser spørgeskemaet og danner sig et indtryk af, hvad de skal vurdere. Skemaet udfyldes på baggrund af almindelige, dagligdags observationer af barnet, men det anbefales, at den samlede børnegruppe observeres en-tre uger forud for vurderingen. Det er hensigten, at redskabet skal anvendes to-tre gange i løbet af det sidste år, barnet går i dagtilbuddet. Derudover er der udarbejdet et orienteringsbrev målrettet forældrene med praktisk information og oplysninger om formålet med redskabet. Forældre gennemfører besvarelsen elektronisk.

Det tager ca. 20 minutter at udfylde spørgeskemaet pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet er et It-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og kan således indkøbes hos Rambøll. Da redskabet er en videreudvikling af KL's redskab Farvel til dagtilbud og goddag til skole, kan der være andre it-udbydere, der også tilbyder it-understøttelse af redskabet.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en systemvejledning, der beskriver, hvordan man rent teknisk udfører vurderingen i platformen Hjernen&Hjertet. Derudover er der en kort og overordnet vejledning til brugen af redskabet samt en læsevejledning til fortolkning af resultaterne. I redskabet opfordres der til, at samarbejde og dialog med barnets forældre indgår som en del af redskabets anvendelse.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.

Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle socioemotional udvikling med fokus på overgangen fra dagtilbud til skole., og redskabets forståelse af socioemotional udvikling er beskrevet.

Vidensgrundlag: Udviklerne oplyser, at redskabet er baseret på det forskningsbaserede FKO-værktøj 'Farvel dagtilbud og goddag skole, og det forskningsmæssige vidensgrundlag og konstruktionen af selve redskabet er derfor ikke beskrevet yderligere.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet kun er delvist gennem-sigtigt, og der foreligger ingen dokumentation for redskabets pålidelighed og gyldighed. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

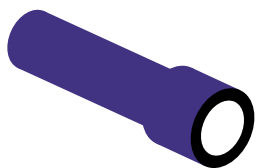
Redskabet

Rambøll (u.å.). *Farvel til dagtilbud og goddag til skolen*. Lokaliseret 27. august 2021 på: [Farvel og Goddag - Hjernen&Hjertet \(ramboll.com\)](https://www.ramboll.com/Farvel-og-Goddag-Hjernen-Hjertet)

Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (u.å.). *Farvel til dagtilbud og goddag til skolen*. Lokaliseret 27. august 2021 på: [Farvel og Goddag - Hjernen&Hjertet \(ramboll.com\)](https://www.ramboll.com/Farvel-og-Goddag-Hjernen-Hjertet)

9.2 Rambøll Alsidig Udvikling



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ca. 10-15 minutter.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet, men praktisk muligt.

Beskrivelse

Rambøll Alsidig Udvikling er baseret på redskabet Farvel & Goddag. Redskabet bygger på Jan Tønnesvangs teori om kvalificeret selvbestemmelse, og det blev udviklet i år 2016. Redskabet er en del af Rambøll Dialog, der understøtter dagtilbuddets arbejde med forældresamtaler.

Formålet med Rambøll Alsidig Udvikling er at understøtte det pædagogiske arbejde med barnets alsidige udvikling og understøtte samarbejdet mellem det pædagogiske personale og forældre om barnets trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. Udvikleren oplyser, at redskabet kan benyttes som et dialogredskab, og ikke som en test af barnet, samt at redskabets resultater giver et øjebliksbillede af forældres og pædagogers vurdering af barnet. Redskabet benyttes typisk som grundlag for samtalen med forældre om barnets personlige og sociale udvikling i forbindelse med overgang, fx fra vuggestue til børnehave.

Redskabet består af et spørgeskema tilpasset barnets alder (9-14 måneder, 3 årsalderen og 5-6 årsalderen). Hvert spørgeskema består af enten 12 eller 18 spørgsmål fordelt på seks temaer med fokus på barnets alsidige personlige udvikling og sociale kompetencer.

De seks temaer er:

1. Sociale spilleregler
2. Relationer
3. Empati
4. Følelser
5. Nysgerrighed
6. Fordybelse.

For hvert udsagn registreres barnets færdigheder ved hjælp af kategorierne "Kan", "Kan næsten selv", "Kan med hjælp" og "Kan ikke endnu". For hvert udsagn er der eksempler på indikatorer på, at et barn har opnået en given kompetence.

Pædagogen og forældrene udfylder hvert sit skema for det enkelte barn. Pædagogens og forældrenes besvarelser samles til én dialogprofil for barnet. Resultaterne vises i et spindelvævsdiagram, hvor forældrenes og personalets vurderinger kan ses samtidigt. Redskabet indeholder en SMTTE-model til efterfølgende indsatser og evaluering. Desuden er der mulighed for lokal tilpasning.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler seks dimensioner af barnets alsidige personlige udvikling og sociale kompetencer, nemlig sociale spilleregler, relationer, empati, følelser, nysgerrighed og fordybelse. Redskabet måler således dimensioner inden for følelses- og selvregulering, relationsdannelse samt leg og udforskning.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud til børn i tre aldersgrupper. De tre aldersgrupper er defineret ud fra de tidspunkter, hvor der typisk sker overgange fra ét miljø til et andet. Aldersgrupperne er 9-14 måneder, 3-årsalderen og 5-6-årsalderen.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men det forudsætter, at personalet har et godt kendskab til barnets trivsel, læring og udvikling. Udfyldelsen af skemaet sker på baggrund af generelt

kendskab til barnets sociale kompetencer og personlige udvikling i forhold til seks centrale kompetenceområder.

Det tager ca. 10-15 minutter at udfylde skemaet.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er en del af Rambølls platform Hjernen&Hjertet og kan således indkøbes via Rambøll. Redskabet indgår som en del af redskabet Rambøll Dialog. Det er også muligt at anvende redskabet uden først at have besvaret spørgsmålene i Rambøll Dialog.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en kort vejledning, der beskriver redskabet, og hvordan man tilgår det. Vejledningen omhandler både Rambøll Dialog og Rambøll Alsidig udvikling. I vejledningen beskrives retningslinjer for registrering og fortolkning af svar kort. Der medfølger ikke vejledning til tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer.

Redskabet understøtter forældrenes inddragelse i vurderingen af barnet, da de forud for en samtale også udfylder skemaet.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår tydeligt, at redskabet har til hensigt at måle socioemotional udvikling, og redskabets forståelse af socioemotional udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en delvis beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Udviklerne oplyser, at redskabet er udviklet med udgangspunkt i forskning, men dette udfoldes ikke yderligere. Det fremgår kun delvist, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de seks dimensioner) bygger på, da disse kun udfoldes i begrænset omfang.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Udviklerne har ligeledes undersøgt, hvorvidt forældre og pædagoger bruger redskabet konsistent, dvs. opnår samme resultat, når de vurderer samme barn. Resultaterne viser, at der i flere tilfælde ikke nødvendigvis er overensstemmelse mellem besvarelsene. Udvikleren påpeger i den forbindelse, at succeskriteriet for værktøjet ikke er fuld overensstemmelse mellem pædagog og forældrebesvarelser, men nærmere

at facilitere en dialog. Der foreligger ikke dokumentation for, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid. Der foreligger ikke dokumentation for, at redskabet måler konsistent, når forskellige pædagoger vurderer samme barn. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udvikleren selv.

Det er ikke tydeligt beskrevet under hvilke forudsætninger, at redskabets pålidelighed understøttes, herunder eksempelvis retningslinjer for hvordan man anvender redskabet, for at sikre pålideligheden.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, selvom redskabet er delvist gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed i mindre grad dokumenteret, og redskabets gyldighed ikke er dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

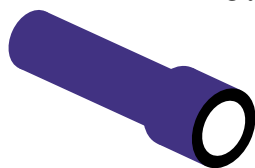
Redskabet

Rambøll. *Rambøll Alsidig Udvikling*. Lokaliseret d. 10. juni 2021 på: [https://hjernenhjertet-dk.amboll.com/dagtilbud/data/alsidig-udvikling](https://hjernenhjertet.dk.amboll.com/dagtilbud/data/alsidig-udvikling)

Litteratur og anden dokumentation

Rambøll (u.å.). *Rambøll Alsidig Udvikling. Metodedokumentation*. Rambøll.

Rambøll. *Rambøll Alsidig Udvikling*. Lokaliseret d. 10. juni 2021 på: [https://hjernenhjertet-dk.amboll.com/dagtilbud/data/alsidig-udvikling](https://hjernenhjertet.dk.amboll.com/dagtilbud/data/alsidig-udvikling).



9.3 Relationsanalyse

Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 3-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

10-15 minutter.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet. Men praktisk muligt.

Beskrivelse

Redskabet er udviklet af INFOBA, der er en virksomhed, der udvikler digitale løsninger til dagtilbud og skole. Det er udviklet i 2019 med afsæt i forskning på området og i samarbejde med praksis.

Formålet med Relationsanalyse er at foretage en systematisk kortlægning af barnets relationer til andre børn og voksne i daginstitutioner samt at få et øveblik over relationerne i en gruppe (et relationslandskab) med henblik på at understøtte personalets arbejde med relationer.

Redskabet er et observationsredskab, der består af en række refleksionsspørgsmål, der skal danne afsæt for personalets vurdering af barnets relationer. Det består af to såkaldte faser med en række underordnede delområder, der hver indeholder en række spørgsmål.

Fase 1 består af delområderne:

1. Positionering

2. Tilknytning
3. Relationskompetente handlinger.

Hvert delområde har 6 spørgsmål, som barnet vurderes indenfor. Vurderingen angives på en glidende skala, fra i 'Meget lav grad' til 'Meget høj grad'. Man markerer med musen på skalaen, så man angiver ikke et præcist afgrænset svar, men en cirka placering.

Svarene på spørgsmålene formidles visuelt i en cirkel, hvor hvert delområde er et *lagkagestykke* i cirklen, og hvert stykke er inddelt i delområdets spørgsmål. Svaret på hvert spørgsmål omdannes til en farvelægning af feltet, svarende til placeringen på skalaen, dvs. ingen farve, hvis der er svaret 'meget lav grad' og fuld farvelægning, hvis der er svaret i 'meget høj grad'. Næste gang, der foretages en vurdering, bliver denne skraveret i cirklen markeret med en ny farve.

På baggrund af analysen placeres barnet på redskabets startside i én af følgende kategorier:

- Grøn: Har ikke behov for specifik opmærksomhed
- Gul: Har behov for opmærksomhed på udvikling
- Rød: Har behov for fokuseret indsats.

Fase 2 består af delområderne:

1. Empati
2. Deltagelse og medindflydelse
3. Børnefællesskabet
4. Legen.

Hvert delområde i fase 2 har ca. 25 spørgsmål, som barnet vurderes indenfor. Vurderingen angives ud fra kategorierne 'Kan', 'Kan delvist' og 'Kan ikke'. Svarene formidles i et søjlediagram med en tværgående bjælke, der viser, hvordan barnet placerer sig i forhold til de andre børn.

Derudover er det muligt at tilføje egne refleksioner til hvert delområde i en åben og lukket del. Det fremgår ikke, hvad forskellen på de to er.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets socioemotionelle udvikling inden for delområderne positionering, tilknytning, relationskompetente handlinger, empati, deltagelse og medindflydelse, børnefællesskabet og legen. Redskabet måler således dimensioner inden for følelses- og selvregulering, relationsdannelse samt leg og udforskning.

Målgruppe

I selve redskabet angives det ikke, hvilken aldersgruppe redskabet kan anvendes til. Udviklerne oplyser, at det kan anvendes i dagtilbud til børn i alderen 3-6 år, men at det derudover også kan anvendes på ældre eller yngre børn.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Der angives ikke særlige forudsætninger for brug af redskabet, og der angives ikke et forventet tidsforbrug til gennemførelse. Udviklerne oplyser, at det tager mellem 10 og 15 minutter pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af INFOBA.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder slet ikke en skriftlig vejledning til anvendelse af redskabet og fortolkning af svar. Udviklerne oplyser desuden, at de kan komme ud og give vejledning samt tilbyder telefonisk og digital support.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet i den dertilhørende vejledning.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår delvist tydeligt, at redskabet har til hensigt at måle socioemotionel udvikling, men redskabets forståelse af socioemotionel udvikling er ikke beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Det forskningsmæssige vidensgrundlag beskrives kort i vejledningen, hvor der også fremgår en litteraturliste med henvisninger. Udsagnene under de tre delområder i fase 1 er meget velbeskrevne, men det fremgår ikke tydeligt, hvilket konkret vidensgrundlag de bygger på. Delområderne i fase 2 beskrives ikke yderligere.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet ikke er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er ikke dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

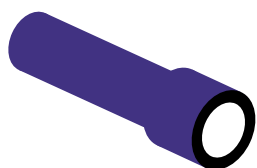
Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at se resultaterne for flere børn samtidig i en tilknyttet del kaldet Relationslandskab.

Redskabet

INFOBA (2021). *Relationsanalyse*. Lokaliseret d. 25. juni 2021 på: <https://web.infoba.dk/leg-og-laering/relationsanalyse/>.

Litteratur og anden dokumentation

INFOBA (2021). *Relationsanalyse*. Lokaliseret d. 25. juni 2021 på: <https://web.infoba.dk/leg-og-laering/relationsanalyse/>.



9.4 SEAM - Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure

Sammenfatning

Oprindelsesland

USA. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-5 ½ år (skolestart).

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

10 minutter.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Velegnet, men ikke praktisk muligt.

Beskrivelse

SEAM er oprindeligt udviklet i 2007 i en pilotversion af en forskningsgruppe i USA. Redskabet er sidenhen afprøvet og revideret og blev udgivet i forlagsregi i 2014. Den danske version er udgivet i 2017. Redskabet bygger på viden om socioemotional udvikling hos børn i vestlige kulturer og har et ressourcefokuseret udgangspunkt.

Formålet med SEAM er at iagttage børns socioemotionelle og adfærdsmæssige udvikling med henblik på tidlig identifikation af vanskeligheder inden for området. Derudover skal redskabet bidrage til at forebygge problemer ved at skabe gode relationer til forældre og styrke samspillet mellem det pædagogiske personale og barnet i barnets første leveår.

Redskabet består af spørgeskemaer samt en vejledning. Redskabet omfatter skemaer til aldersgrupperne 2-17 måneder, 18-35 måneder og 3 år til skolestart. Et skema udfyldes af barnets pædagog (SEAM pædagog), mens et andet udfyldes af dets forældre (SEAM Forældre). Skemaerne inde-

holder de samme udsagn, men pædagogskemaerne er udstyret med aldersanvisninger for, hvornår den pågældende adfærd forventes at optræde. Redskabet omfatter derudover et familieskema (SEAM Familieprofil), som forældrene kan udfylde om deres egen rolle i forhold til barnets udvikling.

Redskabet måler barnets socioemotionelle og adfærdsmæssige udvikling og trivsel inden for 10 adfærdsdomæner, der tilsammen dækker to overordnede dimensioner:

1. Empati og Selvregulering
2. Samarbejde.

Hvert adfærdsdomæne består af en række udsagn. Udsagnene bygger på forventninger om, hvilke kompetencer barnet er i gang med at udvikle inden for det pågældende aldersinterval. Det vurderes, om hvert udsagn er "Sandt", "Delvis sandt", "Sjældent sandt" eller "Ikke sandt" for barnet. Derudover er det muligt at markere, om udsagnet bør være et fokusområde eller et bekymringsområde, der skal være i fokus efterfølgende.

Resultaterne samles herefter i et opsummeringsskema. I den danske udgave af redskabet kan udsagnene efterfølgende omregnes til scorer for hvert enkelt adfærdsdomæne, og der kan herefter udregnes en totalscore.

Det danske pædagogskema til vurdering af barnet er standardiseret og normeret på baggrund af 9.827 danske børn. De danske normer udtrykker udelukkende den procentmæssige placering i forhold til den aldersvarende normgruppe.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i USA og bearbejdet til en dansk version i 2017.

Måleområde

Redskabet måler 10 adfærdsdomæner inden for to overordnede dimensioner *Empati og Selvregulering* samt *Samarbejde*. Redskabet måler således dimensioner inden for følelses- og selvregulering, relationsdannelse samt leg og udforskning.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-5,5 år (skolestart).

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men forudsætter, at det pædagogiske personale læser vejledningen og sætter sig ind i brugen af redskabet. Udvikleren oplyser, at det kan kræve en faglig hjælp til anvendelse og fortolkning af resultater (normerne).

Skemaet til personalets vurdering af barnet udfyldes på baggrund af almindelige dagligdags observationer af barnet. Derudover anbefales det, at personalet udfylder skemaet om forældrenes vurdering af barnet samt familieskemaet på baggrund af interview med forældrene.

Redskabet angiver ikke et forventet tidsforbrug til gennemførelse, men andre studier oplyser, at det tager ti minutter for det pædagogiske personale at udfylde skemaet til vurdering af barnet, når de er fortrolige med redskabet.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Hogrefe Psykologisk Forlag.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder ikke vejledning med retningslinjer for tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer. Udvikleren oplyser, at dette ikke er meningsfyldt, da det pædagogiske personale skal basere målingen på en vurdering af barnets adfærd bagudrettet og ikke på baggrund af observationer foretaget i et afgrænset observationstidsrum. Redskabet indeholder en vejledning med retningslinjer for registrering og udregning af score. Da udregningen af percentilscoren er et dansk supplement, er der ikke udarbejdet formelle anvisninger til fortolkningen af scoren.

Familieskemaet sætter fokus på forældrenes ressourcer og behov med hensyn til at understøtte barnets udvikling. Redskabet indeholder ikke forslag til mulige indsatser og aktiviteter.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår tydeligt, at redskabet har til hensigt at måle socioemotional udvikling, og redskabets forståelse af socioemotional udvikling er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en delvis beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag målepunkterne (de ti adfærdsdomæner) bygger på, men udvikleren oplyser, at dette fremgår af bagvedliggende forskningsartikler.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der ikke gennemført statistiske analyser, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. For den amerikanske udgave af skemaerne (til forældre og pædagoger) foreligger der dog dokumentation for, at redskabet måler stabilt over tid. For det amerikanske pædagogiskema foreligger der desuden dokumentation for, at redskabet måler det konsistent, når forskellige

personer anvender redskabet. Der foreligger ikke dokumentation for, at andre end udviklerne selv har undersøgt redskabets pålidelighed.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Den danske version af redskabet er blevet pilottestet i 14 kommuner og er på baggrund heraf normrefereret. Den danske tilpasning er valideret af en ekspertgruppe samt via kvalitative undersøgelser. Et kvalitativt dansk studie viser desuden, at redskabet vurderes positivt af det pædagogiske personale. Gyldigheden af den amerikanske og danske version af pædagogiskemaet er undersøgt af hhv. udviklerne og den danske udvikler. Den danske udvikler har i samarbejde med andre forskere gennemført en række statistiske analyser af redskabets gyldighed. Bl.a. er der foretaget sammenligninger med to andre validerede redskaber, som finder støtte til redskabets gyldighed. Gyldigheden af forældreskemaet er dog kun undersøgt for den amerikanske version.

Formålet med redskabet er at kunne måle fremgang blandt de mindre velfungerende børn, og dette bekræftes af et dansk studie. Som en følge er redskabet mindre velegnet til at belyse fremgang hos de allermest velfungerende børn. Redskabets gyldighed er i den danske udgave undersøgt af andre forskere i samarbejde med udvikleren.

Resultatniveau

Redskabets praktiske udformning gør det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau, da redskabet ikke findes i en it-understøttet version.

Men redskabet vil være velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet er delvist genomsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Redskabet

Squires, J., Bricker, D., Waddell, M., Funk, K., Clifford, J., & Hoselton, R. (2017). *SEAM Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure*. Dansk udgave med bidrag af Nina Madsen Sjö og Svend Kreiner. Virum: Hogrefe Psykologisk Forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Bleses, D., Jensen, P., Nielsen, H., Sehested, K. K., & Sjøe, N. M. (2016). *Børns tidlige udvikling og læring. Målgrupperapport*. Rambøll Management Consulting, Aarhus University, & University of Southern Denmark.

Sjoe, N. M., Bleses, D., Dybdal, L., Nielsen, H., Sehested, K. K., Kirkeby, H. Kreiner, S. & Jensen, P. (2019). Measurement Properties of the SEAM Questionnaire Using Rasch Analysis on Data From a Representative Danish Sample of 0- to 6-Year-Olds. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 37 (3) 320–337.

Sjoe, N. M, Kiil, A., Bleses, D., Dybdal, L., Kreiner, S. & Jensen, P. (2018). Assessing strengths and difficulties in social development: a comparison of the Social Emotional Assessment Measure (SEAM) with two established developmental psychopathological questionnaires. *European Journal of Developmental Psychology*, 17 (1), 103-122

Squires, J., Bricker, D., Waddell, M., Funk, K., Clifford, J., & Hoselton, R. (2014). *Social-Emotional Assessment/Evaluation Measure (SEAMTM), Research Edition*. Baltimore: Brookes Publishing.

10 Måling af begyndende matematisk opmærksomhed



Børns begyndende matematiske opmærksomhed er et element i læreplanstemaet *Natur, udeliv og science*. Børn erfarer verden gennem matematiske såvel som sproglige begreber. Flagstangen er ”høj”, lillesøster er ”lav”. Marken er ”stor”, Simon har ”flest” LEGO-klodser, vi har ”den samme” bluse på, og vi løber ”hurtigt”. Det er alt sammen eksempler på børns begyndende matematisk opmærksomhed. I denne del af håndbogen præsenterer vi et måleredskab til måling af begyndende matematisk opmærksomhed.

Ét redskab til måling af begyndende matematisk opmærksomhed er med i håndbogen

1. MIO: Matematikken, Individet, Omgivelserne.

Hvad siger læreplanen om begyndende matematisk opmærksomhed?

Børns udvikling af begyndende matematiske opmærksomhed er en integreret del af læreplanstemaet *Natur, udeliv og science*, hvor der særligt er fokus på den begyndende matematisk opmærksomhed under elementet *science*: ”En sciencetilgang betyder, at læringsmiljøet giver børnene mulighed for at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhænge og støtter børnene i at kategorisere og systematisere deres omverden ved hjælp af relationspar, som mange/få, stor/lille, tung/let, over/under, osv. Det pædagogiske personale tilrettelægger desuden læringsmiljøet, så det giver børn mulighed for at eksperimentere med antal, rum og form som tidlige indgange til det matematiske sprog.” (Bilag 5 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer).

I den pædagogiske læreplan har et af de to pædagogiske mål for dagtilbuddenes arbejde med natur, udeliv og science særligt fokus på den begyndende matematiske opmærksomhed:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

(§ 11 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

Derfor er begyndende matematisk opmærksomhed vigtigt

Begyndende matematisk opmærksomhed giver børn mulighed for at opleve deres omverden og sig selv på nye måder. Begyndende matematisk opmærksomhed beriger børnenes liv, da børnene udvider deres muligheder for at sanse og kommunikere mere rigt og nuanceret om sig selv og verden med andre og med sig selv. Desuden hænger fokus på begyndende matematiske opmærksomhed sammen med viden om, at børns sproglige og matematiske forståelse og handlemuligheder i 0-6-årsalderen har stor betydning for deres deltagelse og læringsmuligheder i grundskolen. Ligeledes er der viden, der peger på, at man kan forebygge senere matematiske vanskeligheder ved at medtænke matematik i dagtilbud. Dermed har begyndende matematisk opmærksomhed

betydning for børnenes livskvalitet, og derudover kan det få stor betydning for det enkelte barns fremtidige muligheder, ligesom det kan have betydning med hensyn til at sikre lige muligheder for alle børn.

Hvad måler redskabet?

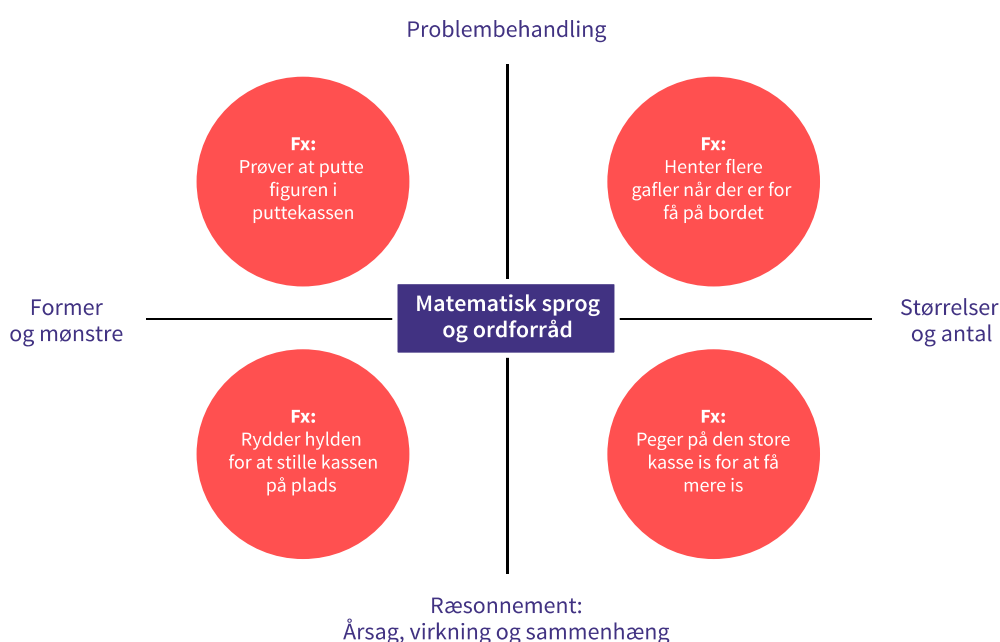
Et redskab har altid en eksplicit eller en implicit forståelse af matematik og matematisk udvikling. Helt overordnet kan man inden for begyndende matematisk opmærksomhed skelne mellem noget følelsesmæssigt og relationsmæssigt på den ene side og noget fagligt på den anden side.

Den følelsesmæssige og relationsmæssige side af matematikken handler om barnets glæde ved, vedholdenhed med hensyn til og motivation for at være matematisk opmærksom alene, sammen med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. I de senere år er man blevet opmærksom på, at denne side af matematikken er meget betydningsfuld for barnets udvikling.

Den faglige side af matematikken forstås, begrebsliggøres og vægtes forskelligt. Alligevel kan man generelt skelne mellem en række overordnede faglige aspekter af matematik: *former og mønstre*, *størrelser og antal*, *problembehandling* samt *ræsonnement*.

FIGUR 10.1

Aspekter af matematik



Som illustreret består begyndende matematisk opmærksomhed af to indholdsaspekter, nemlig *former og mønstre* og *størrelser og antal*. På tværs af indhold kan man iagttage *problembehandling* og *ræsonnement* som to centrale dimensioner. Tilsammen giver det fire felter, hvor børnene gennem matematisk sprog og aktivitet kan udvikle begyndende matematisk opmærksomhed, som er særligt relevant i alderen 0-6 år.

Matematisk sprog og ordforråd udvikler sig i alle fire felter, er tæt forbundet med barnets generelle sproglige udvikling og handler om, at barnet kender og anvender matematiske ord, der sætter barnet i stand til at koble matematiske erfaringer med sproget. Det kan være ord, der knytter sig til placering, fx det helt lille barn, der efter frokost hopper med numsen i stolen, peger på gulvet og siger "ned". Det kan også være ord, der knytter sig til antal, fx det 3-årige barn, der dækker bord og snakker med sig selv: "Tallerken ved *alle* stole. *Alle!*" Det kan også være ord, der knytter sig til symmetri og sammenligning, fx det 5-årige barn, der deler frugt ud: "Alle må tage det samme – kun to."

Problembehandling handler om barnets evne til at arbejde med problemer ved at prøve sig frem, korrigere, udforske og øve sig. Fx erfarer det 3-årige barn, at man ikke kan tage flyverdraget på, efter at man har taget støvler på. Tøjet må af igen og på i en anden rækkefølge. Problembehandling hænger tæt sammen med ræsonnement.

Ræsonnement er den del af begyndende matematisk opmærksomhed, som har med logisk tænkning at gøre. Det er her, at barnet gør erfaringer om årsag, virkning og sammenhæng og stifter bekendtskab med sproglige betegnelser som "hvis ... så" og begreber som alle, ingen, modsat, ens, fordi, før og efter. Det handler om barnets tænkemåder og om, hvordan det forbinder årsag og virkning og skaber forklaringer. Det kan fx være det 5-årige barn, der konstaterer, at det regner. Mens han tager gummistøvler på i garderoben, spørger han gennem døren til stuen: "Anne, det regner kun lidt, så vi behøver ikke at tage regnbukser på, vel?"

Former og mønstre er den del af begyndende matematisk opmærksomhed, som knytter sig til barnets begyndende geometriske forståelse. Det handler om at skelne former, at få øje på særlige kendetegn og at orientere sig rumligt. Opmærksomhed på *former* kan ses hos det 1-årige barn, der erfarer, at trækuglen ikke passer i det trekantede hul i puttekassen. *Mønstre* handler om, at barnet identificerer orden og dermed kan genkende og skabe mønstre, fx med materialer, rytmer eller bevægelser. Det kan være børnene, der finder billedlotteribrikken, der er magen til en anden.

Størrelser og antal er den del af begyndende matematisk opmærksomhed, som knytter sig til barnets forståelse af tal og mængder. Det handler om at genkende, forstå og håndtere tal og mængder. Opmærksomhed med hensyn til *antal* indebærer barnets begyndende evne til at tælle og dets begyndende kendskab til talrækken. Det kan fx være barnet på 3 år, der tæller: "1, 2, 3, 100!" *Antal* handler også om forståelse og anvendelse af tallenes betydning. Det kan fx være barnet, der siger "kun én is! Må vi ikke få 2?", hvor barnet begynder at koble talordet med sine erfaringer til en forståelse af, at 2 is er mere end 1. *Størrelse* handler om forståelse og erfaring med mængder. Det kan fx være barnet, der erfarer, at det tager længere tid at bygge tårnet, når man bygger med små magneter, end når man bygger med store magneter.

Når I skal vurdere, om et redskab dækker barnets begyndende matematiske opmærksomhed, bør I sikre jer, at redskabet iagttager barnets matematiske sprog, indholdsaspekterne *former og mønstre* og *størrelser og antal* og desuden dimensionerne *problembehandling* og *ræsonnement*.

Redskabet, der måler begyndende matematisk opmærksomhed, forstår og definerer begyndende matematisk opmærksomhed anderledes end håndbogens beskrivelse og også anderledes end redskaber, der ikke er medtaget. Det kræver derfor en oversættelse, når redskabets dækkelse skal vurderes. I vores beskrivelse og vurdering af redskabet, har vi givet et bud på en sådan oversættelse, så I kan danne jer et indtryk af, hvad det vurderede redskab måler, og hvordan det dækker barnets generelle begyndende matematiske udvikling.

Litteratur

Bäckman, K. (2015). *Matematisk gestaltande i förskolan*. Åbo Akademis Forlag.

Bishop, A. (1988). *Mathematical enculturation – a cultural perspective on mathematics education*. Dordrecht: Kluwer academic publishers.

Lindenskov, L. (2017). Langsommelighed og opmærksomhed ind i matematikundervisningen. *Viden om Literacy*, 22, 28-36.

Lindhardt, B. (2015). ”Øj der er over 1.000” ” ja, eller 25”. *Matematik*, 2.

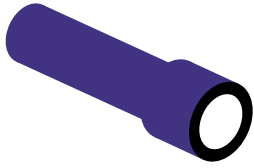
Pedersen, W. M. (2017). Matematik i børnehaven – et specialeprojekt. *Viden om Literacy*, 22, 102-107.

Rambøll, Aarhus Universitet, & Syddansk Universitet på vegne af Ministeriet for Børn, Ligestilling og Undervisning. (2016). *Børns tidlige udvikling og læring i dagtilbud – analyser af 0-6 årige børn i dagtilbud. Videnspublikation til kommuner*. Ministeriet for Børn, Ligestilling og Undervisning.

Skovlund, J. M. (2015). *Forskning og viden om 0-6 årige børns læring af matematik*. Sorø: UCSJ Forlag.

Zeuthen, F. (2015). *Matematisk opmærksomhed på pædagoguddannelsen – en kort introduktion*. Danske Professionshøjskoler.

10.1 MIO: Matematikken, Individet, Omgivelserne



Sammenfatning

Oprindelsesland

Norge. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 2-5 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I høj grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I høj grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Velegnet.

Beskrivelse

MIO (Matematikken, Individet, Omgivelserne) er udviklet og udgivet i Norge i 2008 på baggrund af et femårigt udviklingsarbejde i et samarbejde mellem forskere og praksis. I 2012 blev redskabet oversat til dansk og udgivet i Danmark. Redskabet bygger, ifølge udvikleren, på forskning om børns tidlige matematiske udvikling.

Formålet med MIO er at foretage systematiske observationer af børns matematiske udvikling med henblik på at understøtte en tidlig indsats og øge kendskabet til børns matematiske udvikling.

Redskabet er udviklet med inspiration fra sprogvurderingsredskabet TRAS (Tidlig registrering af sprogudvikling) og indeholder et observationsark og en håndbog. Observationsarket består af et cirkelskema med en række udsagn inddelt i felter efter udviklingsområde og barnets alder. Udviklingsområderne er Problemløsning, Geometri og Tal, og disse er inddelt i følgende:

Problemløsning:

1. Matematisk sprog
2. Ræsonnement

Geometri:

1. Form og position
2. Mønstre og ordning

Tal:

1. Talrækken og at kunne tælle
2. Antal

Observationsarket angiver barnets mulige præstationsniveau gennem en række udsagn knyttet til typisk viden og færdigheder i aldersspændet 2-5 år.

For hvert udsagn vurderer observatøren, om barnet mestrer udsagnet, og svaret registreres ud fra kategorierne "Mestrer", "Mestrer delvis" og "Mestrer ikke". Svarene registreres i felterne med hhv. fuld farvelægning, skravering eller ingen skravering.

Resultaterne formidles visuelt i cirklen, der viser barnets aktuelle udvikling i forhold til aldersforventningen. Ud over en beskrivelse af observationsarkenes udsagn, indeholder håndbogen en formidling af viden om børns matematiske udvikling målrettet det pædagogiske personale samt forslag til mulige indsatser og aktiviteter.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Norge og er oversat til dansk og udgivet i Danmark i 2012. De danske oversættere oplyser, at redskabet er afprøvet i Danmark og på den baggrund tilpasset danske forhold.

Måleområde

Redskabet måler barnets matematiske udvikling inden for tre områder: Problemløsning, geometri og tal. Hvert område er opdelt i to udviklingsområder. For problemløsning er de to udviklingsområder "matematisk sprog" og "ræsonnement", for geometri er det "form og position" samt "mønstre og ordninger". For området tal er udviklingsområderne "antal" og "talrækken og at kunne tælle". Redskabet måler således dimensioner af barnets matematiske sprog, indholdsaspekterne former og mønstre og størrelser og antal og desuden dimensionerne problembehandling og ræsonnement.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes i alle former for dagtilbud i alderen 2-5 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering. Redskabet forudsætter dog, at det pædagogiske personale har sat sig ind i redskabets teoretiske grundlag ved at læse vejledningen og har en god forståelse af de enkelte udsagn. Udvikleren foreslår, at observatøren foretager prøveobservationer for at blive fortrolig med redskabet. Det anbefales desuden, at observationsarket udfyldes af personalet i fællesskab efter individuel observation og fælles dialog. Det tilrådes, at vurderingen af barnet så vidt muligt baseres på naturlige situationer og barnets frie leg.

Redskabet angiver ikke et forventet tidsforbrug til gennemførelse, men pædagoger, der har afprøvet redskabet i Danmark, fandt det tidskrævende. Det anbefales, at barnet observeres over en periode på ca. to uger.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Alinea (tidligere Special-pædagogisk Forlag).

INFOBA har udviklet en it-understøttet version af redskabet. Vær opmærksom på, at der kan være ændringer i redskabets opbygning mv. i forhold til den trykte version. I beskrivelsen og vurderingen af redskabets kvalitet er det alene den trykte version, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder vejledning til tilrettelæggelse og gennemførelse af observationer og retningslinjer for registrering af svar. Vejledningen giver mulighed for lokal tilpasning. Der foreligger ikke dokumentation for, om den lokale tilpasning påvirker resultatet.

Redskabet understøtter fortolkning af resultater samt indsatser på baggrund af resultater gennem inspirations- og støttemateriale. Redskabet forholder sig ikke til inddragelse af forældre.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle begyndende matematisk opmærksomhed, og redskabets forståelse af begyndende matematisk opmærksomhed er beskrevet.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de seks matematiske udviklingsområder) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i høj grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet (det norske) er der gennemført statistiske analyser, der viser, at redskabet har en tilfredsstillende pålidelighed. Der foreligger også dokumentation for, at redskabet måler konsistent, når forskellige personer vurderer det samme barn. Der foreligger ikke dokumentation for, om redskabet måler stabilt over tid. Redskabets pålidelighed er undersøgt af andre forskere (i samarbejde med udviklerne) i et enkelt studie. Redskabets pålidelighed er dog ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Udviklerne påpeger, at redskabets pålidelighed forudsætter, at observatøren sætter sig ind i det teoretiske grundlag, som redskabet bygger på og har en god forståelse af de enkelte observationsudsagn.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i høj grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet (det norske) er der gennemført en statistisk analyse, der viser, at redskabet kan identificere børn med forsinket matematisk udvikling. Det vil sige, at observationspunkterne opfanger det, som de har til hensigt at måle. Der er også gennemført statistiske analyser, som understøtter gyldigheden af konstruktionen af redskabets dimensioner. Afprøvninger af den danske version af redskabet finder, at pædagogisk personale opfatter redskabet som let tilgængeligt og overskueligt.

Resultatniveau

Redskabet er velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er i høj grad dokumenteret.

I den trykte version af redskabet gør den praktiske udformning det dog ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau. I den it-understøttede version er det imidlertid muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Lindhardt, B., Andersen, M. W., & Pedersen, L. K. (red.). (2012). *MIO: Matematikken Individet Omgivelserne. Vejledning*. Herning: Special-pædagogisk forlag.

Lindhardt, B., Andersen, M. W., & Pedersen, L. K. (red.). (2012). *MIO: Matematikken Individet Omgivelserne. Observationsark*. Herning: Special-pædagogisk forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Andersen, M. W., & Petersen, L. K. (2011). *MIO (Matematik, individ og omgivelser): Om matematisk opmærksomhed i daginstitutioner*. København: Forlaget Navimat.

Lunde, O., & Løge, I. K. (2008). *Statistiske analyser av observasjonspunkterne i MIO*. Lokaliseret 7. februar 2018 på: <https://gan.aschehoug.no/content/download/113377/677987/file/Statisk%20analyse%20av%20observasjonspunktene%20-%20L%C3%B8ge%20og%20Lunde.pdf>.

Reikerås, E. & Løge, I. & Knivsberg, A. (2012). The Mathematical Competencies of Toddlers Expressed in Their Play and Daily Life Activities in Norwegian Kindergartens. *International Journal of Early Childhood*, 44 (1), 91-114.

11 Måling af sproglig udvikling



Kommunerne vælger selv, hvilke redskaber de vil anvende til at vurdere det enkelte barns sproglige udvikling i dagtilbuddet. Det gælder såvel den lovpligtige sprogvurdering af børn i 2- eller 3-årsalderen, som de redskaber kommuner måtte vælge at anvende til at understøtte det enkelte barns sproglige udvikling og til mere generelt at understøtte arbejdet med læreplanstemaet *Kommunikation og sprog*. I denne del af håndbogen præsenterer vi fem redskaber til at måle børns sproglige udvikling.

Fem redskaber til måling af sproglig udvikling er med i håndbogen

1. CDI-Sprogvurdering
2. SprogTrappen
3. Sprogvurdering 2 år
4. Sprogvurdering 3-6
5. TRAS.

Hvad siger loven og læreplanen om sprog?

I 2007 blev det lovpligtigt at sprogvurdere alle 3-årige børn i og uden for dagtilbud. I 2009 blev der indført lovkrav om, at alle børn i starten af børnehaveklassen skal have foretaget en sprogvurdering. I 2010 blev loven ændret, så dagtilbud alene er forpligtede til at vurdere de 3-årige børn, der vurderes at kunne have behov for sprogstimulering. Alle 3-årige børn, der ikke er optaget i et dagtilbud, skal fortsat sprogvurderes, ligesom børn i børnehaveklassen fortsat skal sprogvurderes. Fra 1. juli 2017 kan kommunen beslutte at fremrykke sprogvurderingen i 3-årsalderen til 2-årsalderen. Hvis kommunen har besluttet at fremrykke sprogvurderingen til 2-årsalderen, gælder det alle børn i kommunen. På baggrund af sprogvurderinger er kommunerne forpligtede til at gennemføre målrettet sprogstimulering for de børn, der har særlige behov for støtte til sproglig udvikling. I oktober 2021 indgik Folkeskoleforligskredsen Aftale om det fremtidige evaluerings- og bedømmelsessystem i folkeskolen. I aftalen fremgår det, ”at der skal udvikles et forbedret nationalt sprogvurderingsredskab. Det skal sikre en systematisk og ensartet vurdering af elever overalt i landet, samtidig med at data kan anvendes til at følge udviklingen lokalt og nationalt. Det vil over tid kunne skabe viden om sammenhængen mellem sproglige udfordringer og faglig udvikling senere hen. Det nationale redskab skal gøres obligatorisk for skoler at anvende til sprogvurderingerne i børnehaveklassen. Det forbedrede nationale sprogvurderingsredskab udvikles med afsæt i Sprogvurdering 3-6 og Sprogprøven” (UVM, 2021).

Kommunerne skal understøtte alle børns sproglige udvikling gennem arbejde med læreplanstemaet kommunikation og sprog: ”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn” (Børne- og Undervisningsministeriet 2018, 40).

Den pædagogiske læreplan opstiller to mål for dagtilbuddenes arbejde med kommunikation og sprog:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

(§ 7 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer)

Derfor er sproglig udvikling vigtigt

Fokus på børns sproglige udvikling hænger sammen med viden om, at bl.a. barnets sproglige udvikling er væsentlig for barnets livskvalitet og muligheder både i dagtilbud og på længere sigt.

På kort sigt kan det at være i en sprogligt udsat position få konsekvenser for barnets adgang til børnefællesskaber i dagtilbuddet, mens det på lang sigt har betydning for barnets skolegang og adgang til fællesskabet generelt. Både dansk og international forskning dokumenterer blandt andet en meget tæt sammenhæng mellem børns sproglige kompetencer og senere literacy-kompetencer, som har stor betydning for børns skolegang. Mellem 8 og 15 % af en børneårgang oplever sproglige udfordringer, der bringer dem i sprogligt udsatte positioner. Børn kan komme i sprogligt udsatte positioner ved at være sprogligt forsinkede på grund af inputrelateret sprogforsinkelse, dvs. barnet modtager for få sproglige input. Her er børn fra familier i en udsat position i særlig risiko for manglende sproglige inputs. Derfor har børn i sprogligt udsatte positioner brug for rige sproglige input i det pædagogiske læringsmiljø, i nogle tilfælde i form af særligt målrettede indsatser. Det kræver viden om børns sproglige udvikling at støtte udviklingen og identificere de børn, der har brug for støtte

Hvad måler redskabet?

Et sprogvurderingsredskab har altid en eksplicit eller en implicit forståelse af sprog og sproglig udvikling. Derfor er det væsentligt at være opmærksom på, om det er tydeligt, hvad redskabet måler.

Forskellige faglige perspektiver forstår og begrebsligger sproglig udvikling forskelligt. Alligevel er der enighed om, at man kan skelne mellem to overordnede dimensioner af sprog, nemlig talesprog og (før)skriftsprog. Talesproglige kompetencer handler om barnets evne til at lytte og dets evne til at udtrykke sig og omfatter bl.a. barnets sprogforståelse og kommunikationsstrategier. Det kan fx være det lille barn, der forstår forskellen på, om bamsen skal *i* kurven eller *under* kurven.

Skriftsproglige kompetencer handler om barnets evne til at forstå skrift og udtrykke sig skriftligt. Med hensyn til dagtilbud taler man om (før)skriftsproglige kompetencer, som fx omfatter barnets opmærksomhed over for lyde og skrift. Det kan være den 4-årige, der er optaget af at skrive tegn, eller barnet, der er glad for, at hans navn starter med bogstavet H.

FIGUR 11.1

Sprogets dimensioner



Som illustreret i modellen kan man inden for de to sproglige dimensioner talesprog og (før)skriftsprog yderligere sondre mellem barnets receptive sprog og barnets produktive sprog. Det receptive sprog knytter sig til evnen til at modtage og forstå, mens barnets produktive sprog henviser til, at barnet aktivt producerer et bidrag. Konkret kan det være forskellen mellem, at det store børnehavn kan hhv. genkende bogstavet i sit fornavn og skrive bogstavet.

Barnets receptive og produktive færdigheder inden for talesprog har særligt stor betydning for barnets trivsels- og læringsmuligheder i dagtilbuddet, mens både barnets talesproglige og særligt barnets (før)skriftsproglige kompetencer har stor betydning for barnets trivsels- og læringsmuligheder på langt sigt. For at et redskab dækker barnets generelle sproglige udvikling, bør det derfor måle både barnets talesproglige og (før)skriftsproglige kompetencer og barnets receptive og produktive sprog. Der kan være undtagelser, fx vil det ikke nødvendigvis være relevant og muligt at måle det 2-årige barns (før)skriftsproglige kompetencer for at få et billede af barnets sproglige udvikling.

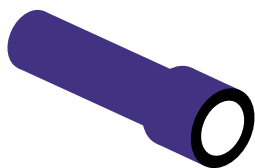
Litteratur

Børne- og Undervisningsministeriet (2018). *Styrkede pædagogisk læreplan. Rammer og indhold*. Lokaliseret 16. oktober 2021 på: https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf

UVM (2021). *Bred aftale om fremtidigt evaluerings- og bedømmelsessystem*. Lokaliseret 1. november 2021 på: <https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2021/okt/211029-bred-aftale-om-fremtidigt-evaluerings-og-bedoemmelsessystem>.

EVA. (2020). *Kort om kommunikation og sprog. Inspiration til at arbejde med læreplanstemt kommunikation og sprog*. København: Danmarks Evalueringsinstitut.

11.1 CDI-Sprogvurdering - The MacArthur Bates Communicative Development Inventories



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark, men med udgangspunkt i et amerikansk redskab.

Målgruppe

Børn i vuggestue og dagpleje i alderen 18-34 måneder.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

10 minutter.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet.

Redskabets gennemsigtighed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Velegnet, men Ikke praktisk muligt.

Beskrivelse

CDI-Sprogvurdering er et danskudviklet sprogvurderingsredskab. Redskabet er udviklet på baggrund af de danskudviklede og validerede CDI-forælderapporater (CDI I + CDI II). Forælderapporaterne er en tilpasning af det validerede amerikanske instrument CDI (MacArthur Bates Communicative Development Inventory), der blev udviklet i 1990'erne.

Formålet med CDI-Sprogvurdering er at vurdere sproglige kompetencer hos børn i alderen 18-34 måneder samt at identificere børn, der har behov for ekstra støtte.

CDI-Sprogsvurdering måler produktiv ordforråd og tidlig sprogbrug gennem hhv. en tjekliste og et spørgeskema med fem spørgsmål. Tjeklisten består af 70 ord inddelt i følgende ni indholdskategorier:

1. Lydeffekter og dyreløde
2. Ord for dyr og ting
3. Mad og drikke
4. Legemsdele
5. Små husholdningsting
6. Mennesker og rutiner
7. Ord om handlinger
8. Ord der beskriver
9. Småord.

Det pædagogiske personale angiver for hvert ord på tjeklisten, om barnet bruger ordet. I spørgeskemaet registreres det, om barnet "Endnu ikke", "Nogle gange" eller "Ofte" bruger sproget på de præsenterede måder.

Redskabet er standardiseret og normrefereret og afspejler således barnets sproglige kompetencer i forhold til andre jævnaldrende danske børns kompetencer. Der udregnes separate scorere for de to sproglige områder produktiv ordforråd og tidlig sprogbrug. På baggrund af scoren placeres barnet for hvert af de to sprogområder i en af tre normbaserede indsatsgrupper: "Generel indsats", "Fokuseret indsats" eller "Særlig indsats".

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark med udgangspunkt i et amerikansk redskab.

Måleområde

Redskabet måler barnets produktive talesproglige kompetencer inden for områderne ordforråd og tidlig sprogbrug. Redskabet måler ikke barnets receptive kompetencer, fx barnets tidlige forståelse af ord.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til et- og tosprogede børn i alderen 18-34 måneder i vuggestuen og dagplejen.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men det forudsætter, at man har et godt kendskab til barnets sproglige kompetencer. Redskabet kræver, at barnets score udregnes manuelt for de to måleområder, hvorefter barnets placering i indsatsgruppen kan fastlægges ud fra en tabeloversigt.

Det tager ca. 10 minutter at gennemføre sprogvurderingen pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet er ikke it-understøttet og findes kun i en trykt version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er frit tilgængeligt gennem TrygFondens Børneforskningscenter.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en vejledning til beregning af scorer, herunder hvordan man håndterer eventuel ukorrekt udtale af ord. Det beskrives ikke i vejledningen, hvordan observationen skal gennemføres.

I redskabet opfordrer man til, at forældre inddrages i fortolkningen af målingens resultater, såfremt det ligger lavt.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sproglig udvikling, men redskabets forståelse af sproglig udvikling beskrives kun delvist.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag målepunktet Produktiv ordforråd bygger på, men det fremgår ikke, hvilket vidensgrundlag målepunktet Tidlig sprogbrug bygger på. Udvikleren oplyser, at dette dog udfoldes i en tilhørende artikel.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført en statistisk analyse, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Udviklerne har ligeledes undersøgt, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid, og finder at det er tilfældet. Det er dog ikke dokumenteret, at redskabet måler børns sproglige kompetencer konsistent, når forskellige personer vurderer det samme barn. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet har udviklerne undersøgt redskabets gyldighed gennem statistiske analyser. I analyserne finder de en sammenhæng mellem målinger foretaget med CDI-Sprogvurdering og andre redskaber til måling af hhv. sproglige kompetencer og socioemotio-
nel udvikling, hvilket understøtter gyldigheden af redskabet. Redskabets gyldighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne, men redskabet er godkendt af det amerikanske CDI Advisory Board.

Resultatniveau

Redskabets praktiske udformning gør det ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Men redskabet vil være velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Redskabet

Bleses, D., Jensen, P., & Højen, A. (2017). *CDI-sprogvurdering – Valideret redskab til vurdering af sprogudvikling hos børn på 18-34 måneder*. Aarhus: TrygFondens Børneforskningscenter.

Litteratur og anden dokumentation

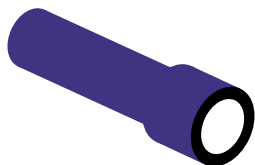
Bleses, D., Faber, K., Madsen, O., Vach, W., & Wehberg, S. (2007). *Tidlig Kommunikativ Udvikling. Værktøj til beskrivelse af sprogtiltag baseret på CDI-forældrerapportundersøgelser af danske normalthørende og hørehæmmede børn*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Bleses, D., Vach, W., Slott, M., Wehberg, S., Thomsen, P., Madsen, T., & Basbøll, H. (2008). The Danish Communicative Development Inventories: validity and main developmental trends. *Journal of Child Language*, 35, 619-650.

Bleses, D., Jensen, P., Højen, A., & Dale, P. S. (2018). An educator-administered measure of language development in young children. *Infant Behavior and Development*, 52, 104-113

Vach, W., Bleses, D., & Jørgensen, R. (2010). Construction of a Danish CDI short form for language screening at the age of 36 months: Methodological considerations and results. *Clinical Linguistics & Phonetics*, 24 (8), 602-621.

11.2 Sprogtrappen



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 0-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

10-15 min. pr. barn.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Delvist gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

Ikke dokumenteret.

Redskabets gyldighed

Ikke dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Ikke velegnet, dog praktisk muligt.

Beskrivelse

Den første version af Sprogtrappen er udviklet af Huset Pia Thomsen i 2015, og der udkommer en opdateret version hvert år. Udviklerne oplyser, at redskabets er udviklet på baggrund af forskning og i samarbejde med flere kommuner.

Formålet med Sprogtrappen er at understøtte personalet til systematisk at beskrive, reflektere over og udvikle forholdene for barnets sproglige udvikling samt at identificere børn, der er forsinkede i deres sproglige udvikling. Redskabet betegnes som et sprogpædagogisk følgeredskab. I redskabet forstås sproglig udvikling som en emergentisk bio-psyko-social udviklingsforståelse. Det vil sige, at sprogudviklingen forstås som en gradvis (emergentisk) proces, der foregår i samspillet med omgivelserne.

Redskabet er konstrueret som trin på en trappe ud fra en forståelse af, at barnets læring bygger oven på nogle allerede tilegnede færdigheder og kompetencer.

Redskabet består af 6 udviklingszoner:

1. Formelt sprog
2. Funktionelt sprog
3. Legeudvikling
4. Fælles opmærksomhed
5. Pegegestik
6. Kognition, relationer og socialt samspil.

Under hver udviklingszone er der 12 udviklingstrin. De 12 udviklingstrin svarer til barnets alder med et aldersspænd på 6-8 måneder, og ved hvert udviklingstrin er der 2-4 pejlemærker. Pejlermærkerne er eksempler på sprogudviklingen inden for det aldersspænd. Indholdet i pejlemærkerne opdateres hvert år i august for at sikre, at de stemmer overens med den nyeste viden.

For hvert pejlemærke registreres barnets mestringsniveau ved hjælp af kategorierne: 1 = kan ikke endnu, 2 = kan med hjælp, 3 = kan næsten og 4 = kan.

Det pædagogiske personale tager udgangspunkt i egne faglige observationer af barnet i hverdagskontekster, når de skal placere barnet i rette udviklingstrin.

Til hvert pejlemærke er knyttet en lang række indsatser, der er fordelt på følgende tre niveauer: Aktiviteter til børn, praksisændringer i læringsmiljøet og tværfaglige indsatser. Der er mellem syv og 10 indsatser til hvert pejlemærke, og derudover er der videoer og andre materialer om udviklingszoner og trin.

Resultaterne illustreres ved, at barnet placeres på det trin i Sprogtrappen, hvor der er flest pejlemærker, der beskriver barnet. For at blive indplaceret på et givent trin skal barnet leve op til fire ud af seks pejlemærker i udviklingszonerne. Barnets placering vises med en markering med barnets initialer ud for de valgte udviklingstrin. Ud for initialerne vises også en samlet score for barnets mestringsniveau i forhold til pejlemærkerne inden for udviklingstrinnet. Det er også muligt at generere et gennemsnit af børnegruppens resultater.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets produktive og receptive talesprog. Redskabet måler ikke barnets (før)skriftlige kompetencer. Udvikleren oplyser desuden, at redskabet ikke kun har fokus på barnets formelle sprog, men også andre områder, som har betydning for børns sprogudvikling.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til et- og tosprogede børn i alle former for dagtilbud til børn i alderen 0-6 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men det forudsætter, at man har kendskab til barnet i en hverdagskontekst. Derudover kræver det, at man sætter sig ind i brugen af redskabet ved at læse den tilhørende vejledning.

Udvikleren anbefaler, at der gennemføres kurser i brugen af redskabet, inden redskabet anvendes.

Det tager ca. 10-15 minutter at placere barnet i Sprogtrappen.

Det anbefales, at indplaceringen sker hver 3. til 6. måned, og gerne hyppigere ved bekymring for barnets udvikling. Det anbefales desuden, at den første placering af barnet sker i dialog med barnets forældre. Udvikleren oplyser, at det øger pålideligheden, hvis barnets følgende placeringer diskuteres med kollegaer eller andre.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet forhandles af Huset Pia Thomsen. Der kan også være andre it-udbydere, som tilbyder it-understøttelse af redskabet. Vær dog opmærksom på, at der kan være ændringer i redskabets opbygning mv. i versioner udbudt af andre it-udbydere i forhold til den originale version. I denne beskrivelse og vurdering af redskabets kvalitet er det alene det originale redskab, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en kort og overordnet skriftlig vejledning. Derudover kan man tilgå videoer, som beskriver, hvad der kendetegner læringen og udviklingen på tværs af udviklingszoner og alderstrin. Videoerne præsenterer også mulige indsatsområder og måder at arbejde pædagogisk med emnet.

Gennemsigtighed

Redskabet er delvist gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er ikke beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sproglig udvikling, og redskabets forståelse af sproglig udvikling beskrives.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder ikke en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på, men udvikleren oplyser, at redskabet bygger på forskning, som dog ikke fremgår af selve redskabet. Redskabets enkelte målepunkter (de seks

underliggende udviklingszoner) beskrives gennem videopræsentationer, men det fremgår ikke, hvilket vidensgrundlag målepunkterne bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er ikke dokumenteret.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er ikke dokumenteret.

Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet kun er delvist gennemsigthed, og redskabets pålidelighed og gyldighed ikke er dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Thomsen, P. (2015/2021) *Sprogtrappen*, v/Huset Pia Thomsen ApS. Lokaliseret 31. august 2021 på: <https://sprogtrappen.dk/>.

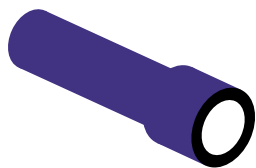
Litteratur og anden dokumentation

Thomsen, P. (2011a): *Verber: Broen mellem isoleret leksikon og kompleks grammatik- en longitudinal undersøgelse af fire danske børns verbaltilegnelse og grammatikaliseringsproces fra 1;01 til 2;05 år*. Odense: Syddansk universitet, institut for Sprog og Kommunikation. Ph.d.-afhandling.

Thomsen, P. (u.å.) *Vejledning til SprogTrappen*.

Thomsen, P. (2018). *Lidt om SprogTrappen*. Upubliceret.

11.3 Sprogvurdering 2 år



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i vuggestue og dagpleje i alderen 22-34 måneder.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

30 min. pr. barn.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I mindre grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

I mindre grad velegnet, men praktisk muligt.

Beskrivelse

Redskabet er udviklet i Danmark i 2018 for Børne- og Undervisningsministeriet, og det blev offentligt tilgængeligt i 2019. TrykFondens Børneforskningscenter og Institut for Kommunikation og Kultur på Aarhus Universitet har udviklet redskabet med bidrag fra danske logopæder og internationale eksperter, som har erfaring med udvikling af sprogvurderinger.

Redskabet er udviklet på baggrund af en forskningskortlægning udført for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Kortlægningen havde til formål at afdække, hvilke områder af den tidlige sprogudvikling der har mest betydning for barnets læring senere i livet, og som det derfor er væsentligt at afdække ved en sprogvurdering af børn i 2-årsalderen. De sproglige dimensioner i redskabet er således udvalgt på basis af forskning, der dokumenterer, at de udvalgte dimensioner er vigtige for barnets senere læring, især læsning.

Formålet med redskabet er at foretage en sprogvurdering af børn 2-årsalderen.

Redskabet består af målinger inden for fire delelementer:

1. Receptivt ordforråd
2. Produktivt ordforråd
3. Sprogbrug
4. Kommunikative kompetencer.

Inden for hvert delelement, bortset fra *Receptivt ordforråd*, skal det pædagogiske personale udfylde et vurderingsskema på baggrund af deres observation af barnet. Målingen af *Receptivt ordforråd* består i stedet af en test af barnet, og det er den eneste del af sprogvurderingen, hvor barnet skal deltage. Vurderingsskemaerne til *Produktivt ordforråd* og dele af *Sprogbrug* er baseret på redskabet "CDI-sprogvurdering".

Resultatet af sprogvurderingen angives i en delscore (kaldet percentilscore) for hvert delelement. Der angives også en samlet score. De fire delscorer og den samlede score udregnes automatisk af it-systemet.

Redskabet er standardiseret og normrefereret og giver således et billede af barnets sprog i forhold til andre jævnaldrende børns sprog baseret på en norm. Der medfølger et skema med anbefalinger til indsatser baseret på barnets delscorer, mens den samlede score oftest bruges til administrativt brug.

Sprogvurdering 2 år kan anvendes i sammenhæng med sprogvurderingsredskabet Sprogvurdering 3-6.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets talesproglige kompetencer, herunder barnets receptive og produktive sprog. Redskabet måler ikke barnets før-skriftlige kompetencer.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til et- og tosprogede børn i vuggestue og dagpleje i alderen 22-34 måneder.

For tosprogede børn er det dog en forudsætning, at barnet har gået i dagtilbud i mindst tre måneder, før der foretages en sprogvurdering.

For børn, der ikke går i dagtilbud, kan kun dele af vurderingen anvendes. Det er kun redskabets delelement *Receptivt ordforråd*, der kan anvendes til børn, der ikke går i dagtilbud.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab med et delelement af test.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men det forudsætter, at man sætter sig ind i vejledningen og i det tilhørende materiale. Det kan være en fordel, at vedkommende har haft mulighed for at afprøve testdelen på en kollega, før redskabet bruges første gang. Ligesom det er en fordel, at vedkommende kender barnet, så barnet føler sig tryk ved situationen.

I henhold til dagtilbudsloven bør redskabet anvendes af personer, der har særlige kvalifikationer for at varetage sprogvurderingen.

Det tager ca. 30 minutter at gennemføre sprogvurderingen, hvoraf barnet skal deltage i ca. 10 minutter i forbindelse med testen.

Vurderingsskemaerne udfyldes på baggrund forhåndskendskab til barnets sprog.

It-understøttelse

Redskabet er et It-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er frit tilgængeligt gennem Børne- og Undervisningsministeriet. Redskabet kan tilgås på Sprogvurdering.dk, som er Børne- og Undervisningsministeriets it-understøttelse af ministeriets sprogvurderingsværktøjer. Der kan også være andre it-udbydere, der også tilbyder it-understøttelse af redskabet.

Vær opmærksom på at der kan være ændringer i redskabets opbygning i de it-understøttede versioner i forhold til den oprindelige version. I beskrivelsen og vurderingen af redskabets kvalitet er det alene den oprindelige version fra Børne- og Undervisningsministeriet, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en detaljeret vejledning til brug af redskabet. Der er en særskilt instruktion til hvert delelement og vejledning til forståelse af scoren. Desuden fremgår det, hvordan man kan understøtte barnets positive oplevelse uden at gå på kompromis med testens pålidelighed, herunder hvordan man håndterer ikke-planlagte situationer, krav til forberedelse osv.

Vejledningen indeholder også inspiration til sprogstrategier, som kan anvendes i det pædagogiske læringsmiljø for at understøtte børns kommunikative og sproglige udvikling samt idéer til konkrete aktiviteter.

For at understøtte anvendelsen af redskabet har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet udviklet en film om gennemførelse, fortolkning og opfølgning. Derudover er der også udviklet en film og en folde om selve redskabet, som er henvendt til forældre.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sproglig udvikling, og redskabets forståelse af sproglig udvikling beskrives.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår dog ikke tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de fire delelementer) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført en statistisk analyse af, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler pålideligt. Det er dog ikke dokumenteret, om redskabet måler konsistent, når forskellige personer vurderer det samme barn, eller om redskabet måler stabilt over tid. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet har udviklerne undersøgt redskabets gyldighed gennem en statistisk analyse. I analysen er der bl.a. fundet en god sammenhæng mellem alle delelementer i Sprogsvurdering 2 år og et andet sprogredskab, hvilket understøtter gyldigheden af redskabet. Redskabets gyldighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Det bemærkes dog, at redskabet er forholdsvis nyt, hvorfor det i begrænset omfang har været muligt at undersøge redskabets pålidelighed og gyldighed.

Resultatniveau

Redskabet er i mindre grad velegnet til målinger på gruppeniveau, selvom redskabet er gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed og gyldighed i mindre grad dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Sprogsvurdering 2 år*.

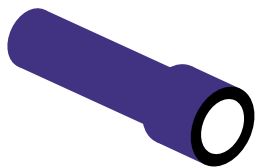
Litteratur og anden dokumentation

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Sprogvurdering 2 år Vejledning og Baggrund*.

EMU (2020). *Sprogvurdering 2 år: Sprogvurderingen til toårige vurderer barnet på fire parametre: Receptivt ordforråd, produktivt ordforråd, sprogbrug og kommunikative kompetencer*. Lokaliseret 8. juni 2021 på: <https://emu.dk/dagtilbud/sprogvurdering/sprogvurdering-2-aar>.

Højen, A. (2019). Nyt materiale til sprogvurdering af 2-årige. *Viden om Literacy*, (25), 16-25.

11.4 Sprogvurdering 3-6



Sammenfatning

Oprindelsesland

Danmark.

Målgruppe

Børn i daginstitution i alderen 3-6 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

15-30 minutter pr. barn.

It-understøttelse

It-redskab.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I nogen grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

Velegnet. Praktisk muligt.

Beskrivelse

Redskabet er udviklet af forskere fra TrygFondens Børneforskningscenter, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet samt internationale forskere. Redskabet er en revideret udgave af Sprogvurdering 3-6 år version 2017³¹, som var en videreudvikling af det oprindelige redskab, der blev udviklet til brug i forbindelse med de lovpligtige sprogvurderinger. Revideringen blev foretaget i 2019 af TrygFondens Børneforskningscenter for Børne- og Undervisningsministeriet.

31 Sprogvurdering 3-6 år version 2017 er en videreudvikling af redskabet Sprogvurdering af børn i treårsalderen, inden skolestart og i børnehaveklassen fra 2010 og før det Sprogvurderingsmateriale til treårige fra 2007.

Formålet med Sprogvurdering 3-6 er at foretage sprogvurderinger af børn i alderen 3-6 år (0.klasse). Redskabet kan bruges som afsæt til at tilrettelægge en indsats, der styrker børnenes sproglige udvikling i dagtilbud og skole.

Redskabet undersøger to sproglige dimensioner, barnets talesproglige og før-skriftlige færdigheder, med en række deltests.

Talesproglige færdigheder måles med følgende to deltests og et vurderingsskema:

1. Sprogforståelse
2. Ordforråd
3. Kommunikative strategier (vurderingsskema).

Før-skriftlige færdigheder måles med følgende fem deltests:

1. Rim
2. Opmærksomhed på skrift
3. Bogstavkendskab
4. Opdeling af ord
5. Forlyd.

Antallet af deltests, som barnet skal gennemføre, varierer afhængigt af barnets alder. Eksempelvis skal de 3-årige kun gennemføre tre deltests (sprogforståelse, ordforråd og rim).

Hver deltest består af en række opgaver med dertilhørende hjælpemidler (billedark, billedbog, bogstaver osv.) Foruden ovenstående deltests består redskabet også af et skema, der måler barnets kommunikative strategier (Talesproglige færdigheder). Dette skema skal udfyldes af det pædagogiske personale på baggrund af observation af børnene i det daglige.

Resultatet af sprogvurderingen angives i en delscore (kaldet percentilscore) for hver deltest. Der angives en samlet score for to dimensioner *Talesproglige færdigheder* og *Før-skriftlige færdigheder*. Samtlige scorer beregnes automatisk.

Redskabet er standardiseret og normrefereret og giver således et billede af barnets sprog i forhold til andre jævnaldrende børns sprog baseret på en norm. For hvert af de to sprogområder bliver barnet placeret i en af tre normbaserede indsatsgrupper: generel indsats, fokuseret indsats eller særlig indsats. I forbindelse med test af 3-årige udregnes kun score og indsatsgruppe for sprogområdet *Talesproglige færdigheder*.

Sprogvurdering 3-6 kan anvendes i sammenhæng med sprogvurderingsredskabet Sprogvurdering 2 år.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Danmark.

Måleområde

Redskabet måler barnets talesproglige og før-skriftlige kompetencer, herunder barnets receptive og produktive sprog.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til et- og tosprogede børn i daginstitutioner i alderen 3-6 år. Det bemærkes dog, at redskabet kun vurderer det tosprogede barns dansksproglige færdigheder.

Børn, der ikke går i dagtilbud, kan også sprogvurderes med Sprogvurdering 3-6. De kan dog ikke vurderes med deltesten *Kommunikative strategier*, da dette kræver kendskab til barnets brug af sproget i den daglige kommunikation.

Redskabstype

Redskabet er et testredskab med et delelement af børneobservation, idet det pædagogiske personale udfylder et kort spørgeskema, som indregnes i scoren.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ikke særlig certificering, men det forudsætter, at man sætter sig ind i vejledningen og i det tilhørende materiale samt over udtalen af sætninger i nogle af deltestene. Testen skal i øvrigt gennemføres i et stille og uforstyrret rum.

I henhold til dagtilbudsloven bør redskabet anvendes af personer, der har særlige kvalifikationer for at varetage sprogvurderingen.

Det tager ca. 15-30 minutter at gennemføre samtlige tests pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet er et it-redskab.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er frit tilgængeligt gennem Børne- og Undervisningsministeriet. Redskabet kan tilgås på Sprogvurdering.dk, som er Børne- og Undervisningsministeriets it-understøttelse af ministeriets sprogvurderingsværktøjer. Der kan også være andre it-udbydere, der også tilbyder it-understøttelse af redskabet.

Vær opmærksom på at der kan være ændringer i redskabets opbygning i de it-understøttede versioner i forhold til den oprindelige version. I beskrivelsen og vurderingen af redskabets kvalitet er det alene den oprindelige version fra Børne- og Undervisningsministeriet, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en detaljeret vejledning til gennemførelse af testen med særskilt instruktion til hver deltest samt vejledning i registrering af scoren. Desuden fremgår det, hvordan man kan understøtte barnets positive oplevelse uden at gå på kompromis med testens pålidelighed, herunder

hvordan man håndterer ikke-planlagte situationer, krav til forberedelse osv. Vejledningen indeholder også et skema med spørgsmål til forældre om barnets sproglige kompetencer og udvikling, som kan anvendes til at nuancere resultatet.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sproglig udvikling, og redskabets forståelse af sproglig udvikling beskrives.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de to sproglige underdimensioner) bygger på. Derudover beskrives de fleste af de syv deltests med udgangspunkt i forskning.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført statistiske analyser, som undersøger hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Her viser analysen, at redskabet måler med acceptabel til god pålidelighed. Det er også dokumenteret, at redskabet (tidligere version) måler børns sproglige kompetencer konsistent, når forskellige personer vurderer det samme barn. Det er ikke dokumenteret, om redskabet måler pålideligt over tid. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet er der gennemført statistiske analyser af redskabets gyldighed. Analyserne viser, at alle deltestene i redskabet måler det samme underliggende begreb, nemlig sproglig udvikling. Der er også fundet en sammenhæng mellem målinger foretaget med Sprog vurdering 3-6 og to andre validerede sprogredskaber, hvilket understøtter gyldigheden af redskabet. Redskabets gyldighed er ikke undersøgt af andre end udviklerne selv.

Resultatniveau

Redskabet er velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Redskabets praktiske udformning gør det muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Sprogvurdering 3-6*.

Litteratur og anden dokumentation

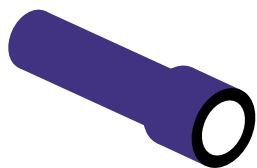
Bleses, D., Vach, W., Jørgensen, R., & Worm, T. (2010). The internal validity and acceptability of the Danish SI-3: a language-screening instrument for 3-year-olds. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 53, 490-507.

Børne- og Undervisningsministeriet (2019) *Bag om Sprogvurdering 3-6*.

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Vejledning til Sprogvurdering 3-6*.

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Teknisk vejledning: Sprogvurdering 3-6*. Lokaliseret 21. oktober 2021 på: <https://emu.dk/dagtilbud/sprogvurdering/sprogvurderingsvaerktoej-sprogvurdering-3-6?b=t436-t3342>.

11.5 TRAS - Tidlig Registrering Af Sprogudvikling



Sammenfatning

Oprindelsesland

Norge. Oversat til dansk.

Målgruppe

Børn i alle former for dagtilbud i alderen 2-5 år.

Vejledning

Ja.

Forventet tidsforbrug

Ikke angivet.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt version og i en it-understøttet version.

Redskabets gennemsigthed – udvikling og vidensgrundlag

Gennemsigtigt.

Redskabets pålidelighed

I mindre grad dokumenteret.

Redskabets gyldighed

I nogen grad dokumenteret.

Måling på gruppeniveau

I mindre grad velegnet. Praktisk muligt i it-understøttet version.

Beskrivelse

TRAS er udviklet og udgivet i Norge i 2003 på baggrund af et treårigt forskningssamarbejde mellem Højskolen i Stavanger og Institut for Specialpædagogik ved Universitetet i Oslo. Redskabet tager udgangspunkt i sprogvidenskaben, småbørnspædagogik og udviklingspsykologi.

Formålet med TRAS er at understøtte et systematisk fokus på børns sproglige udvikling og at fremme en tidlig indsats over for børn med sproglige vanskeligheder.

Redskabet består af et observationsskema og en håndbog. Derudover er det muligt at tilkøbe en separat vejledning. Redskabet iagttager barnets sprog gennem en række udsagn om barnets alderssvarende sproglige kompetencer fordelt på tre aldersintervaller i aldersspændet 2-5 år.

Observationsskemaet er udformet som et cirkelskema. Cirkelskemaet er inddelt i tre overordnede udviklingsområder, som er inddelt i 8 underordnede udviklingsområder:

1. Samspil
2. Kommunikation
3. Opmærksomhed
4. Sprogforståelse
5. Sproglig bevidsthed
6. Udtale
7. Ordudvikling
8. Sætningsproduktion.

Hvert felt er inddelt i aldersgrupperne 2-3 år, 3-4 år og 4-5 år. Til hvert felt er der knyttet tre spørgsmål, som besvares med kategorierne "Behersker", "Behersker næsten" og "Behersker ikke". Svarene registreres i felterne med hhv. fuld farvelægning, skravering eller ingen skravering.

Resultaterne formidles visuelt i cirklen og viser barnets aktuelle udvikling i forhold til aldersforventningen.

Redskabet indeholder desuden en systematisk formidling af viden om børns sproglige udvikling, der er målrettet det pædagogiske personale, samt forslag til mulige indsatser og aktiviteter.

Oprindelsesland

Redskabet er udviklet i Norge. Det er oversat til dansk og udgivet i Danmark i 2003. Derudover findes en nyere norsk version af redskabet, som ikke er oversat til dansk.

Måleområde

Redskabet måler barnets talesproglige kompetencer og (før)skriftlige kompetencer, herunder barnets receptive og produktive sprog.

Målgruppe

Redskabet kan anvendes til børn i alle former for dagtilbud i alderen 2-5 år.

Redskabstype

Redskabet er et børneobservationsredskab.

Forudsætninger og ressourceforbrug

Redskabet kræver ingen særlig certificering. Redskabet forudsætter dog, at det pædagogiske personale, der skal gennemføre observationerne, læser håndbogen for at få viden om børns sproglige udvikling. Herefter kan redskabet anvendes på baggrund af almindelige, dagligdags observationer af barnet. Redskabet lægger op til, at observationsskemaet udfyldes i fællesskab af personalet, efter individuel observation og fælles dialog.

I redskabet er der ikke angivet et forventet tidsforbrug til gennemførelse af observation og udfyldelse af skema. Et studie viser dog, at pædagoger, der er fortrolige med redskabet, bruger ca. otte-ni minutter pr. barn.

It-understøttelse

Redskabet findes både i en trykt og i en it-understøttet version.

Licensforhold og anvendelse

Redskabet er omfattet af ophavsret og forhandles af Alinea (Tidligere Special-pædagogisk forlag).

INFOBA har udviklet en it-understøttet version af redskabet. Vær opmærksom på at der kan være ændringer i redskabets opbygning mv. i forhold til det trykte redskab. I beskrivelsen og vurderingen af redskabets kvalitet er det alene det trykte redskab, som er undersøgt.

Vejledning og retningslinjer

Redskabet indeholder en vejledning med retningslinjer for registrering og fortolkning af svar. I vejledningen beskrives tilrettelæggelse og gennemførelse af observationen også.

Vejledningen giver mulighed for lokal tilpasning. Der foreligger ikke dokumentation for, om den lokale tilpasning påvirker resultatet. Redskabets vejledning forholder sig til inddragelse af forældre, hvor der opfordres til, at forældre inddrages i observationen af barnets sproglige udvikling. Redskabet indeholder også understøttende spørgsmål til brug i en efterfølgende samtale med forældre. Redskabet understøtter en efterfølgende tilpasning af barnets læringsmiljø gennem konkret inspiration til at understøtte udviklingen inden for de otte sproglige udviklingsområder.

Gennemsigtighed

Redskabet er gennemsigtigt.

1. Baggrund: Baggrunden for udviklingen af redskabet er beskrevet.
2. Beskrivelse af måleområdet: Det fremgår, at redskabet har til hensigt at måle sproglig udvikling, og redskabets forståelse af sproglig udvikling beskrives.
3. Vidensgrundlag: Redskabet indeholder en beskrivelse af det forskningsmæssige vidensgrundlag, som det bygger på. Det fremgår tydeligt, hvilket vidensgrundlag de enkelte målepunkter (de otte sproglige udviklingsområder) bygger på.

Pålidelighed

Redskabets pålidelighed er i mindre grad dokumenteret.

Under udviklingen af redskabet (den norske version), er der gennemført en statistisk analyse som finder, at redskabet måler sproglige kompetencer konsistent, når forskellige personer vurderer det samme barn. Der er dog ikke gennemført statistiske analyser, som undersøger, hvorvidt redskabet måler præcist. Det vil sige, hvordan redskabets delelementer hænger sammen. Der foreligger ligeledes ikke dokumentation for, hvorvidt redskabet måler stabilt over tid. Eksterne forskere har på baggrund af kvalitative studier påpeget mulige problemer med hensyn til

pålideligheden, fordi redskabet beror på skøn, og resultaterne derfor kan være afhængige af observatøren. Redskabets pålidelighed er ikke undersøgt i en dansk kontekst.

Redskabets pålidelighed forudsætter, at observatøren sætter sig ind i det vidensgrundlag, som TRAS bygger på, og desuden benytter samme observationsmetode til hele vurderingen.

Gyldighed

Redskabets gyldighed er i nogen grad dokumenteret.

Udviklerne af redskabet (den norske version) konkluderer på baggrund af kvalitative analyser, at redskabet virker meningsfuldt for de professionelle, der skal bruge det. Eksterne forskere har dog undersøgt redskabet og finder ikke entydigt støtte til redskabets gyldighed. Et dansk studie peger på, at det pædagogiske personale oplever, at redskabet er meningsfyldt og anvendeligt, mens et andet studie finder, at det pædagogiske personale er skeptiske over for redskabets gyldighed; fx kritiseres udsagnene for at være vage og giver for stort rum til fortolkning. Redskabets gyldighed underbygges dog af et studie, der viser, at TRAS samvarierer med et risikoindeks for dysleksi og således kan bruges til at screene børn for dysleksi. Udviklerne har i en nyere norsk version af redskabet foretaget statistiske valideringer af redskabet, der viser, at redskabet stemmer overens med andre validerede redskaber. Resultatniveau

Redskabet er ikke velegnet til målinger på gruppeniveau, da redskabet ikke er gennemsigtigt, og redskabets pålidelighed og gyldighed er ikke dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

Redskabets praktiske udformning gør det dog muligt at se resultaterne for flere børn samtidig i en tilknyttet del kaldet Relationslandskab.

Resultatniveau

Redskabet er i mindre grad velegnet til målinger på gruppeniveau, selvom redskabet er gennemsigtigt, er redskabets pålidelighed i mindre grad dokumenteret, mens redskabets gyldighed i nogen grad er dokumenteret. Det vil kræve yderligere dokumentation, før redskabet er velegnet til dette.

I den trykte version af redskabet gør den praktiske udformning det samtidig ikke muligt at aflæse resultater på gruppeniveau. I den it-understøttede version er det imidlertid muligt at aflæse resultater på gruppeniveau.

Redskabet

Espenakk, U., Frost, J., Færevaa, M., Grove, H., Horn, E., Løge, I., ... Wagner, Å. (2003). *TRAS tidlig registrering af sprogudvikling – en håndbog*. Herning: Special-pædagogisk forlag.

Espenakk, U., Frost, J., Færevaa, M., Horn, E., Løge, I., Solheim, R., & Wagner, Å. (2014). *TRAS observationer af sprog i dagligt samspil*. Herning: Special-pædagogisk forlag.

Thomsen, I. (2003). *TRAS – Tidlig registrering af sprogudvikling – en vejledning*. Herning: Special-pædagogisk forlag.

Litteratur og anden dokumentation

Espenakk, U., Frost, J., Færevaa, M., Horn, E., Løge, I., Solheim, R., & Wagner, Å. (2011). *TRAS Observasjon av språk i daglig samspill. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning*. Stavanger: Universitetet i Stavanger.

Franck, K. (2013). Normality and Deviance in Norwegian Day-care institutions. *Childhoods Today*, 7 (1), 1-19.

Holm, L. (2009). *Evaluering af sprogvurderingsmaterialer i daginstitutioner – En undersøgelse af sproglig vurderingspraksis i daginstitutioner i Københavns Kommune*. Aarhus: Aarhus Universitet.

Slott, M., Vach, W., & Bleses, D. (2008). Evaluation of methods used to assess language development of 3-4 year-old Danish Children. *Logopedics Phoniatrics Vocology*, 33 (4), 190-207.

Måleredskaber i dagtilbud

© 2021 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Foto: Jørgen Stampe

ISBN (www) 978-87-7182-568-8

ISBN 978-87-7182-569-5

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) gør uddannelse og dagtilbud bedre. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.



**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T
E eva@eva.dk
H www.eva.dk